مکتوبات قطب ربانی

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الا ان اولیاء اللہ لا خوف علیہم ولا ہم یحزنون

للہ الحمد ہر آں چیز کہ خاطر میخواست
آخر آمد ز پس پردۂ تقدیر پدید

یعنی

مکتوبات قطب ربانی

مجدد مائۃ الثالث والعشر قیوم العالم حضرت سیدنا امام علی شاہ

مکان شریفی قدس سرہ

۱۳۵۹ھ

۱۹۴۰ء

محمد فضل نعیم

(عبد المجید پروین رقم لاہور)

حصہ اوّل

مکتوبات

مکتوبِ اوّل

معدنِ انوارِ الٰہی مخزنِ اسرارِ نامتناہی حقائق و معارف آگاہ

میاں احمد جان زاد اللہ فیما اعطاہ

بعد دعواتِ مزید استقامت بر جادۂ سنت رسول مجتبیٰ علیہ وعلیٰ آلہ من الصلوات اتمہا مرفوع آنکہ صحیفۂ شریفہ در احسب ساعات، وصول آوردہ۔ مطالعش فرحت و مسرت بخشید۔ و اسولۂ مندرجہ بوضوح پیوست۔

سوال اوّل: نگاشتہ بودند کہ اکثر طالبان و شائقان راہ خدا میخواہند۔ و التماس میدارند کہ در خاندانِ چشتیہ و قادریہ بیعت اختیار کنند۔ بے اجازت دریں باب جرأت نمودہ ہرچہ ارشاد بود تعمیل شود۔

الجواب :- پوشیدہ نیست کہ قطب المحققین حضرت امام ربانی قدس سرہٗ از اکابر خاندان چشتیہ و قادریہ و کبرویہ فیوض و برکات حاصل کردہ چنانکہ در مقاماتِ حضرتِ ایشاں ذکر پیرانِ ہر طریقہ مسطور است۔ آنگہ کہ بعزم حج از مقام سہرند برآمدہ در حضرت دہلی بدلالت مولانا حسن کشمیری بشرفِ بیعت حضرتِ خواجہ محمد باقی علیہ الرحمۃ بہرہ اندوز گشتہ بفوائد بلند و عوائد ارجمند کہ چشمی آں را نہ دیدہ و گوشی آں را نہ شنیدہ کامیاب شدند و بعد بلوغ بمرتبہ کمال و تکمیل بخلعتِ ارشاد مستعد گردیدہ در حضرت سہرند ہنگامۂ افادت گرم کردند و حقوقِ احسان و تربیتِ اکابر نقشبندیہ علیہ فوق ہمہ دانستہ خاص بترویج ایں طریقہ علیہ ہمت برگماشتہ و بتحریص و ترغیب طالباں بسلوک طریقہ علیہ نقشبندیہ پرداختہ چنانکہ مکتوبات قدسی آیات ایشاں بذکر افضلیت و اکملیت و اولویت ایں طریقہ علیہ مملو اند۔

محض از وجود شریف ایشاں طریقۂ نقشبندیہ را در ہندوستاں رواج پیدا آمدہ۔ و فضل و مزیت ایں طریقہ بر طرقِ دیگر مقرر گشتہ چنانکہ قدوۃ المحققین والمحدثین شیخ عبدالحق دہلوی را کہ اوّلاً از اکابر قادریہ و شاذلیہ اخذ فیوض کردہ ثانیاً در صحبتِ فیض موہبت حضرت خواجہ محمد باقی قدس سرہ بازگشت کردہ نسبتِ نقشبندیہ

حاصل کردہ اند در رسالہ موصل المرید الی المراد نوشتہ کہ "نزدِ انصاف اسہل و اکمل طرق کہ البتہ موصل بحق سبحانہ باشد جز طریقۂ نقشبندیہ نتواں یافت"۔ بحدیکہ از کمال علو در ترجیح و ترویج طریقۂ انیقۂ نقشبندیہ حضرت امام ربانی قدس سرہٗ محسودِ مشائخ طرق دیگر شدہ اند کما لا یخفیٰ۔

و اگر بالفرض لبعد الحاح فراوان کدام طالبی را بطرق دیگر بیعت کردہ اند آخر کار پرورش بطرق نقشبندیہ کردہ بحقوق تربیت و احسانِ ایں بزرگواراں مقرا ند ہمچناں ایں فقیر کہ اقسام جذبات و فنا و بقاء و سیر الی اللہ و سیر فی اللہ از برکاتِ اکابر نقشبندیہ استفادہ نمودہ و نورِ ہدایت از سرچشمۂ ولایتِ شاں اقتباس کردہ نمے خواہد کہ حقوق اکابر ایں طریقۂ علیہ فرو گذاشت کردہ ایں طرق انیق را بطرق دیگر مخلوط نماید و برہمیں روش سلطان الطریقت و برہان الحقیقت سیدی و مولائی حضرت شاہ حسین روح اللہ روحہ ادیدہ ام مع ذالک میفرمودند کہ در طرق ما ہرچہ از اذواق قادریہ ہست و بر سبیل استشہاد نقل مے کردند کہ قدوۃ الاولیاء و الصدیقین حجۃ الاتقیاء و المحبوبین حضرت حاجی احمد قدس سرہ یک بار احرام زیارت حرمین شریفین زادہما اللہ شرفاً و تعظیماً بستہ بودند۔ در اثناء راہ قصد زیارت زبدۂ مشائخ کبار حضرت محمد علی

صاحب دستار قدس سرہ کہ از اعاظم شیوخ قادریہ علیہ بودند کردند۔ وحال آں بود کہ شیخ موصوف از چند سال از زاویۂ خود بیروں نمے آمدند محض بنورِ ولایت قدوم شریف ایشاں را دریافت کردہ باستقبال شتافتند و باعزاز و اکرام در منزل خود بردہ توجہات بر گماشتند چنانکہ در آں وقت تاثیر توجہ کاملۂ ایشاں در دیوار و سقف مرتقی میشد امّا از کمال سعتِ مشربِ حضرت حاجی احمد آں ہمہ القا بمنزلہ قطرہ نسبت بمحیط مے نمود۔ تا کہ داوند آنچہ داوند و بارشادِ ایں طریقہ نوا ختند۔ و باوجود ایں ہمہ سند کہ حضرت حاجی احمد بارشاد ایں طریقہ مجاز شدہ بود گلہے بترویج طریقہ علیہ قادریہ لب نمی کشود۔ پس انسب آں کہ در ترویج طریقۂ علیہ نقشبندیہ کوشند دریں صورت اگر طالبان راہِ خدا التماس طریقہ نکنند گو نکنند۔

سوال دوم:۔ طریقہ حضرت غلام علی شاہ قدس سرہ در اطراف و جوانبِ ہندوستان خیلی شہرت یافتہ و سلوک آں تفصیلی دوایر و مراقبات است۔ طلباء اکثر آں را پسند می کنند۔ و سلوکے کہ بر قلب تمام می شود آں را ابتدائی انگارند دریں باب چہ ارشاد است مفصل ہدایت فرمایند۔

جواب:۔ طریق ایں فقیر ہماں طریق تفصیل است۔ فرق لطبوء و سرعت

است زیرا که حضرت حاجی احمد تهذیب لطیفۂ قلب را که کمال برزخ درمیان
عالم امر و عالم خلق واقع است۔ و تهذیب او مستوجب تهذیب بسیاری رسوم
طبیعت۔ از لطایف دیگر زیاده تر در تهذیب این لطیفه تاکید میفرمایند۔ و در
تنقیح آثار فنای این لطیفه غور می نمایند۔ تا که کمال این لطیفه بظهور برسد۔ و
از وصول باصل الاصل این لطیفه که صفت اضافیۂ حق است در فعل حق جل و علی
فانی و مستهلک گردد۔ و افعال خود را درست بحق جل و علی منسوب کند و
تعلق علمی و حبی بغیر حق نماند۔ و ماسوا را مطلقاً فراموش سازد بحدیکه اگر سالها
تکلف نماید یک لحظه یاد ماسوا نتواند کرد زیرا که فنای قلبی بے قطع تمامی
دائرہ امکان که عبارت از مرکز عرش تا فرش و از عرش تا تمامی عالم امر باشد و
بے قطع مراتب عشرہ که صوفیه علیه بیان کرده صورت نمے بندد۔

هرگاه بعنایة الله سبحانه صاحب دولتی را این چنین فنای لطیفه قلبی
میسر گردد۔ در اندک مدت و کمتر ریاضت فنای لطایف عالم خلق و عالم امر
بوجه احسن رو خواهد نمود۔ و سالک از راه صراط مستقیم متوجه احدیت گردیده مواصلت
بحق پیدا خواهد نمود۔

پس تربیت مستعدان خواه بطور۔ خواه بسرعت کنانیده شود آنچه

ضروریست آنست کہ آنچہ علامات فناے ہر لطیفہ اکابر ایں طریقۂ علیہ نوشتہ اند
بظہور پیوندد۔ چناں کہ بعضے ارباب علم و احوال از مسترشدان فقیر علامات
فناے ہر لطیفہ و کمال مخصوصہ ہر کدام وقت تہذیب ہر یک بیاں مے نمایند
واز فناے فعلی بفناے صفاتی واز فناے صفاتی بفناے ذاتی انتقال
میکنند۔ و آنچہ بر وفق مشرب ایں طائفۂ علیہ ایں است کہ فناے لطیفۂ قلب
در تجلی افعالی است کہ سالک افعال خود را و افعال جمیع مخلوقات را مسلوب
می یابد۔ و بجز فعل فاعل حقیقی در نظرش نیابد۔ و فناے لطیفۂ روح در صفاتِ
ثبوتیہ حق است کہ دریں وقت صفات خود و جمیع صفات ممکنات را مسلوب
مے یابد۔ و فناے لطیفہ سر در شیونات ذاتیہ است دریں مقام سالک ذاتِ
خود را در ذاتِ حق سبحانہ مضمحل می یابد۔ و فناے لطیفۂ خفی در صفات
سلبیہ است دریں مقام سالک تفرید ذات جناب کبریا از جمیع مظاہر
می نماید۔ و فنائے لطیفۂ اخفی در مرتبۂ شانِ الٰہی کہ جامع ایں ہمہ مراتب
است ۔ دریں مقام سالک متخلق باخلاق اللہ می شود ۔ و ایں ہمہ حصول
فنا و وصول کمالِ ہر لطیفہ درصورتے است کہ وصول باصل الاصل ہر لطیفہ
میسر گردد۔ نہ آں کہ مجرد سرایت ذکر در لطیفہ از قلب بروح ۔ و بر ہمیں نہج از

روح بہ سر پردازد۔ و ہمبریں نمط پنج گانہ را باتمام رساند۔ و تہذیب را دریں منحصر داند۔ چہ کہ صاحب ایں چنیں تہذیب محتمل کہ بعروض عارضی باز بطبیعت اصلی عود نماید۔ بخلافِ آں کسے بہ ترتیب از وصول باصل الاصلِ ہر لطیفہ خطے برداشتہ از شاہراہ واصل کعبۂ مقصود شدہ ہرگز بوجود بشریت رجوع نکند ۔۔

بسم اللہ الرحمن الرحیم

مکتوب دوم[۲]

نسخۂ مواجید و اذواق مجموعۂ سوز و استغراق جامع جذب و سلوک حقائق آگاہ

میاں صاحب مظہر جمال بارک اللہ فیما اعطاہ

بعد دعوات دوام ترقیات و وصول بمقام غایۃ المنیٰ مکشوف خاطر صفوت مناظر آنکہ صحیفہ شریفہ وصول آورد۔ چوں محتوی کیفیات بلند و واردات ارجمند بود مطالعش مسرت و ابتہاج بخشید۔

نوشتہ بودید کہ چوں در اثناء راہ رجوع بذات اقدس نمودم کیفیتے غریب و عجیب دست داد۔ کہ تحریر و تقریر ازاں قاصر است۔ و آں ایں ست کہ بملاحظہ تجلیات سطوات عالیہ تبدیلی و تغیر در ماہیت و نفی کلی ظہور پیوست۔ و تشکل و شمائل و سیرت

وصورت و انداز و آواز آنجناب رو نمود. محبا چوں طالب رشید و سالک مستعد را از راه استفاده و افاده علاقه بشیخ افزاید ساعةً فساعةً برنگ او منصبغ گردد. و انا فانا خلع اوصاف خود کرده باخلاق مقتدا متلبس شود تا آنکه بتمامه از خود برآید. و همه او شود. و سر من قتلته فانا دیته الظهور انجامد ـــ

گر بر سر کوے ما کشته شوی   شکرانه بده که خونبهای تو منم

وگاه باشد که منتر شدی که از راه مناسبت بعد اتصاف باوصاف مقتدا مظهریت تامه متحقق شده باشد نسبت تخلق در تشخص او سرایت مینماید. و در شکل و سیرت و صورت و انداز شمولی پیدا کند. و در رنگ معنی صورت مرید بهمرنگ صورت شیخ گردد چنانکه حاضران را مابه الامتیاز از نظر بصر و بصیرت برخیزد. ایں قسم معامله نیز در اکابر سلف واقع شده. صاحب رشحات گوید که یکبار حضرت مولانا نور الدین الجامی قدس سره بصورت پیر خود حضرت مولانا سعد الدین کاشغری قدس سره برآمدند. و حال آنکه مولانا سعد الدین قدس سره در آں وقت ازیں جهان انتقال کرده بود چنانکه ایں واقعه در هرات شهرت یافت. و مخلصان از هر جا ایں آوازه در گوش کرده در خدمت ایشاں می آمدند. فی الجمله عمده کار نیستی است و سلب کردن هستی موهومه را از خود است که نقد حال ایشاں ست. هر چند سالک خلع خیر و کمال از خود

کردہ باشد در قبولِ اخلاق واتصاف بوصفِ ربوبیت و سرمدیت متحقق باشد۔
و سرِ من کان للہ کان اللہ لہ بر و ظهور یابد۔ چنانکہ مولوی معنوی قدس سرہٗ
فرمودہ ؎

غیر مُردن نیست فرہنگی دگر | در نگیرد با خدا اے حیلہ گر
چوں زخود رستی ہمہ بُرہاں شدی | چوں کہ بندہ نیستی سلطاں شدی

معلوم شد کہ نسبت حُبی کہ فوق نسبتہاست در استعدادِ شما وافر است و
آثارِ ضمنیت ظاہر۔ پس باید کہ سر رشتۂ رعایتِ ایں امر از دست ندہند۔
و دقیقہ از دقایقِ ادب فرو نگذارند تا آں کہ امروز معلوم فقیر است بر اہل
عالم مشہو گردد ❖

مکتوبِ سوم

مجمع معارفِ ربانی منبع عوارفِ سبحانی مقیم سرادقات جلال
میاں صاحب مظہر جمال زاد اللہ فیما اعطاہ

بعد ادعیۂ متواترہ و اثنیۂ متکاثرہ مرفوع آنکہ دریں ولا صداقت نشان شرافت عنوان مرزا محمد وارد ایں مکان گرہ دیدہ بزبانی اظہار نمودہ کہ خاطر ایں فقیر از آں صفوت پناہ ناخوش و مکدر است وجہ ناخوشی معلوم نیست۔

ایں چہ حرف است وجود شما عزت و شرف ایں خاندان است کثّر اللہ امثالکم کہ خبر اشاعتِ طریقۂ انیقہ بتواتر میرسد۔ و موجب ادائے ہزاراں ہزار شکر بجناب منعم حقیقی میشود ایں وہمہ را از خاطر بدر نمایند۔ و از جانبِ فقراشفاق

در بارۂ خود مبذول تصور دارند۔ و آینده اگر کسے سخنِ پریشان نزدِ ایشاں نقل کند براں اعتماد نکنند۔ و متوجہ بہ قلب خود بودہ بر فتویٰ قلب عمل نمایند۔ در حدیث آمدہ اِسْتَفْتِ قَلْبَكَ وَلَوْ اَفْتَاكَ الْمُفْتُوْنَ۔

بخوبی بر ایشاں ظاہر است کہ اصحابِ اغراض و اربابِ اعتراض را جرأت آں نیست کہ در حضور فقیر سخنی بخبثِ معادِ خود القا کنند۔ و اگر بالفرض مدبری فعلِ جمیل را در کسوتِ قبیح باز نماید بسبب آنکہ فقیر سالہا سال ایشاں را در طور و طرزِ اخلاص واثق و نقدِ ارادت را بر معیارِ امتحان صادق دیدہ آں کلمات را باطل انگارد۔ و بسمعِ قبول اصغا نیارد۔ چہ ہمیشہ مضمون اِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَاءٍ مرتسم است و علاوہ بر وفق ایں شعر ؎

میانِ ماست زیاری طریقہ کہ درو مجال دخل نباشد حسود بدگو را

ولیکن چوں بہ تربیتِ فضلی و احسانی پرورش یافتہ اند بہ نزاکتِ خاطر فقرا مطلع اند سر رشتۂ ادب را از دست ندہند۔ کہ الطریق کلہا ادب قول محققان راہ است چہ ادب مستجلب حجب ولہا است۔ کہ مشاہدۂ جمالِ روح و کمالِ عشق جز در صورہ محاسنِ ادب نتواں کرد۔ پس ہر چند رعایتِ ادب چہ در حضور و چہ در غَیْبَتْ زیادہ بود حصول فتوحات ظاہراً و باطناً بیشتر بود۔ مرداں از راہِ ادب

ونیاز از حضیض گل بر اوج وصل ایزد بیچوں رسیدہ اند۔ پس باید در گوشہ
خزیدہ بدل از آرزو و آرزو شکستہ و در بروئے خلق لبستہ اوقات بسر کنند۔ و در مقام
لاہور کہ از قدیم الایام مستقر فقراء و مشائخ و علماء راسخ بودہ و سکنۂ آنجا دور
از اعتراض و انکار اند بعد تصحیح نسبت طلبا احیائے طریقہ انیقہ نمودہ باشند
تا باشد کہ بواسطۂ صحبت اہالئے آں دیار بفوائد مستفید و بہرہ مند شوند ؎

بدریا آب شیریں بہر آنست
کہ از وے تشنگاں سیراب گردند

در حدیث آمدہ ان احب عباد اللّٰہ الذین یحببون عباد اللّٰہ الی اللّٰہ
سبحانہٗ ویمشون فی الارض بالنصیحۃ۔

چوں جمال نسبت حُبی ایشاں بر فقیر ظاہر است امید است کہ انوار
افاضہ روز افزوں گردد و حالات و کیفیات معہودہ در یاران ایشاں علی الکل الوجوہ
ظہور کند بمنہٖ و فضلہٖ۔ والسلام علیکم وعلی من لدیکم ✤

مکتوبِ چہارم

اَلحَمدُ للہ العلی العظیم والصلوٰۃ والسلام علیٰ رسولہ الکریم

معدن انوار وحقائق مخزن اسرار ودقائق مقبول خداوند متعال
میاں صاحب مظہر جمال زاد فیضہ

بعد دعوات مزید استقامت بر جادہ شریعت غرا مفروغ آں کہ مکتوب مرغوب وصول آورد بمطالعش سرور بحصول انجامید آنچہ از احوال سعادت اشتمال قرۃ باصرہ سلطنت صاحبزادہ عبداللہ خاں اعز اللہ انصارہ نگاشتہ بودند۔ کہ آثارِ ارادت وانوارِ عقیدت از جبہہ راد تش لائح ولامع است و بموجب حکم نواب مستطاب معلی القاب ادام اللہ ملکہ وسلطانہ الحاج می نماید۔

که بواسطه یا بے واسطه الفقیر ازیں مکان بیعت نموده فائده باطنی اخذ نماید
بوضوح پیوست حقیقت آگاها چوں مکاتبات صداقت آیات نور حدیقه
دولت عظمیٰ اعنی صاحبزاده موصوف ایده الله بنصره بهمبریں منوال طلب
وارادت فراواں دریافت شده وپرداخت بحال طالبان وجه الله از مامورات
شرعیه بمصداق واصبر نفسک مع الذین یدعون ربهم بالغداة والعشی
یریدون وجهه ملتمس او را باجابت متلقی کرده آں صفوت پناه را ماذون کرده
است پس باید که هر که بشوق استفاده رجوع کند همتی در کار او کرده شود و هر که
طلب تعلیم طریقه اینقه نماید بطریق خاص استفاده ورزد بعد تصحیح ارادت او
را داخل طریق کرده بحال او مقید شود و توجهی مبذول دارد که صحبتے که
متضمن افاده واستفاده بهتر از عزلت است حدیث نفیس خیر الناس
من ینفع الناس خوانده باشد وطریق گمنامی اختیار دارد و بر جاده متابعت
رسول مقبول علیه وعلی آله الصلوة والسلام مستقیم ومستدیم بوده اقتصار براطوار
سید الرسل وهادی السبل علیه السلام مثمر افزونی فیض ورشد ومنتج ازدیاد
برکات افاده واستفاده است انچه حضرات مجتهدین وعلماء ملت متین شکر الله
سعیهم جهة ابقاے دلائل دینیه واحیاے سنن مصطفویه کوششها کردند

و اوقات عزیزه خود را در تدریس علوم شرعیه و تدوین کتب فقیهه صرف کرده ظاهر
و هویدا است و همچنیں سادات مشائخ قدس الله ارواحهم در ابلاغ علم
حقیقت که آں را علم اسرار و علم دل نیز گویند بار خواطر مستعدان را تحمل
نموده بمدد قوت باطنی رخت آنهارا از حضیض بُعد و نقصان بذروهٔ قرب
و کمال کشیده هم پوشیده نیست پس باید که آنچه دریں راه استفاده نموده
در ابلاغ آں توجهی مبذول دارند دیگر بعجلت طلب کرده راهی ایں مکان
باشند که انصرام بعضے مهام وابسته بآمدن آنها است تمام شد ۰

مکتوب پنجم ۵

الحمد للہ العلی العظیم والصلوٰۃ والسلام علی رسولہ الکریم

مظہر صفات باقی مورد اخلاق سبحانی صدر مسند ارشاد و ہدایت جامع نعوت ولایت
فضائل و کمالات مرتبت مولوی محمد مسعود سلمہ اللہ تعالیٰ و بارک فیما اعطاہ
بعد دعوات کمال استقامت و عافیت مکشوف خاطر انور آنکہ مجاری حالات
فقرا ایں حدود مستوجب حمد است و روز افزونی انوار برکات و قبول مسئول اللہم
زد صحائف شریف متواتر میرسند۔ بدریافت احوال فیض اشتمال فقیر مسرور الحال
است خصوص مکتوب مرغوب مبنی فرط اشتیاق و مشعر قلق فراق کہ دریں ایام وصول
آوردہ بسیار خوش وقت و ذوقین ساختہ اللہ تعالیٰ ترقیات کثیرہ در محبت و معارف

واتباع پیغمبر صلی الله علیه وسلم در ظاهر و باطن عطا فرماید بمنه و فضله آری عاشق صادق آنست که بے مطلوب او را آرام نبود و بما سواه او را انسی و الفتی نماند و همیشه از سرا او این ندا آید ؎

بچه مشغول کنم دیده و دل را که مدام　　　دل ترا می طلبد دیده ترا میخواهد

لیکن باید که شوق و قلق خود را فرع شوق و محبت فقرا انگارد بنا بر آنکه درین نوبت آن فضیلت پناه را رخصت کرده بواسطه زیاده پیدا شدن علاقه معنوی نسبت سابق خاطر بدان صوب متوجه است پس ضرورة شاید که آنچه در اصل کائن بود آثار آن در فرع پیرایه وضوح بوجه احسن داشته باشد فی الجمله هر چند که تعلق و محبت بصاحب رابطه بر مزید بود برکات و فتوحات بیشتر رو میدهد از این همه امیدواری است که از دولت نسبت حبی که سائر نسبتها در جنب آن متلاشی اند بمصداق الیوم(?) بسد و کل خوخة الا خوخة ابی بکر حظے کامل و بهره شامل حاصل شود در استقامت مردانه و از غیر بیگانه و در محبت پیران دیوانه باشند و شکر بجا آرند که به تربیت فضلی و مرادی مربی ساخته و به پرورش لطف و احسان پرورش داده که شکر بر نعمت هیچ دقیقه از دقایق فرو نے گذارد نصب شاکر نگردد و ظاهراً و باطناً و از تنگی دل تنگ نه باشند که وے سرے از اسرار است و در کار بفقر و فاقه مستقیم بوند تا حسن

وجمال فقر کہ عبارت از عدم اسباب و صبر و رضا بلکہ التذاذ و در باطن از عدم آرزو و عدم التفات بغیر و وثوق بر حال و توجہ بحضرت ذوالجلال کانک تراہ است منکشف گردد کہ ہمہ اغنیائے عالم چوں فرداد دولت و نعمت اہل فقر و فاقہ معائنہ کنند آرزو برند و گویند اے کاشکی عمرہا در دُنیا بفقر و فاقہ گذشتی نقل است کہ در شب معراج ملک و ملکوت ہرچہ بود در نظر حضرت رسالت نہادند در گوشہ ندید و گفت الفقر فخری غایت درویش آں بود کہ او را فاقہ افتد معراج او بود ؎

ہر کہ او از دارِ دنیا پاک شد نور مطلق گشت گرچہ خاک شد

ہر کہ را حق سبحانہ و تعالیٰ از فراغت چیزے دہد بیقین داند کہ از آفت آں نگہدارد و تا ملوث نشود۔ کما ورد فی الحدیث عن سلمانؓ ان اللہ ربنا حمیۃ المومن۔ واللہ انشد نعھداً المومن بالبلاء من الوالد یولد ہ بالخیر۔ بلکہ آں امر موجب ترقی درجات واذا احب اللہ عبد اغلق علیہ امور الدنیا وفتح لہ امور الاخرۃ با آں عظمت و جلالت حضرت رسالت پناہ را دعا ایں بود۔ اللھم احینی مسکینا وامتنی مسکینا واحشرنی فی زمرۃ المساکین دیگر چوں دنیا دار بلا و محنت است کس را ممکن نیست کہ یکدم بے بلا و یکقدم بے محنت تواند زد از آنکہ ؎

آدمی بہر بے غمی را نیست پائے در گل جز آدمی را نیست

مقولۂ فیض محمولہ سرور انبیا است یا اینت رب محمد لو یخلق محمداً و آنکہ صفوۃ البشر و انبیا است نالۂ او ست یا لیتنی کنت ورقۃ شجرۃ یا کل الانام پس ما و تو چہ باشیم و چہ گوئیم بہر حال با ابتلا و محنت در باید ساخت و بہر چہ رسد گردن باید نہاد زیراکہ گرفتار مرادات خود بہوا و ہوس خود فریفتہ و بندۂ خود است بندہ باید کہ مطلب او غیر از مولا خود جل سلطانہ ہیچ نبود و جز مراد مولا مراد بندہ ہیچ نبود و جلال و جمال و ایلام و انعام را مساوی داند کہ مقام بندگیست و بندگی با مراد ضدیۃ است و الضدان لا یجتمعان

نرود بر مراد ما کاری ۔ بندہ بودن ہمیں بود آری

امور دین و دنیا را بجناب الٰہی تفویض نمودن و مجاری احوال را بتقدیر کارساز دیدن و از ماسوا نا امید بودن و بوعدہ ہائے حقۂ الٰہیہ مستقیم بودن و برزق مضمون اعتماد داشتن طریق دوستان خدا است بر آں ملازمت ورزند و در ترویج ایں طریقۂ انیقہ و احیا سنت مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم کوشند کہ بتوجہ ایشاں دلہا از غفلت پاک و بجاذبہ صحبت کثیر البرکت انوار مشاہدہ بر دلہا درخشیدن گیرد دیگر عذر نانوشتن جواب دریں مدت کثرت اشتغال بحال دار دین است آنرا حمل بر ملال خاطر فقرا نکنند کہ فقیر بہر گونہ از آں فضیلت پناہ خوش است اللہ تعالیٰ در دو جہاں خوش دارد و قبلۂ طالباں خود سازد لعونہ و

لطفہ ✤

بسم الله الرحمن الرحیم

مکتوب ششم

کاشف حقائق معقول و منقول واقف دقائق فروع و اصول موضح لطائف کتاب و سنت مطرح معارف دین و ملت صاحب فضل جلی مولوی صاحب مولوی غلام علی زاد فضله

بعد اہدای دعوات و تحیات مبرا از زیو و ریا مکشوف رای با صفا آنکه صحیفه شریفه که از ہر لفظش آیات محبت و التفات واضح و لایح بود در اکرم اوقات وصول میمنت شمول آورد مطالعش مثمر نشاط موفور و منتج انبساط نامحصور گشت نگاشته بود که برکات ذکر یوماً فیوماً متجلی و آثار آن روز بروز افزون الله تعالی ابواب ترقیات بر دل مفتوح دارد و ہر روز آینده به از روز گذشته نماید من استوی یوماه فهو مغبون خوانده باشند الله تعالی بحرمت النبی صلی الله علیه وسلم از بند حالات و واردات و مقامات و قید

تغیر و تلون آزاد کردہ بمعرفت حقیقت ایمان رسانا د چنانکہ حارث نزد پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم آمد و رسول او را گفت کیف اصبحت یا حارث فقال اصبحت مومنا باللہ حقا فقال انظر ما تقول یا حارث ان لکل شئ حقیقۃ فما حقیقۃ ایمانک فقال اعرضت نفسی عن الدنیا فاستوی حجرھا و ذھبھا فاسھرت لیلی و اظمات نھاری حتی صرت کانی انظر الی عرش ربی بارزا و کانی انظر الی اھل الجنۃ و کانی انظر الی اھل النار یتساعون قال عرفت فالزم قالھا ثلاثا تا آنچہ بر خلق دشوار بود از حفظ احکام تکلیف بر ایشان آسان گردد دیگر واقعہ نوشتہ بودند کہ بعد چندین قبض شبی در خواب سیاہ چردہ خلقان پوش نمودار شد و بمجرد خیال کہ شاید ولی اللہ باشد جذب در رگ و ریشہ درگرفت بر زمین افتادم و ہمون جوش در بیداری یافتم انتہی ۔ بکمہ ما ظہور این قسم حالات از اشرف احوال است و حصول جذب در این راہ اعز من الکبریت الاحمر بیکن کہ کار سال بمرور ایام بہم رساند جذبۃ من جذبات الحق توازی عمل الثقلین مقولہ فیض محمول است اللہ تعالے امور منتظرۂ استعدادی بتمام از قوۃ بفعل واز گوش باغوش رساند دیگر نوشتہ بود کہ حرکت در مکان روح و سر و خفی و اخفی است و جائے قلب متحرک نمی شود گویا

مکان قلب خالی است این معنی امشعر از ترقی بمافوق وگذشت از مقام قلب بلطائف فوقانی است یحتمل کہ فناء قلبی میسر آید و آثار فنا از نسیان ماسوا برآں مترتب گردد غرض از ذکر و یاد حصول یادداشت و آگاہی است ہر گاہ کہ ذکر بحضور گرایدو استغراق در مذکور پیدا آرد ذکر گو مباش زیرا کہ استغراق در شہود مذکور وصف ذکر را از ذاکر مرتفع گردانداگر فرضاً بذکر تکلف کند ذکر او را مانع در شہود مذکور خواہد بود از ایں جا است کہ حق سبحانہ تعالیٰ بحبیب خود علیہ الصلوٰۃ والسلام فرمود فاعرض عن من تولی عن ذکرنا یعنی اعراض کن یا محمد از چنیں طائفہ کہ اعراض کردہ اند از ذکر در شہود مذکور مستغرق شدہ اند باوجود آنکہ از ظاہر آیتہ مفہوم میشود کہ اعراض کن از طائفہ کہ اعراض کردہ اند از ذکر ما کہ اہل جحود و غفلت اند محققان معنی آیتہ کریمہ را بہمہ طور کہ بالا اندراج یافتہ بیان کردہ اند واللہ اعلم وعلمہ احکم دیگر محسوس شدن فراخی درسینہ نعمتے است سنی و دولتیست ہنی ایں وسعت مبشر آنست کہ دل بسعادات سرمدی برسد و عرش رحمان شود قلب المومن عرش اللہ تعالےٰ ۔ ذالک فضل اللہ یختص برحمتہ من یشاء دیگر اندراج یافتہ بود کہ حرکات بجانب علو منجذب گردد گویا سینہ بالا میکشند انتہیٰ ۔ باید دانست کہ

حق جل و علی بکمال رافت خود لطائف خمسہ را کہ جواہر زواہر از عالم امر اند در چند جائے قالب انسانی تعبیہ کردہ آنہا بسبب اختلاط با ایں پیکر ظلمانی اصول خود را فراموش ساختند و با ایں پیکر در ساختند ہر گرا سعادت سرمدی رہبری نماید بتوجہ اہل اللہ آں لطائف را توجہی بجانب اصول پیدا آید و شوق اصل دامنگیر شاں شود چنانکہ گفتہ اند ؎

ہر کسی کو دور ماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش

چوں امکنہ طبعیہ ایں لطائف و ظہور آنہا فوق العرش است دائرہ امکانی بوصول نہائت ایں لطائف منتہی شود سالک سلوک را تمام میکند ناچار عروج بجانب فوق پیدا شود ایں انجذاب و کشش ناشی از جذب اصل است پس باید کہ خود را بقوت بر قلب دو زند کہ ہر چند توجہ بقلب زیادہ قوت در عروج زیادہ تر بظہور رسد۔ دیگر از مثال فقیر اوّل و ثانی استفسار رفتہ بود بدانند کہ ہر واسطہ کہ بکمال واسطگی متجلی و بحلیہ الکمال متحلی باشد از برائے افادہ مخلصان نزدیک و دور لطائف او بصور مختلفہ متمثل میشوند و در امکنہ بعیدہ حاضر شدہ القائے نسبت خاصہ او می نمائند گاہے بعینہ صورت واسطہ و گاہے بصورت مثالی لطیفہ از لطائف او بے آنکہ ایں بزرگواراں را از آں افادہ اطلاعی بودہ باشد کمالا

نخفی فی الجمله از هر صورت که فیضی برسد آنرا راجع بواسطه خود دارد و بدانند که او جامع
است بهر صورت که تربیت از و ظهور یابد تا قبلهٔ توجه او منتشر نشود. خلل در کارخانهٔ استفاضه
او راه نیابد و ظهور صورت بصورت فقیر سیاه جبه ده اخلاق پوش اکثر باندازه صفای خاطر
مستفیض می باشد چند آنکه باطن مستفیض بصفا گراید ظهور صورت در نورانیت
روشن تر می نماید وگاه باشد که بکسوت درویشان خراب ظاهر آراسته باطن در
واقعات و منامات جلوه گر شود بمصداق حدیث نفیس رب اشعث اغبر
مدفوع عن الابواب لو اقسم علی الله لابره تا حسن و کمال معنوی این طائفه
علیه که قلوبهم مصابیح الهدی وصف اندرون شان است در دیدهٔ بصیرت
صاحبدولتان منکشف گردد. و لقوت یقین از ساحل صورت عبور نموده
جمال معنی منظور شود +

مکتوبِ ہفتم

بنام عبیداللہ خاں پسر والئے ٹونک[1]

بعد دعوات تخلّق باخلاق الٰہی وتمسک بعروۂ وثقی متابعت حضور رسالت دستگاہی علیہ وعلی آلہ الصلوٰۃ والتحیۃ مرفوع آنکہ مخاطبہ شریفہ کہ از مطلع مقطع آں لمعان صدق وارادت سمت ظہور داشت در اسعد ازمنہ وصول آورد مطالعش فرحت بخشیدہ وآنکہ از رسیدن حقائق آگاہ میاں صاحب مظہر جمال ُردار السلام مقام ٹونک لازال موطنۃ لاہل الفضل والکمال وفرود شدن آنہا در مکان کردن شاہ اعظم خان مبرور تغمدہ اللہ بغفرانہ اسکنہ فی جنانہ وملاقات کردن بنواب

[1] اس کی سرخی نہیں معلوم خیال ہے کہ یہ نواب صاحب کے دوسرے فرزند کے نام ہو۔ (مرتب)

عالی خطاب وزیر الدوله امیر الملک ادام اللہ ملکہ واقبالہ وضاعف جلالہ و
ملاقات خود میاں صاحب مکرم الیہ وملازمت شغل ومداومت ذکر ومراقبہ و
طلب دعا درازی عمر وبرکت وترقی مدارج حشمت نواب صاحب ادام اللہ دولتہ
اندراج یافتہ بود منکشف گردید وباعث مزید دعا وتوجہ حصول آمال وامانی آں
نور حدقہ سلطنت وجہانبانی ونور حدیقہ شوکت وکشورستانی والتجائے
درازی عمر وبرکت وادام سایہ رافت ومکرمت وعاطفت نواب صاحب
دام دولتہ برمفارق اہل اسلام شد امید از فضل او سبحانہ جلشانہ چناں است
کہ امارات استجابت ایں دعا لائح گردد وہمہ مطالب ومآرب بروفق مدعا حاصل
وامداد غیبی ونصرت لاریبی در فتح مہمات متکفل حال شود ومقصود دلی چہرہ کشاید
چوں خود بدولت آں قوی طالعہ در رعایت حقوق وحسن مکافات باہل حقوق
دانا است وبعمل برآں مہتد است احتیاج بہ نگارش نیست لیکن تاکیداً
ارقام نمود شد کہ حفظ مصالح وانتظام مہمات بیرونے ودرونے اندرون خانہ
عصمت نشانہ شاہ مرحوم وجہ ہمت خود سازند کہ دریں حالت حق تربیت
بمرور بیجا آوردن ونیکی واحسان باہل او نمودن مستوجب اجر عظیم من عند اللہ
است ودیگر آنکہ میاں صاحب موصوف اوائل حال در سلک نوکراں رنجیت سنگھ

منسلک و مسمیٰ بہ محمد مہتاب بود ہر گاہ کہ بدستگیری قاید عنایت توبہ و انابت کرد جذبہ الٰہی او را دریافت از آں روز ترک اسباب کردہ ملازم صحبت گردید و بسلوک طرق اہل اللہ مدت ہژدہ سال را بہ التزام ریاضت بسر برد تاکہ بعنایتہٖ سبحانہ و بامداد جذبات منازل سلوک راطے کردہ بمشاہدہ اسرار حقائق فنا و بقا و معائنہ انوار دقائق سیر الی اللہ و سیر فی اللہ مستعد گشت بسبب آنکہ بصفت جمالی پرورش یافتہ و از راہ ہمیں صفت واصل کعبہ مقصود گردیدہ فقیر او را ملقب بہ مظہر جمال کردہ است پس در ہر مہمی از مہمات کہ طلب فتح و نصرت نمودن باشد رجوع باو نمودہ شود کہ دعائے او قبول و انفاس او مستجاب است ؎

آں راکہ در سرائے نگار است و فارغ است
از باغ و بوستان و تماشائے لالہ زار

مکتوب ہشتم

فروغ صبح سعادت غرّۂ جبہۂ سیادت محب الفقراء میر صاحب
حافظ ہدایت علی صاحب ثبتہ اللہ علی صراط السوی

بعد دعوات استقامت بر جادہ سنت احمدی و شریعت محمدی
علی صاحبہا الصلوٰۃ والتحیۃ مر فوع آنکہ نقابت پناہا وقت ملاقات فقیر طوریکہ
فہمانیدہ شد کردہ اوقات خود را بذکر مصروف نمائند و لمحہ تجویز غفلت نکنند و
دمی کہ بغفلت بر آید تدارک مافات آں در تمام عمر کردہ نشود من غمض
عینہ من اللہ طرفۃ عین لم ینتفع طول عمرہ مقولہ اجلہ دین
است تا کہ از مداومت ذکر بوصف آگاہی بمذکور عز اسمہ نفوس کونیہ مصفا شدہ

شائستہ قبول تجلیات ذاتیہ گردد و بمصداق آیت کریمہ وَاذْکُرِ اسْمَ رَبِّکَ وَتَبَتَّلْ اِلَیْہِ تَبْتِیْلًا انقطاع از ماسوا حاصل آید کہ بُرِیدن و تہی شدن سالک از غیر حق سبحانہ دلیل است بر مظہریت مر تجلی حق سبحانہ را بوصف احدیت کہ نیل معارف بحقائق اسماء و صفات بی این معنی متعذر است چہ قابلیت قبول عکوس انوار تجلیات ذات بے تہی شدن از التفات از ہر چہ وصمت حدوث یافتہ میسر نیست یعنی تا سالک منازل نفی را طے کردہ بمد وجذبہ در عین ثابت خود کہ عبارت از مبدء تعین اوست فانی و مستہلک نگردد صبح سعادت وصول از مطلع احدیت طلوع نمناید چنانکہ گفتہ اند ؎

ہیچکس را تا نگردد او فنا

نیست راہ در بارگاہ کبریا

و قید وصف آگاہی برائے آں نمودہ شد کہ اگر چہ ذکر حق تعالےٰ بے حضور دل باشد فائدہ کلی و مائدہ اصلی است لیکن این چنین ذکر در تصقیل و جلا قلب از نقوش کونیہ و تخلیہ سر فائدہ ندہد بلکہ نزد طائفہ علیہ صوفیہ ذکر یکہ بے حضور دل باشد غالباً موجب قسوت دل فویل للقاسیۃ قلوبھم عن ذکر اللّٰہ

آیۂ کریمہ است و در حدیث آمدہ من ذکر اللہ فی قلبہ ساہٍ عن اللہ
فاللہ خصیمہ یوم القیٰمۃ۔ پس باید آں عزیز الوجود بطور مفہومہ
ذکر کردہ باشد و در ہنگام مراقبہ ذکر از سر آگاہی گفتہ تا در حصول دوام آگاہی
ایں قسم ذکر فائدہ بخشد۔ بیت

چو در ذکر خدا حاضر نہ باشی
چہ حاصل گر ہمہ عمرت خراشی

وبعد نماز مغرب متوجہ ایں مکان بنشینند کہ در وقت حلقہ ہمتے بجانب
ایشاں مبذول کردہ خواہد شد و وقت استفادہ ہرگز خیال مسافت
صوری بخاطر نیارد کہ در عالم معنی بُعد صوری مانع افادہ و استفادہ نتواند شد
انشاء اللہ تعالےٰ وقت چند کرتی در حلقہ باں عزیز نشستہ آید واللہ
المفیض وبیدہ ازمنۃ الافاضۃ والتفویض والامر کلہ
بیداللہ فقط

مکتوب نہم

مقبول سعادت ابدی منظور عنایت سرمدی محبت و صداقت پناه

میاں صاحب اسد اللہ بارک اللہ لہٗ

بعد دعوات دوام حضور و آگاہی بحق سبحانہ مرفوع آنکه دریں نوبت
که چند روز در صحبت بوده رسوخ محبت و اعتقاد و وثوق استقامت آں محب
باحسن وجه معلوم گردیده الحمد للّٰه علی ذالک اللّٰهم زد استقامته علامت
احوال ہمیں استقامت بر شریعت و ثبات بر جادۂ محبت شیخ مقتد است ہر کرا دریں
دوام استقامت بیش معرفت بیش چه عادة اللّٰه بریں جاری شده که ہر مستعدی که کمال
تعلقی و محبتی بواسطه پیدا کرده وجدانی التوجه نگردد او را فنا فی المطلوب جل و علا حاصل

نشود و هرگز بی بدرقهٔ این سعادت بجائی نرسد خوش گفت گوینده ؎

زاں روی که چشمِ تست احول   معبودِ تو پیرِ تست اوّل

محبّت صرف و رابطهٔ معنوی بی توجه در اخذ فیوض از باطن کامل مکمل کافی است فکیف که توجه بمحبّت و رابطهٔ مذکور جمع شود که وی نور علی نور است از نتائج و ثمرات این محبّت است که بی‌اختیار طالب اعتقاد به اکملیت و افضلیت پیر بر مشائخ دیگر پیدا نموده مستعد کسب کمالات گردد پس اگر باوجود این قسم رابطه علم باحوال نبود گو مباش مثلاً خربزه که بحرارت آفتاب ساعت فساعت به پختگی و بمرور آفتاب تمام می پزد اگرچه او را علم به پختگی خود نبود چه نقص پس طالب را باید که سررشتهٔ این دولت را نیک رعایت نماید تا که وقت یاد آمدن و دیدن دیدار پرانوار پیر در دل انبساطی او را پیدا آید و بسبب کمال مناسبت ملتفت بدو بود که در صورت کمال ارتباط فیما بین طریق افاده و استفاده بر وجه اتم پیرایهٔ ظهور خواهد یافت فی الجمله درین نوبت این فقیر را نسبت سابق زیاده تر تعلقی بایشان پیدا گردیده و امیدوار بهار و داده که برین امر ثمرات و نتائج مترتب گردد حق سبحانه از اختلال اعداء انفسی و آفاقی صحیح و سالم داشته بکمال حال دوستان خود پیراسته گرداناد بحرمة النبی و آله الامجاد ✤

مکتوب دهم

الحمد لله العلی الاعلی والصلوٰة والسلام علی رسوله المجتبیٰ وعلی اٰله البررة التقی

مورد تجلیات الٰهی مصدر تفضیلات نامتناهی واقف اسرار دوام حضور و آگاهی مقبول رب الارباب

میاں صاحب مظهر جمال زاد فتوحته

بعد دعوات مزید استقامت بر جادهٔ سنت سنیهٔ مصطفویه علی مصدرها الصلوٰة والتحیة منکشف آنکه مکتوب مرغوب وصول آورد مطالعش مسرت بخشید از ظهور تاثیرات نسبت بنفوس طالبان ارقام نموده بودند الحمد لله والمنة که آثار معهودهٔ اکابر طریقهٔ نقشبندیه قدس الله تعالی ارواحهم ونور اشباحهم در حلقهٔ ایشان جلوه وجدانیه حضرات خواجها که از قیومیت خیزد و آنرا به نقطهٔ نهایت النهایة مناسبتی تمام است بواسطهٔ صحبت ایشان

در قلوب مستعدان فائض است پس باید که شکر این نعمت بجا آرند و خود را
درمیان نه بینند که درحقیقت مربی اوست سبحانه جلشانه از ما و شما بهانه برساخته
اند و متابعت سرور انبیاء علیه الصلوٰة والسلام سرمه دو تنها و فوق نعمتها تصور کرده
چه در عادات و چه در عبادات پیرایهٔ ظاهر و باطن خود نمائیند که در سلامتی ساخت
اوقات از آفات محدثات فیض گوناگوں و تاثیرات روز افزوں ما لا عین رأت
ولا اذن سمعت در صحبت ایشاں نقد حال مستعداں خواهند شد دیگر نوشته
بودند که نواب معلے القاب از استماع واقعات صوفیه علیه ابد الله اقباله اکرام
ما لا کلام بجا آورند مطالعش ملحوظ ساخت حقیقت آگاها آراسته بودن بداب
عزیزاں در کسوت سلطنت و با این علو منزلت بسیار زیبا نموده - از آنکه پیراسته
بودن باین آداب و تکریم و تواضع و شکستگی خاصه بندگان است که بسبب رفع حجب
ظلمانی و نورانی از دیده بصیرت در تجلیات الٰهیه نظر به عدمیت اصلی و فقر جبلی افتاده
باشد و بمصداق مقوله اذا تجلی الله لشیئ خضع له خضوع و خشوع دائمی وصف
حال گرده دیده از داب شریفه چناں متبادر شود که باطنش به پیرایه حقیقت متجلی است و
این همه ریاست را بر سم اهل ملامت بروه کار خود ساخته و حالی خود را از اغیار پوشیده
سبحان الله استتر اولیاء تحت قباب عزته غرض که از دریافت سجیه مرضیه نواب

معلے القاب خلد دولتہ بسبیل ذوق فقیر را علاقہ ولی باں دولتخانہ پیدا شدہ
است وامیدوار بہارہ وادہ کہ بریں ارتباط نتائج فراواں مترتب گردد
حق تعالے محض بکرم شجرہ نیت اخلاص واعمال نواب عالی خطاب ادام
دولتہ بہ ثمرات آمال متثمر کناد باید کہ در اوقات رجا دعائے انسدام دولت آں سلطنت
از حق سبحانہ تعالے مسئلت نمودہ باشند کہ استحکام مبانی آں مملکت باعث
قوام دین متین است ✤

مکتوب یازدهم

بخواجه صاحب خواجه حاجی مختار شاه صاحب کشمیری

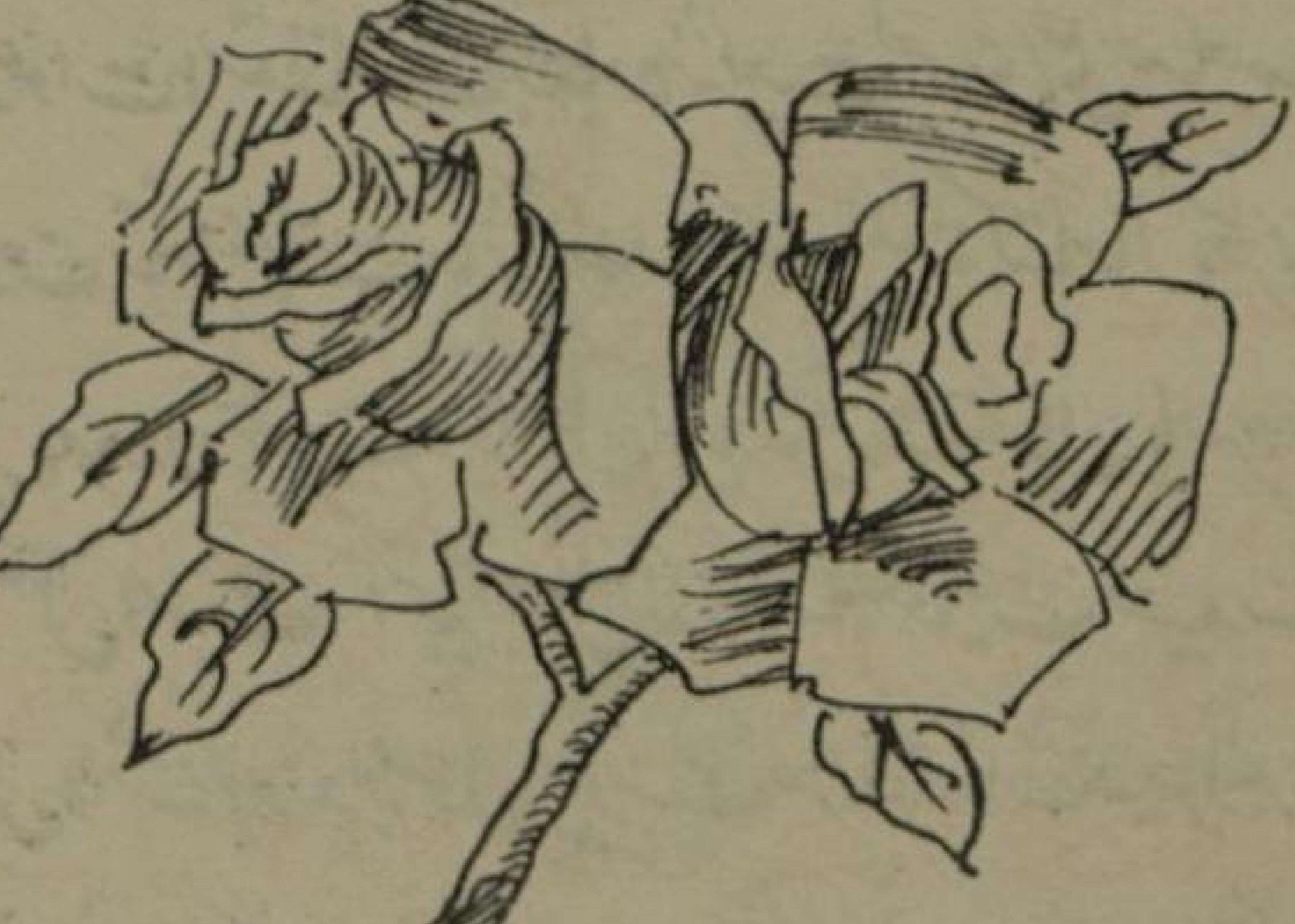
مکتوب مرغوب وصول آورد چوں محتوی شوق زیارت بیت الله زاده الله شرفاً بود از مطالعش خوشیهائے و شگفتگیہائے بے اندازه رسید الله تعالیٰ برکات مشتاقاں کعبه مقصود باز ماندگان ایں جائے را در کار آورده گرمی ذوق و چاشنی طلب بخشد در باب زیارت کعبه زاد حسناً طلب اذن ایں فقیر کرده بودند عزیزا حج رکن پنجم از فرائض خمسه است و جامع جمیع عبادات بدنی و مالی زہے سعادت آں کس که داعیه طواف بیت الحرام و دغدغه زیارت روضه مطهره سید انام علیه و

علی آلہ الصلوٰۃ والسلام از سویدا خاطرش سر بر زند کہ ایں دولت جز بسعادت
منداں ازلی قلاوزی ننماید کما ورد عن ابی ھریرۃ رضی اللّٰہ عنہ عن النبی
صلی اللّٰہ علیہ وسلم من حج البیت فلم یرفث ولم یفسق ولم یجھل
عاد کما ولدتہ امہ عن الحسن انہ قال فی الخبران الملائکۃ یتلقون
الحجاج فیسلمون علی صاحب الجمال ویصافحون اصحاب البغال
والحمیر ویعانقون الرجال و نیز در حدیث آمدہ ہر کہ حج کند با مال حلال ہیچ
گامے نزند الا کہ خدائے تعالیٰ مے فرمائید تا بنویسند او را بہر قدمے ہفتاد نیکی و
پاک کنند از دیوان وے ہفتاد بدی و بنا کنند بنام وی ہفتاد درجہ در بہشت
وسوائے ازیں برکات و ثوابیات ایں عمل ازاں افزون است در قید ارقام
تحریر اقلام نہ پذیرند طالفاں ایں دولت خانہ را مژدہ فیہ آیات بینات مقام
ابراھیم ومن دخلہ کان امنا بس است و زائران ایں روضہ مقدسہ را
معلوم باشد کہ وقت رخصت فقیر دریں باب ایمائے کردہ بود الحمد للہ والمنۃ
کہ توفیق باتیاں آں مساعدت کرد واقعہ کفش کہ در مکتوبے بنام محبت آثاری
میاں صاحب مظہر جمال ارقام نمودہ درخواست تعبیر کردہ بود و دراں نوشتہ
بودند کہ در الواقعہ آں را تعظیم بر سر کردہ دم باز اشارہ در پا کردن رفت و شب دیگر

بزیارت کعبہ زادحسنا مشرف شدند ونوازشہائے از ام المومنین حضرت آمنہ
رضی اللہ عنہ دریافت کردند تعبیرش ہمیں اختیار سفر سعادت اثر حجاز است
و برائے مدد اقدام دریں راہ کفشی یعنی ہمت درکار کہ دہ تا از خطرات تردد در
پائے طلب آسیبے نرسد پس باید کہ از فقیر اذن دریں باب دانستہ قدم در راہ
مقصود سپارند وقت روانگی دو رکعت نماز گذارند و در ہر رکعت بعد فاتحہ
قل یا ایہا الکفرون و اخلاص و معوذتین ہر واحد یکبارہ بخوانند و بعد فراغ
آیۃ الکرسی و سورہ ایلاف بیست بارہ بخوانند خواندنش سبب سلامتی از آفات
و قضاء حاجات وحصول مرادات است و ایں دعا خوانده اللّٰھم نسالک
من مسیرنا ھذا البر والتقوی ومن العمل ما تحب وترضی
اللھم انا نسالک ان تطوی لنا الارض وتھون علینا السفر وان
ترزقنا فی سفرنا ھذا سلامۃ البدن والدین والمال وتبلغنا حج بیتک
الحرام وزیارۃ قبر نبیک محمد علیہ الصلوٰۃ والسلام از زبان
فقرا ایں کلمات اسْتَوْدِعُكَ اللہ وتیک وامانتک وخواتم عملک
وجھک اللہ الخیر اینما توجھت وزودک التقوی قدم در راہ مقصود نہند
دیگر آداب ایں راہ باندک در کتب فقہ مذکور و بر السنہ مشہور و بدانند کہ

حرم محترم آں بقعہ مقدسہ مطرح انوار کبریا ست و مجمع آثار انبیاء علیہم الصلوٰۃ
صاحبدولتے کہ درآنمقام مشرف گردد او را لازم کہ بکمال خضوع و خشوع در ہر
مکان متوجہ بودہ برکات فراگیرد صورت کعبہ را وحسنا اگرچہ صورتش از عالم خلق
است فی الحقیقت نمونہ از عالم بے چونی و بیچگونی و نشانی بے نشانی و بے نمونی
در و تعبیہ است گویا برزخ است درمیان حقائق کونی و انسی پس نماز کہ معراج
ہر مومن است و آں معراج گویا از عالم حس بغیب الغیب رفتن است انکارِیم
کہ عمدہ تر اسباب عروج بعالم قدس در نماز توجہ مصلی بجہتہ کعبہ کہ موطن ظہورات
حقائق است تعالت و تقدس ہر گاہ کہ توجہ بداں جہت مثمر توجہ بعالم بود وقت
گذاردن نماز دراں بقعہ مقدسہ چہ حقائق رو خواہند نمود۔ ازیں جا است کہ
ایشاں یک نماز در انجا حکم لکھ نماز پیدا میکند پس باید کہ آں مقام را محل ظہور
عظمت و کبریائے مسجودیت ممکنات دانستہ متوجہ فیض باشند و بحسب
استعداد اتصاف باآں پیدا کنند دیگر امکنہ متبرکہ یعنی عرفات و منیٰ و غارِ حرا
کہ محل مشمول انوار و اسرار است و در عشرہ ذی الحجہ کہ زمان اجابت است
از دعائے خیر و توجہ خود را فرو نباید گذاشت ہر گاہ کہ مشرف کمال حج و عمرہ
دست دہد قصد زیارت مدینہ سکینہ و کثرت درود بر رسول مقبول علیہ الصلوٰۃ

والسلام دراں طریق لازم گیرند تا نسبت اجتماع سعدین یعنی اقتران زمان
اجابت بامکان باسعادت انوار قبول لامع گردد که لازم گرفتن کثرت
درود شریف از آداب مدینه سکینه است و در هر مسجد از مساجد فیما بین مکه
شریفه و مدینه مطهره از مغتنمات انگارند و تبرک بداں گیرند و وقت آثار و
طلوع انوار دیوار مقدسه مدینه شریفه بگویند۔ اَللّٰهُمَّ هٰذا حرم نبیک
فاجعله وقایةً لی من النار وامانا من العذاب وسوء الحساب
وتسلیمات ازیں فقیر بخدمت عاکفان آں آستان خاتمیت نشان
خوانده و دریوزه شفاعتے ازاں عالی جناب نمائند حق سبحانه و تعالے
بکرامیت برکات امکنه متبرکه مستفیض گرداناد ❊

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

مکتوب دوازدہم ۱۲

غرہ صبح سعادت تتمہ مساء ہدایت وجاہت نشان محب الفقرا
شیخ کرم بخش

بعد دعوات استقامت بر جادہ شریعت احمدی علی صاحبہا الصلوٰۃ والسلام مکشوف خاطر محبت مآثر آنکہ للہ الحمد والمنۃ کہ تا حال تحریر جریان اوقات فقرا ایں حدود بخیریت و بوصول نوید عافیت محبان باصرہ را نور و دل را سرور حاصل است۔ آنچہ بطریق نذر حسبتاً لصحابت عقیدت آثار شیخ خدا یار مرسل داشتہ بودند بوصول پیوست جزاء کم اللہ خیر الجزاء حاصل سعادت شامل باظہار محبت والتفات ایشاں نسبت درویشاں بسیار

خوش وقت ساخت توفیق آثار محب درویشاں با ایشانند در حدیث
آمده المرء مع من احب ایں دولت را عطا دانسته از دنیا و آں خواهند تا از
باطن ایشاں حظ وافر گیرند هر چند محبّت بیش حصول معیت کامل تر دست دهد
باوجود حصول حسن نشاء دینوی آنچه زمام التفات ایشاں بزمرهٔ خاکساراں
معطوف است و تواضع درویشاں مشغوف نظر است دلیل بر سعادتمندی
خود دانند که جلیس ایشاں از شقاوت دور و انیس ایشاں از حرماں نفور
اند حدیث هم الذین لا یشقی جلیسهم و الاکرم اهنسبهم خوانده
باشند اللہ تعالےٰ ما مسکیناں را شربے از محبت ایں طائفہ ارزانی فرماید
بمنّه و اتباع رسوله علیه و علی التسلیمات اوّلاً و آخراً ۔

بسم اللہ الرحمن الرحیم

مکتوب سیزدهم

الحمد للہ وکفی والسلام علی عبادہ الذین اصطفی

عمدہ محبان کثیر الاختصاص زبدہ مخلصان با اخلاص صداقت دستگاہ
شیخ گامے خان صاحب خصہ اللہ بلطفہ

بعد ادعیہ مزید جمعیت و عافیت انجام مرفوع رائے آنکہ مجاری حالات فقرا ایں حدود مستوجب حمد المسئول من اللہ تعالی سلامتکم واستقامتکم علی جادۃ الشریعۃ المصطفویۃ علی صاحبہا الصلوۃ والسلام اولاً و آخراً و ظاہراً و باطناً مفاوضہ محبت مضمون در ساعت سعادت مشحون وصول آوردہ و چوں متضمن شوق و محبت بود مطالعش بہجت افزود از فقرا ہم حدیث طال شوق الابرار الی لقائی و انا الیہم اشد شوقاً

بر خوانند حق تعالے نائرہ شوق را مشتعل گردانند و شعلۂ محبت را سر بلند گردانند
تا بحکم المرء مع من احب از رقیت ما سوا مجرد سازد و از بند نفس و ہوا وارہانند
عزیزا محبت محب را از صفات محبوب بگذارند حدیث شریف لا تسبلوا علیاً
فانہ ممسوس فی ذات اللہ شنیدہ باشند کوشش نمائند کہ از مداومت
ذکر بمذکور حقیقی جل و علی اطمینان پیدا گردد کہ مقصود بالذات از اتیان
عبادات مفروضہ مندوبہ محصل ایں امر شریف است کما قال تبارک
شانہ اقم الصلوٰۃ لذکری دیگر جہتہ تکمیل فرائض نوافل تہجد و اشراق
و اوابین را در اوقات مخصوصہ باہتمام تمام ادا کردہ باشند و مخلص سعادت
ابدی را در ضمن متابعت مہتر و بہتر عالم و فخر آدم علیہ صلی اللہ علیہ وسلم انگارند
کہ متابعت آنحضرت علیہ و علی آلہ السلام مورث محبت حق است
جل جلالہ قال اللہ تعالے اِن کُنتُم تُحِبُّونَ اللّٰہَ فَاتَّبِعُونِی یُحبِبکُمُ اللّٰہ
حق تعالے بر جادہ سنت استقامت بخشاد ۞

بسم اللہ الرحمن الرحیم

۱۴
مکتوب چہاردہم

الحمد للہ کفی والصلوٰۃ والسلام علی عبادہ الذین اصطفی

سیما علی محمد ن المجتبیٰ صاحب قاب قوسین او ادنیٰ

میاں صاحب محمد مظہر جمال صاحب

بعد دعوات مزید استقامت بر منہج مستقیم متابعت سرور کائنات علیہ وعلی آلہ الصلوٰۃ والتسلیمات مکشوف آنکہ مکتوب مرغوب در اسعد ازمنہ وصول آورد مطالعش فرحت بخشید وحقیقت مندرجہ مبرہن گردید باید کہ دعا بہبودی اوقات زین المخدرات اہلیہ محمد اعظم شاہ مرحوم

علی الخصوص ۔ دعا درازی عمر برکت وازدیاد دولت نواب صاحب
ادام اللہ اقبالہ کہ خیر وصلاح بسیاری کافہ اہل اسلام در ضمن آں مستور است
در اوقات مرجوہ مسئالت نمودہ باشند دریں ولا مکتوب نقابت پناہ سید
علی حسین کپتان مشتملم وفور صدق ونیاز مندی رسیدہ وبعد از اظہار
ارادت واخلاص نسبت بشاہ مرحوم مقتضائے شوق ملاقات فقیر اخی
نویسد کہ ارادہ چناں است کہ استعفیٰ در سرکار دادہ دریں مکاں برسد
پس فقیر جہتہ اصلاح خاندان شاہ مغفور در جواب نگاشتہ کہ بالفعل در آنجا
باشند وحقیقت آگاہ مجمع کمال یعنی میاں صاحب مظہر جمال در آں جا
است نزدوے رفتہ دریوزہ ہمت ودعا نمودہ باشد وبقصد استفادہ ہم
بنشیند کہ میاں صاحب از مترشداں بکار کردہ فقیر است دعا بیش
قبول و الفاسش مستجاب است ودر ہر مہمے کہ رجوع بادہ نمودہ شود فائدہ عظیم
خواہد داشت بنا بر اں اطلاعاً ارقام ساختہ کہ وقت رخصت فقیر
روشن القا سکینہ در قلوب طرائق بذل ہمت وافادہ بدگیری فہمائش کردہ
بود اغلب کہ یاد باشد اگرچہ بموجب دوام استغراق بے خبر بیجولی یا الطبع
میل بعروج دارند وبسبب دوام وتوجہ بہ الی اللہ سیر عالم بالا وصف لازم

شده لیکن باید که هرگاه سید معز الیه یا کسی هر کس که بارادت آمده دریوزه همتے و
درخواست استفاده نموده باشند ازاں مرتبه نزول کرده و دعا خیر درباره
او نموده شود و همتے بافاده در کار کرده آید که مصداق خیر الناس من ینفع الناس
رعایت نفس دیگراں مستوجب ترقی درجات عند الله تعالے است دیگر شیخ
مرتضی در حلقه نشسته هرگاه در آں جا برسد درباره او همتے صرف کرده آید و
توجهی کرده شود تا در معامله باطنے او را ترقی پیدا شود که مشارٌ الیه ارادت
صادق دارد ❊

بسم اللہ الرحمن الرحیم

مکتوب پانزدہم ۱۵

الحمد للہ العلی الاعلی والصلوٰۃ والسلام علی رسولہ المجتبیٰ وعلی آلہ البررۃ التقی

میاں محمد مظہر جمال صاحب

بعد دعوات تحقق بمقام جمیع الجوامع منکشف آنکہ مکتوب مرغوب کہ از مقام ٹونک بسبیل ڈاک ارسال کردہ بودند بہ بیست و ہفتم جمادی الثانی ختمہ اللہ بالآمال والامانی وصول آوردہ مضمون مندرجہ از شنیدن واقعہ رحلت شاہ اعظم خاں بفاصلہ یک کردہ از مقام ٹونک و فاتحہ مغفرت خواندن نزد پس ماندگان غفران پناہ و قدوم عالی مرتبت معالی منزلت ابہا صاحب

ایداللہ ملکہ اقبالہ بزمرہ الیشاں باعزاز و اکرام و اظہار نیازمندی از جانب نواب صاحب ممدوح و دریوزہ دعا در حق نواب مستطاب و التدعائے دردے ازاو وراو برائے قرۃ باصرہ عصمت و بختیاری یعنی حبیبہ جہان جنت مکان و حصول ترقیات در معاملہ باطنے درین سفر مشرہ حالبوضوح پیوست مطالعہ تواضع و فروتنی و نیازمندی کہ نواب صاحب والد مناقب دام ملکہ بجا آوردہ اند و دریافت سجیہ مرضیہ و شیمہ کریمہ کہ نعوت فاضلہ متجلے اند فقیر را بسیار محظوظ ساختہ اللہ تعالے ایں ہمہ تواضع و شکستگی موجب رفعت درجات درد ارین گرداند و مشاعر روحانی و مدارک جسمانی بمحنت خود مالامال نمودہ بر اسرار معیت نگاہی بخشید علی ماورد فی الحدیث افضل ایمان المرء ان یعلم ان اللہ معہ حیث کان فقیر دعائے خلود دولت و سلطنت و دوام انتظام مبانی خلافت و درازی عمر نواب صاحب از حضرت حق سبحانہ مسئلت می نماید انہ قریب مجیب از فقرا دعا استقامت پیرا بر جادہ شریعت بر خوانند دیگر اسند عا وظیفہ کہ بزبانی نور حدقہ عفت و سعادت یعنی صبیہ اعظم خاں نمودہ بودند بر پارچہ کاغذ علیحدہ ارقام نمودہ و در جوف دعانامہ بنام فروغ کاشانہ عفت

بیگم صاحبہ زاد اللہ عصمتہا ملفوف کردہ روانہ نمودہ است از آں جا خواہند رسید آنچہ از ترقیات و فتوحات معاملہ باطنے نوشتہ بودند کہ محض بتوجہات دریں سفر ترقیات رو دادہ کہ دربیان راست نیاید مطالعش فرحت بخشید الحمد للہ علیٰ ذالک حمداً الا الفضائل محبت اطوارا ہرگاہ کہ سالک از دائرہ نفی برآمدہ در مراتب وجوب سیر شروع می نماید محض ببدرقہ انجذاب ترقیات مے کنند و از صفت ایشاں و از شان بذی شان عروج مے نماید پس باید کہ ہرچہ در کشف و شہود در آید حق سبحانہ ازاں منزہ است سئل الجنید عن التوحید فقال کلما یمس سالک او فطر فی خیالک فھو سبحانہ وراء ذالک وہمت را بلند دارند و طالب احدیت بوند ؎

ہنوز ایوان فکرت بس بلند است

مرا فکر رسیدن ناپسند است

دیگر در پس آں حقائق آگاہی آنچہ از عطیہ جدیدہ حضرت وہب المواہب بفقرا۔ ایں مکان مرحمت فرمودہ بمدلول واما بنعمتہ ربک فحدث اظہار اللشکر اخبار کردہ شود کہ آنچہ تبرکات فیض آیات نبوی امیر مودیہ علیہ الرحمۃ

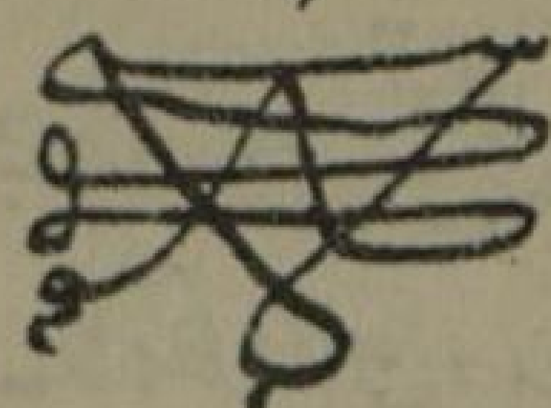
از امراء دیار عرب تیمناً آوردہ در خاندان او ظہر ابعد ظہر شرف افزا بودند چنانکہ
برکت رعایت تعظیم و تکریم اقبال و جلال و شوکت وابہت در سلطنت
روز افزوں بود وقت ظہور خلل در سلطنت ہر گاہ کہ ملکہ زمانیہ از دہلی بر آمدہ
در مقام جموں طرح اقامت انداخت و مسجد آنجا بنا کرد آں تبرکات شریفہ کہ
خلاصہ نفائس و نقادہ تحائف سلطنت بود ہمراہ داشت از امراء این دیار
کہ از اتباع آں سلطنت بودند آں را از بیگمات بادشاہ محمد شاہ دانستہ
با اطاعت شناختند و غاشیہ بندگی بر دوش کشیدند از آں جملہ جد امجد شیخ
فضل اللہ چشتی والہ کہ از امراء بود از ابتدائے تا الغایت اقامت ماندہ در جذبات
مرجوعہ حاضر ماند ہر چند کہ ملکہ مبرورہ از بجا آوری خدمات او خورسند بودہ
خواست کہ جاگیر بیست ہزار روپیہ بادارزانی دارد وے نمی پذیرفت
تاکہ بعد از مبالغہ فراواں وقت مراجعت بعطاء بعضے تبرکات او را نواخت
چنانکہ آں تبرکات در دست اولاد شیخ مرحوم الی یومنا ہذا دریں دیار
مشہور و مقصد زائران نزدیک و دور بودن و متبرک بودن ہم ظاہر است
کہ ایں درویش بہ نیل تبرکات از مدت بیست پنجسال شوق میداشت
و بکسی طور اتفاق حصول آں مساعدت نمیکرد الحال بفضل الٰہی و کرم نامتناہی

مخطوف خواطف عنایت مجذوب جواذب ہدایت میاں صاحب اسد اللہ
بہر صورت کہ اہل آں تبرکات شریف راضی گرديدند شاں خاطر او بہ اخذ کفش
مبارک یک پائے رسول مقبول صلی اللہ علیہ وسلم ذخیرہ اندوز سعادت ابدی
شدہ و بفقراء ایں مکان اعلام کردہ کہ ببیست و ہفتم ماہ رجب المرجب
تمت برکاتہ بہ ختم مبارک در شب معراج دریں مکان شرف افزا خواہند
شد از آیات مثمر برکات آنکہ دریں ایام کہ نوید حصول ایں تبرکات مبارک
بمسامع فقراء رسیدہ بعضے درویشاں کہ بہ تصفیہ و تزکیہ پیراستہ و بصفائے
معاملہ متصف بودند واقعہ ہا دیدہ اند و از حضرت رسالت خاتمیت علیہ و
علی آلہ الصلوٰۃ والتسلیمات دائما سرمدا بشارتہائے یافتہ اند از ایشاں
میاں محمد عادل ہندوستانی در واقعہ دید جناب سید الاولین والاخرین
بکمال ابہت و نورانی ظاہر شدہ اند و ایں کفش مبارک را متصل نہادہ
دیدہ ام و مولوی محمد شریف بدخشانی دید کہ حضرت محبوب رب العالمین
علیہ وصلوٰۃ و علی الہ الف الف صلوٰۃ تشریف فرما شدہ اند و مجلس عظیم منعقد است
و از شعشان انوار آنحضرت صلعم آفاق روشن گشتہ کلام معجز نظام بخطاب شخصی
وجیہہ کہ ایراد نام آں دریں مقام انسب نہ نمائد می فرمایند کہ ایں کفش پائے

من است چنانکه از دریافت ایں اشارات علاوہ سرور بر سرور حاصل شدہ و باعث ادائے وظائف حمد ربانی واتیان شکر سبحانی گردید اللہ تعالےٰ طفیل حبیب لبیب خود علیہ وعلی آلہ الصلوٰۃ والسلام وجود اعجاز آمود ایں نعمت را دریں خاندان ذریعہ ازدیاد برکات وترقی حسنات گرداناد ۔

مکتوب شانزدہم [۱۶]

مجمع فیوض ربانی منبع علوم روحانی حقائق معارف آگاہ

میاں صاحب شاہ محمد زاد اللہ فیہا اعطاہ

بعد دعوات مزید استقامت بر جادہ سنت سنیہ مرفوع آنکہ صحیفہ شریفہ در احسن اوقات وصول آورد چوں متضمن رسیدن در مقام دار الاسلام ٹونک بود مطالعش مسرت و ابتہاج بخشید حمد اللہ سبحانہ کہ بعافیت رسیدند اللہ تعالیٰ بمنزل مقصود رسانیدہ باز مقام ہدایت کہ شرف نہایت است رساناد بمنہ و فضلہ از مفاوضہ مولوی محمد اعظم خاں چناں بدریافت پیوستہ کہ مردم آں دیار مشتاق استفادہ ہستند و آں حقائق آگاہ عدم اجازت ایں

فقیر را عذر بیان آورده قبول نمی کرد بارک الله ثم بارک الله زیرا که
هر چند که دولت کمال و اکمال حاصل بود اذن شیخ شرط راه است بمصداق
آیت کریمه لتخرج الناس من الظلمات الی النور باذن ربهم اصلی
دارد پس هر چند فهمایندن بعضے اشارات تعلق بمواجهت داشت لیکن چون
بفضل الٰهی منازل سلوک را بنظر عیان دیده اند و تحقیقت معامله بخوبی آگاه
فقیر ایشاں را از جانب خود مختار کرده پس باید که هر که التماس طریقه انیقه نماید
بعد تصحیح نیت بوکالت داخل طریقه نمائند و دقیقه از دقائق تربیت فرو نگذارند
انشاء الله تعالےٰ به وقت رسیدن برامور واجب افهام ایما کرده شود و
هر چند که باشد بعجلت از آنجا مرخص شده راهی این مکان باشند والسلام
علی من اتبع الهدیٰ - فقط ٭

۱۷

مکتوب ہفدہم

عامر طریق عزلت معرض از راہ مخالفت طالب رضا و متوجہ بحق جل و علا سیادت و شرافت پناہ

میر عباس علی شاہ زادۃ حسناتہٗ

بعد ادعیۂ متواترہ مزید استقامت بر جادۂ سنت سنیہ مرفوع آنکہ بدریافت خبر سلامتی و استقامت آں سیادت مرتبت بزبانی درویش مرسلہ حمد و ثنا مر حضرت حق جل و علا را گفتہ آمد۔ اللہ تعالےٰ بر جادۂ طاعت خود مستقیم دارد۔ و از آفات و شر نفس محفوظ بعونہٖ و فضلہٖ

صفوت آثارا۔ ہر کہ بسابقۂ عنایت قدم در بادیۂ طلب او سبحانہ سپارد چارہ نیست کہ بحکم بندگی و ارادت خود را از دنیا و شہوات و لذات نفس بیرون

آرد۔ وروز بروز باخلاق واعمال طائفہ علیہ صوفیہ خود را متجلی گرداند۔ وہمت براں بندد کہ بمقامات واحوال ایشاں برسد واز دولت نعمت ایشاں نصیبے یابد۔ چہ مرید بے ہمت بجائے نرسد ؎

ہر کہ صاحب ہمت آمد مرد شد ہمچوں خورشید از بلندی فرد شد[۱]

ویقین داند کہ ہر چہ در شریعت فعل آں مکروہ است۔ در طریقت بطور خطرہ در دل گزرانیدن آں بس مذموم۔ لاکنّ الاسلام نبی علٰی النظافۃ ودر حدیث آمدہ اِنَّ اللہَ طیبٌ لا یَقْبَلُ اِلَّا الطّیبَ۔ ازیں جا است کہ آلودگی وآلائش مہجور راہ پیغمبراں وملائکہ وصدیقان است۔ وپاکی ونظافت پیرایۂ ظاہر وباطن ایشاں۔ پس ہر کہ خود را از آلائش دور دارد وجمال اسلام را بہیچ آلودہ ننماید۔ بیقین است کہ شائستہ قبول انوار غیب گردد۔ ومشاہد جمال لاریب۔ چہ خوش گفت آنکہ گفت ؎

گزرا ہست آرزو اندر وصال تا بہ بینی حسن وانوار جمال

پر از ازیں تیرگیٔ آب وگل تا رسی در روشنیٔ جان ودل

واگر طالب وجہ اللہ بچیزے دل خود را مائل بیند آں چیز را از نظر بدارد وسوئے

۱؎ جو کہ صاحب ہمت ہو وہ مرد ہے مثل سورج سب سے اونچا فرد ہے

حق رجوع آرد۔ ودر اثنائے ذکر از ولایت شیخ مدد طلبد وبہ نفی لاالہ محبت آں پیوند را باطل کند ومحبت آں چیز را از دل بر اندازد۔ تا بتدریج از جملہ محبوبات ومالوفات خالی کند۔

یا خانہ جائے رخت بود یا خیال دوست

چہ تا رخت اغیار در بارگاہ دل یافتہ شود عزت وحدت اقتضائے عالم تفرید کند از غیرت۔ ولیکن چوں حارس لاالہ بارگاہ دل از زحمت اغیار خالی کرد منتظر شعشعان تجلی سلطان الا اللہ باید بود۔ فَاِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ وَاِلٰی رَبِّکَ فَارْغَبْ۔

حاصل کلام آنکہ چوں آں عزیز مستعد وخواہاں ایں نعمت است جدی باید۔ وسر رشتہ مقصود ومدعا تجرید از علائق وخلائق۔ وتفرید از خود تا ہمتش از ذروۂ ایں خاکدان فانی بگذرد۔ واز عالم کونی رمیدہ براو پیوند

شعر

ہر کرا بوئے رسد از کوئے او

ہر دو عالم چیست خاک کوئے او

———(٥)———

بسم اللہ الرحمن الرحیم

١٨

مکتوب ہژدہم

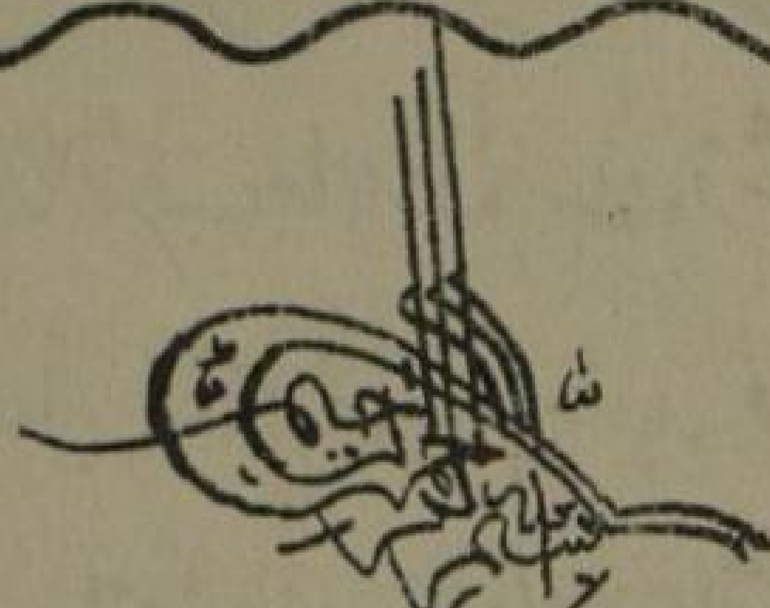
مورد مواہب الٰہی، مصدر معارف نامتناہی، حقائق آگاہ

میاں احمد خاں صاحب بارک اللہ لہٗ

بعد دعوات استقامت و عافیت واضح آنکہ صحیفۂ شریفہ در احسن اوقات وصول آورد۔ چوں از مطاوی او آثار جنون محبت ہمت ایضاح داشت مطالعش باعث مزید انبساط معنوی گردید۔ و علاوہ وصول تاج مرسلہ کہ بقطع موزوں تیار کنانیدن و ارسال آں یاد از کمال نسبت حبی میداد۔ انشراح فراواں رسانید۔ اللہ تبارک برکات قبول و انوار وصول روز افزوں گرداناد۔ بعد ذکر حالات باطنی مرقوم نمودند کہ وقت توجہ بدوستاں ہر چند قوت میکنیم ہر گز نزول طرف قلب نمی شود و صلاح آثار

احوال کہ ارقام نمودہ از اشرفِ حالات است و مشعر از استہلاک و اضمحلال در مطلوب بلکہ چوں حقیقت ایں مقام شرحی میطلبد۔ و دریں وقت فرصت چنداں مساعدت نمی کند۔ آں را موقوف بہ ملاقات داشتہ پس اگر در ماہ شوال دریں مکان گرائید وقتِ ملاقات بشرحِ تمام حقیقتِ ایں مقام مع روشِ نزول بطرفِ قلب دلالت کردہ شود۔ خود را بر جادۂ متابعتِ رسول مقبول علیہ السلام دارند۔ و یاس از ماسوا و توقع از فضل خدا سرمایۂ عزت و آبرو دانند۔ و فقیر را بدعائے خیر یاد دارند۔ کلاہ مرسلہ بفرزندی ارشدی صادق علی عاملہ اللہ بلطفہ الخفی دادہ شد۔ و در حق کاریگیہ دعائے خیر طلبیدہ اند۔ قریبِ مجیب پس اگر کاریگیہ مذکور ارادہ کدام چیز پوشیدنی داشتہ باشد بگویند کہ اولا در مکان رسیدہ بعد ازاں شروع درآں کار کردہ شود۔ والسلام

مکتوب نوزدہم ۱۹

مجمع انوار و حقائق منبع اسرار و دقائق نسخۂ ذوق و وجدان
معارف آگاہ میاں صاحب احمد خاں بارک اللہ

بعد دعوات مزید استقامت بر جادۂ سنت سنیہ علی مصدرہا التحیہ
مرفوع آنکہ مکتوب مرغوب در اسعد ازمنہ وصول آورد۔ آنچہ مرقوم بود کہ چندکس در
مجلس می نشینند و نسبت باطنی بہر کس میرسد مطالعش محظوظ نمود۔ حمد للہ سبحانہٗ
علی ذالک شکر این نعمت بجا آرند و امر ابلاغ را خطیر دانستہ از توجہ طالبہ و تفقد
باحوال آنہا بتساہل نگذارند ہرچند مقام دعوت محل تکلیف و محنت است
اما اجر ابلاغ بر اعمال دیگر مزیتہا دارد۔ و اعظم عبادات است۔ ان احب

عباد الله الی الله من حبیب الله الی عباده ۔ حدیث نبویست شنیده باشد دیگر نگاشته بودند که هنگام افاده بزبان حال میخوانم الٰهی درمیان این مقدمه سوائے امداد جناب پیر و مرشد حقیقی دیگر هیچ تعلقے نیست چنانکه بفضل الٰهی تمام جسم بصورت آنجناب حاصل آید الخ حقیقت آگاها چرا حاصل نیاید که نیستے آئینه هستی مطلق اوست نفی مرات ذات برحق هرچند سلب خیر و کمال از خود حواله آں اصل پیشتر بود ظهور انوار بقا و تخلق باخلاق کبریا کامل تر ازیں جا است که صاحب دولتاں هرچند از تاثیرات و جذبات در نفوس طالباں بتوسط ایشاں بظهور پیوندد آں را از پیشگاه اصل دانسته و افاده خود را بیش از ترجمان نمے بینند تاکه بسبب رعایت ایں روش از مبدء فیاض عنایت ها بتواتر رسد و باطن شاں منبع حکمت الٰهی و چشمه فیوض نامتناهی روز افزوں گردد پس باید که همیں شیوه مراقبه را شعار خود نمایند و آں چه فقیر جهت ابلاغ امانتے به تبع آثار سلف صالحین آں محب را ماذون نموده آنرا قبول نموده حلقه ذکر را منعقد دارند و دقیقه از دقائق تربیت طالباں و تکمیل ناقصاں فرونگذارند و بحفظ نسبت را اتباع سنت ایشاں

امر کنند تا راہ ترقیات شاں مفتوح گردد و مواقع از راہ وصول شاں
برطرف گردد دیگر فقیر از توجہ غائبانہ خود را فرو نمے گذارد و خواہاں افزونے
انوار قبول است اللہ تعالےٰ از متابعت ہوا نگہدارد والسلام علی
من اتبع الہدای دیگر ہرچہ حامل دعا نامہ بزبانی اظہار نماید بدرجہ یقین
تصوّر نمایند۔ فقط

کتبہ:- محمد رمضان خوش نویس بازار ستھاں لاہور

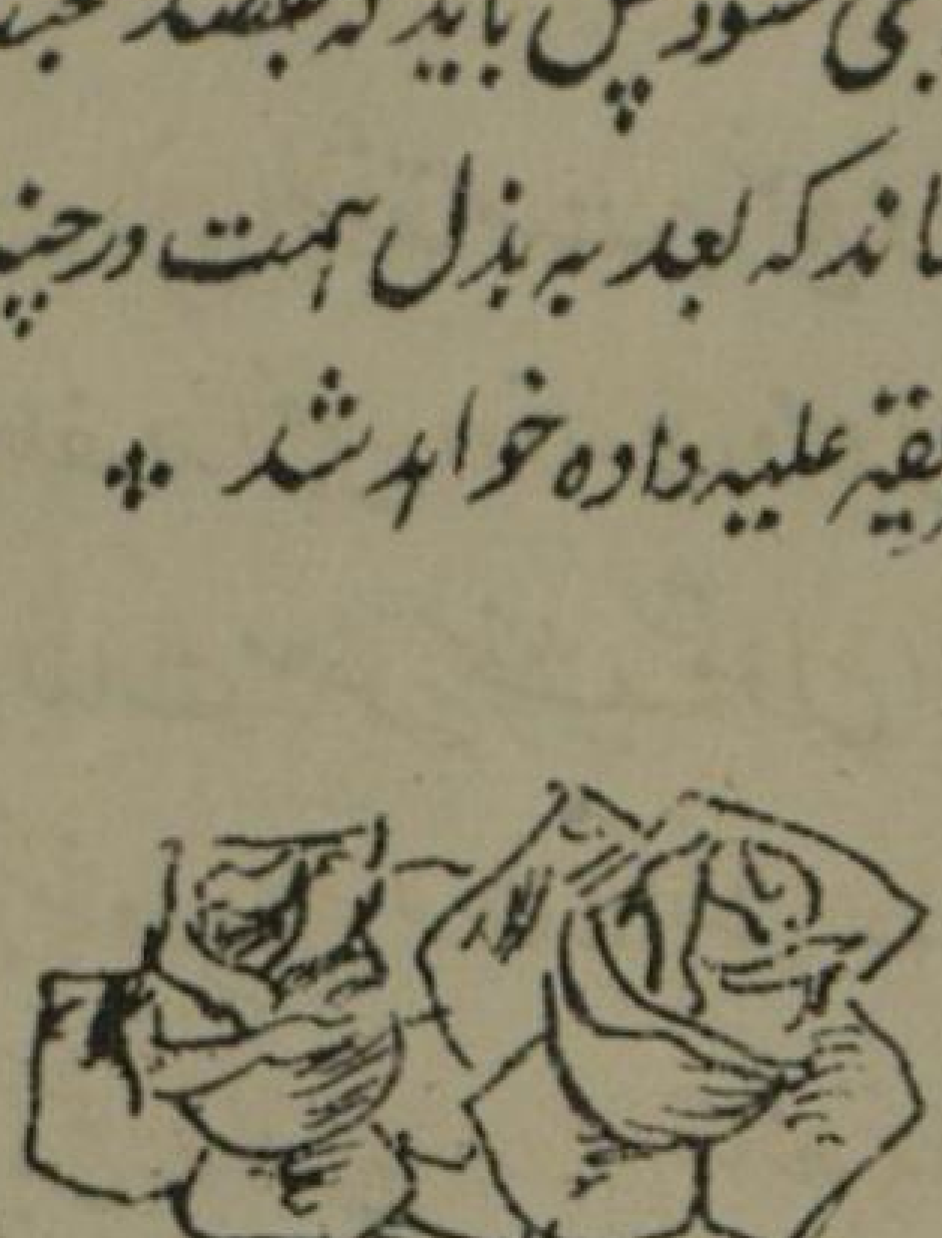
مکتوبِ بستم ٢٠

سلالہ خاندان نبویؐ نقاوہ دودمان مرتضویؓ سیادت پناہ محبِ فقراء
باب اللہ سیّد عباس علی شاہ زید محبتہ،

بعد دعواتِ مزید استقامت بر جادہ سنت رسول مجتبےٰ و علیٰ آلہ من الصلوٰۃ اتمہا و اکملہا مرفوع آنکہ مکتوب صداقت اسلوب در اسعد اوقات وصول آورد مطالعش فرحت بخشید و مضمون مندرجہ از ملاقات کردن بایں فقیر در قصبہ کلانور در ماہ اسوج سمت ١٩٠٤ و ملازمت کردن بہ ورزش ماموره مشروحاً بوضوح انجامید التماس درباب ارقام تمام روش طریقہ علیہ نقشبندیہ مجددیہ نمودہ بودند صلاح آثارا طریقہ علیہ مجددیہ عبارت است از دوام توجہ بقلب

ومبدا فیاض و اقتصاد بہ فرائض و سنن و توسط در ترک مالوفات و
تعمیر اوقات بذکر اسم ذات و حاصل آں دوام حضور و آگاہی و انجذاب
حبی روحی و ذوق و شوق و جمعیت قلبی و استغراق در مشہود خود موافق
حدیث نفیس الاحسان ان تعبد ربک کانک تراہ وصف
لازم ارباب ایں طریقہ پس باید کہ اوقات خود را بطریق مفہومہ بذکر و مراقبہ
معمور دارند و بدانند کہ لباب ہمہ عبادات ذکر است و مقصود از ہمہ طاعات
حتی کہ از نماز کہ عماد مسلمانی است ذکر اللہ تعالے کما قال تعالیٰ ان اقم
الصلوٰۃ لذکری و ان الصلوٰۃ تنہی عن الفحشاء والمنکر ولذکر اللہ
اکبر و یاد کردن حق تعالے مر ترا ثمرہ ذکر تو و چہ ثمرہ بود بزرگتر ازیں و برائے
ایں فرمود خدائے عزوجل فاذکرونی اذکرکم و ہیچ گاہ خود را از ذکر خالی
نگذارند چہ در خفتن و چہ در گفتن و چہ در شنیدن و چہ در آمدن و چہ در رفتن
و اگر بواسطہ بعضے اشغال دریں فتورے واقع شود چشم دل بوے باشد
بالکلیہ از آن غافل نگردد خاصہ در وقت اکل طعام و شراب البتہ اند یاد
کرد غفلت نورزد کہ اثر آں تا کہ طعام در شکم باشد می ماند تا کہ بغلبات
ذکر ہستی ذاکر در نور مذکور مضمحل گردد و در ذکر ذاکر را مفرد گرداند و بار علایق

وعوائق از ذ فرو نهد و او را از دنیا و جسمانیات با آخر در روحانیات در آود کما ورد
فی الحدیث سبق المفردون قیل ومنهم یا رسول اللہ صلعم قال
الذین یهترون بذکر اللہ حتی وضع الذکر عنهم اوزارهم وحب
دنیا در دلش سرد گردد و حرارت قلبش نگذارد که حب ماسوا گرد حریم دلش
گردد تا چناں شود که اندیشه اش جز حق سبحانه ہیچ نباشد دیگر چوں نسبت
اکابر ایں طریقہ علیہ انعکاسی است مثل انطباع نور شمس در مرآت مادام که
انوار پیر لازم مرآت مرید نگردد و انعکاس مبدل بتحقیق نشود برائے اخذ فائدہ
ملازمت صحبت از مفترضات است و بر تقدیر مفارقت صوری گاہ گاہ
اخبار احوال شاید تا بُعد بکلی نشود پس باید که بقصد صحبت چند روزه در ماه
اسوج خود را دریں جا رساند که بعد به بذل ہمت در چند حلقه انشاء اللہ
تعالیٰ شجره اکابر ایں طریقہ علیہ داده خواهد شد ۞

مکتوب بست و یکم ۲۱

بنام عبداللہ خان پسر نواب والئے ٹونک

بعد دعوات مزید استقامت بر نہج قویم سنت سنیہ مرفوع آنکہ ملاطفہ محبت معاطفہ در ایمن اوقات وصول آورد چوں متضمن احوال سینہ بود مطالعش لذات معنویہ بخشید شمول ایں ہمہ واردات در ابتدا مبارک است و مشعر بریں گوینده گفته ؎

ہر دم ازیں باغ برے میرسد   تازه تر از تازه ترے میرسد

اللہ تعالےٰ ابواب ترقیات مفتوح داراد و مزید بر مزید وہادو واقعات کہ

نوشتہ اند ہم نیک ومبشر است لیکن چوں اکابر ما را طریق از خود رفتنی
وگم شدنی در تربیت طلاب اختیار بودہ بر واقعات ومنامات چنداں
اعتبار نمیدارند وآنچہ در یقظہ بود ازاں نیک دانند پس باید کہ ہرچہ از حالات
وواردات وکیفیات عالم ظاہر شود بداں ملتفت نشوند وجز بمطلوب
نیارامد وبمقصد اسنی آویزد وشیخ تاج الدین کہ از خلفاء خواجہ محمد باقی است
قدس سرہٗ نقل کردہ کہ خواجہ ما را وقتی روداد کہ بند قبا کشادہ با سینہ
عریان ودستار پریشان متوجہ بساحل دریا شدند از آثار شکستگی بسیار و
قلق فراواں میکردند واندوہ عظیم از ایشاں ظاہر بود من ورفقاء ایشاں
می رفتیم بعد از مدتے از آمدن من اطلاع یافتہ باہ وآہ درد تمام فرمودند
کہ آں قدر واردات وحالات وفیوضات وانوار واسرار میریزند کہ اگر
دریاے سیاہی شود از نوشتن کوتاہی کند اما مراچہ حاصل کہ مقصود
چیزے دیگر است تا آں گاہ کہ از استیلائے ہستی مطلق ہستی موہوم خود
را اضمحلال وناچیز یابد نہ عین ماند نہ اثر لا تبقی ولا تذر و یقین داند کہ نصیبہ
او ازاں ذروہ علیا اضمحلال واستہلاک است وکمال او در سلب خبریت
از خود بیچارہ کہ خبریت او در سلب کمال از خود بود از کمال وجمال صاحب

خود چہ دریابد وچہ درک نماید ؎

گیرم کہ بغمخانہ ما یار خرامد
کو حوصلہ وطاقت دیدار کہ دارد

ہر گاہ کہ حصول این ہمہ فواید در عالم اسباب بواسطہ صحبت میاں صاحب مظہر جمال بودہ باید کہ ہمگی دل خود را بمحبت او سپارند کہ مدار کار استفادہ و افادہ محبت داعتقاد و گرویدن مستفیض بہ مفیض است ہر چند این رابطہ قوی بود اخذ فیوض و برکات از باطن مقتدا زیادہ تر بود بحدیکہ محبت صرف ورابطہ معنوی دراخذ فیوض و برکات از باطن مقتدا کافی است و توجہ محض بے محبت دراخذ آں کمتر موثر از انکہ تاثیر توجہ را قابلیت محل درکار است واگر محبت ورابطہ معنوی با توجہ جمع شود نور علیٰ نور دریں صورت کار دہ ہوا بہرور ایام بہم رسد فطوبیٰ لمن تیسر لہ کلا الامرین فقد فاز فوزاً عظیماً ۔

۷۳

مکتوب بست و دوم

جامع حسنات معدن علوم و برکات فضیلت پناہ

مولوی محمد شریف بدخشانی خلصہ اللہ سبحانہ لنفسہ

بعد دوام اقبال بحق سبحانہ و اعراض از ماسوا منکشف آنکہ صحیفہ شریفہ در احسب ساعات وصول آورد چوں مبنی حالات بلند و واردات ارجمند بود مطالعش محظوظ نمود حق سبحانہ تعالےٰ ابواب ترقیات بر دل مفتوح داراد و از موانع وصول مطلب اعنی یکسو از حصول جذبات گوناگوں و کیفیات بوقلموں کہ در صحبت حقائق و معارف آگاہ میاں صاحب مظہر جمال زاد اللہ رشدہٗ رو دادہ مرقوم بودند مبرا من گردید الحمد للہ حق حمدہ صلاح اطوار طریق وصول بحق سبحانہ بر دو نوع است

طریقے است کہ بہ ریاضت و مجاہدت تعلق دارد و طریق دیگر جذب و محبت است
کہ راہ اختیار است و بمراد ان تعلق دارد شتان ما بین الطریقین طریق اول رفتن
بمطلوب است براہ انابت و طریق ثانی بردن بمقصود براہ انجذاب و محبت
چنانکہ از رفتن تا بردن تفاوت بسیار است کہ حق سبحانہ تعالیٰ لمحض بلطف و
کرم خود باں فضیلت مرتبت شروع معاملہ باطنی بطریق ثانی ارزانی داشتہ چہ
دولتے است کہ بے سابقہ ریاضات و مجاہدات بتوجہ صاحب دولتے در ابتدا
ایں دولت نقد وقت گردد و جذبہ حضرات خواجہا قدس اللہ تعالیٰ ارواحہم
کہ از استہلاک در قیومیت خیزد و کوہ کوہ ظلمات بشریت از دیدہ بصیرت
بر اندازد و جذبۃٌ من جذبات الحق توازی عمل الثقلین در شان اوست میسر
گردد فی الجملہ ایں نعمتے است کہ حاصل نبود مگر در صحبت شخصے کہ بامداد
جذبات الٰہی منازل سلوک طے کردہ و بتربیت مرداں مربی شدہ و بسعادت
فنا و بقا مستسعد گشتہ باشد پس ہر کرا قلاوز سعادت ازلی صحبت ایں چنیں
اہل کمال مساعدت نماید باید کہ وجود شریف او را مغتنم انگاشتہ ہوائے خود
را تابع مرضیات او سازد چنانچہ در حدیث آمدہ لن یؤمن احدکم حتی یکون
ہواہ تبعا لما جئت بہ ما را افادہ و استفادہ مفتوح گردد و آنچہ مقصود است

نگاشتہ بودند کہ بموجب امر جلیل میاں صاحب ممدوح تصوّر عالم امر کردم حضرت از دست خود کشیدہ تا بفلک چہارم کہ مسند گاہ حضرت عیسیٰ علیہ السلام است فدوی را ہمراہ بردند و آنجا فدوی با لحاح دراز افتاد حضرت عیسےٰ علیہ السلام فرمودند کہ ایں بار ایں غریب را بیشتر نبرند کہ طاقت و حوصلہ تاب تجلیات ندارد و فدوی نیز ہمیں طور عرض کرد کہ یا مرشد نا طاقت ندارم حضرت متحمل شدہ بعد یکساعت بر زمین آمدند انتہٰے باید دانست کہ ہر نبی را از انبیاء اولوالعزم علےٰ نبینا و علیہ السلام طریقے است بحضرت ذات حق جل و علیٰ بالاصالتہ از راہ حقائق آنہا کہ آنرا مبادی تعینات انبیاءؑ گویند چنانکہ مبدء ہر نبی صفتی از صفات ثمانیہ حق است جل شانہ و لحوق بآں اصالتہً مخصوص بانبیا بخلاف امتاں کہ آنہا را جز بطریق بتعیت وصول بآں میسر نبود چوں ہر صفت باعتبار تعلقات معدودہ جزئیات دارد مثل تکوین کہ آں را باعتبار تعلقات تخلیق و ترزیق و احیاء و اماتت جزئیات پیدا شدہ ایں جزئیات نیز در رنگ کلیات مبادی تعینات خلائق آمدہ و ہر کہ مبداء تعین او کلی است تعینات دیگر ایں جزئیات آں کلی است تابع آں کس خواہد بود و زیر قدم او زندگانی خواہد

کردواز ینجا است کہ فلانے اولیا زیر قدم محمد صلعم است و فلانے زیر قدم
حضرت عیسےٰ علیہ السلام و فلانے زیر قدم حضرت موسےٰ علیہ السلام ہرچند
وایں جزئیات بطریق سلوک ترقی واقع شود ملحق بکلیات شوند فرق میان
اصالت و تبعیت خواہد بود کما لایخفیٰ علےٰ ارباب ہذا المقام پس ازیں واقعہ
بفہم منتبادر شد کہ میاں صاحب بتوجہ کاملہ خود اولاً پیش از وصول بمبدا یقین
شما کہ سیر استعدادی ایشاں تا آں جا است تا اسمے از اسماء الٰہی کہ آں اسم
رب و مبداء تعین شما عروج کنا بندہ دلالت کردہ کہ منتہائے سیر شما تا باینجا
است و مقام زیر قدم حضرت عیسےٰ علیہ السلام چنانکہ فوق مقام استعدادی
برتر نتوانستہ اند صعود کردہ و حضرت عیسےٰ علیہ السلام نیز اشارتے برائے
استقرار در مقام طبعی نمود کہ ایں غریب را بیشتر نبرند بعنایت اللہ سبحانہ ترقی
مساعدت کرد یقین است کہ وصول بمقام سلبیہ خواہد بود و زیر ایں مقام
زندگانی خواہند کرد سعی باید نمود کہ ایں معاملہ تمام از قوت بفعل آید و از گوش
باغوش رسد عمدہ کار دریں امر ملازمت صحبت ارباب جمعیت است کہ
مدار افادہ و استفادہ برآں است بگفتن و نوشتن کفایت نمیشود حضرت
خواجہ نقشبند قدس سرہ العزیز فرمودہ طریقہ ما صحبت است و بعینہ طریق اصحاب

کرام که اصحاب عظام بدولت صحبت خیر البشر علیه وعلی آله السلام از
اولیاء امت افضل آمدند وبمرتبه رسیدند که هیچ ولی بمرتبه صحابی نرسد اگرچه
اویس قرنیؓ باشد بالجمله چوں در طریقهٔ نقشبندیه بتوجه اکابر این قسم به معامله
باقل قلیل بطور اندراج نهایت در بدایت مبتدیاں را حاصل شود اما مبتدی
را باید که همت را بلند دارد وهم شکر آں نماید وهم زیادتی را خواهد تا گرفتاری
دل که بمادوں است بروں آرد وحقیقت ایمان نصیب گردد ربنا اتمم
لنا نورنا واغفر لنا انک علیٰ کلِّ شیئٍ قدیر ۔

مکتوب ۲۳ بست و سوم

معدن معارف الٰہی مخزن عوارف نامتناہی حقائق و معارف آگاہ
میاں صاحب عبداللہ ویرو کے بارک اللہ لہ فیما اعطاہ

بعد ادعیہ متواترہ کمال استقامت و عافیت مرفوع آنکہ دریں آوان صداقت عنوان میاں شیر محمد دریں مکان رسیدہ بذکر احوال افاضت اشتمال آں فروغ دیدہ حضور و آگاہی کہ بعنایت الٰہی تاثیرات وجذبات قوی در قلوب طالبان بتوجہ ایشاں فائض اند و سکنہ آں جوار باشتیاق استفادہ رجوع نمودہ فیوض و برکات می گیرند فقرا را مسرت بہار سانیدہ الحمد للہ علی ذالک اللہ تعالیٰ انوار قبول روز افزوں گرداند و بنہایت کمالات ایں طریقہ و غایت ابلاغ نسبت

شریفہ مخصوص فرمائید بمنہ وفضلہ مرجو آنکہ شکر این نعمت بجا آرند و توجہات
باحوال طلبہ بیشتر مبذول دارند تا باشد کہ خصائص معہودہ این طریقہ علیہ از
نسبت و جمعیت و حضور و یادداشت و بے خودی و جذبات و واردات
نقد حال مستعدان باشد و بواسطہ صحبت ایشان طالبان را تصفیہ قلب
و تزکیہ نفس حاصل شود کہ نتیجہ ذکر و فکر و ثمرہ سیر و سلوک ہمین است کہ نفس امارہ
باطمینان گرائدہ و باسلام حقیقی مشرف گشتہ رئیس لطائف خمسہ گردد خیارہم
فی الجاھلیۃ خیارھم فی الاسلام اذا فقھوا حدیث نبوی است علیہ
وعلی آلہ الصلوٰۃ والسلام بزبانی مشار الیہ بدریافت پیوستہ کہ میاں صاحب
بسبب نانشستن در حلقہ برمن رنجیدہ خاطر اند چنانکہ استماع آن واجب
نمود کہ آنچہ معتقد فقیر است و شایان حال علم و عمل یاران را بدان اعلام کردہ آید تا بسبب
اقتدا بر آثار مقتدایان ابواب فیوض و برکات بر طالبان حق جل وعلیٰ مفتوح بود
و آں این است کہ قطع نظر از اوضاع سلف بہر کس کہ از مخلصان این خاندان
روش این ظاہر و باہر است کہ این فقیر با برادران طریقت چگونہ بتواضع و تعظیم
زندگانی کردہ و باوجود عدم اہلیت بعضے چہ قدر اعزاز و اکرام مطمح نظر داشتہ او قات
خود بسر بردہ و برعایت حرمت آنکہ بہ بیعت حضرت مولائی و مولی الثقلین مخدومی

و قبلتی قدس روحه مشرف شده باکثرت الحاح شان درباب استفاده مهما امکن تصرف نموده است همچناں یاران طریق فقیر را لازم است که اتباع بزرگان خود را مثمر سعادت و منتج برکات دانسته به همه پیران خود بتواضع و اکرام تمام معامله نمایند و هر که از ایشان درباب استفاده شوق اظهار نماید بگویند که هر که بدریافت صحبت حضرت مولائے ما مشرف گشته برو تصرف توانم کرد و حقوق خود بخشیده و حقوق دیگراں را بر خود فوقیت نهاده به شکستگی و خاکساری آراسته باشند

ع دل مرداں دریں پرده باید ز حسرت رنگ شاں پرزرد باید

از روزے که درویش نوردین سوء ادبے نسبت بایشاں نموده با آنکه مشار الیه در آنحال از کرده خود نادم شده بود و آثار خجالت از ناصیه او سمت ظهور داشت فقیر تا بدیر ازاں نفور و از نظر التفات او را مهجور داشت مگر عرصه هشت روز منقضی است که بسبب عذر خواه بودن بسیاری از مخلصان عفو تقصیرات او کرده است پس هر گاه که بمکافات سوء ادبے ایشاں ملال خاطر این جانب تا باین مدت امتداد کشد و در التفات توقف رود هر که محب مختص این خاندان بود منتسباں این خاندان را احترام و اکرام او چگونه بر ذمه همت لازم نشاید من احبهم فبحبی احبهم حدیث نبوی است علیه و علی آله الصلوٰة والسلام صحابه باصفا رض که قدوهٔ اولیاء و صفوهٔ نفوس بعد از انبیاء اند علیهم السلام در صفت شان وارد است رحماء بینهم که بواسطه محبت در یکدیگر فانی

میگشتند و از کمال محبت سیری و گرسنگی در دیگران پیر یہ ظہور مے یافت پس واجب شد که سر رشتہ ہم پیرگی که محبت و موالات ﷲ فی اللہ است عروہ وثقی و فوق ہمہ نسبتہا دانستہ بمیان شیر محمد با عزاز و اکرام چناں سلوک کردہ شود که در رنگ صحابہ مجرد محبت مقتضی افادہ و استفادہ گردد که آنچہ فرد اور عرصات درکار آمدنی است ہمیں محبت و موالات ﷲ فی اللہ است و ہذا عروہ وثقی کما ورد فی الحدیث عن ابن عباس رضی قال قال رسول اللہ صلعم لابی ذر یا ابا ذر ای عروہ اوثق قال اللہ و رسولہ اعلم قال الموالات فی اللہ والحب فی اللہ رواہ البیہقی فی شعب الایمان و اگر در ماہ شوال برفاقت میاں شیر محمد دریں مکان بیائید امید است که بوجہ اخص محبت و مودت فیما بین متاثر خواہد بود واللہ المستعان و علیہ التکلان دیگر باید که آنچہ وقت حلقہ در نفوس طالبان از حالات و جذبات ظاہر گردد خود را در میان نہ بینند و از رجوع طلاب غرہ نشوند بلکہ مبادا که مشاہدہ حالات مریدان در عجب اندازد که سم قاتل است بلکہ شاید که ہمیشہ منظور نظر احوال خود و ظہورات مریدان سبب خجالت و انفعال باشد و خود را ہمیشہ در جرگہ مبتدیان داشتہ ما بعد زیادتی بود ؎

ہنوز ایواں استغنا بلند است　　مرا فکر رسیدن ناپسند است

بسم اللہ الرحمن الرحیم

مکتوب بست و چہارم ۲۴

الحمد للہ والسلام علی عبادہ الذین اصطفی

نوجہ خاطر قدسی مظاہر عالم معالم تنزل متوطن مقام ارشاد و تکمیل متمکن اکمنہ اجمال و تفصیل خازن کنوز نقشبندیہ
مجددیہ معدن غموض قادریہ و چشتیہ مبدی الفرقین مولانا مولوی غلام حسین وقاہ اللہ عن اصابۃ العین
ہمیشہ فاتحۂ انشراح مستفیدان باد از لازم القصور فقیر مجددی عاملہ اللہ تعالی بلطفہ الخفی وکرمہ الجلی
بعد ابلاغ کتاب مسنونہ و دعوات مشحونہ منہی رائے فیض پیرائے آنکہ مجاری
حالات فقرائے ایں حدود بفضل واہب الموہوب مستلزم حمد المسئول من اللہ تعالی
سلامتکم واستقامتکم علی جادۃ الدعوۃ والارشاد مخدوما سابقہ از ایں شخص بعزم
استفادہ نسبت باطنی نزد ایں گمنام رجوع نمود جہت تصحیح نسبت او فقیر در امر او توقف

نمود حالا که باز نزد این نحیف اظهار طلب کرد بحکم اذا رأیت لی طالبا فکن له خادماً
پرداخت بحالش از وصیات آمد در آں ضمن بوجدان صریح و کشف صحیح بدریافت
رسید که استعداد او را از مایدہ صحبت کثیر المواہب آں بحر نوال حظ وافر است
بنابراں ارسال معزالیہ بذریعہ رقیمہ نیاز بخدمت آں سیاح بحر حقیقت مقرون
استحسان کردید توقع از عنائیات بیغایات انکہ حامل عقیدت شمائل بشرط مستعد
شدن بنظر تربیت گستر منظور کرده و باطنش باکتساب حضور و آگاهی معمور دیگر درویشان اینجائے
بتقریب فاتحہ خوانی مغفرت دستگاہی میاں گامے خان شرف اندوز حضور فیض گنجور شده بودند
لبسا از التفات مربیانہ وایصال تبرک موہوبہ مورد کشائش ہا نمودند بہا باد دوست که دوستان را
غذاے دل و راحت جان فرستادی شفقت از کریمان مرعی است و عنایت از بزرگان
متوقع چنانچہ آغاز فیض واحسان از مرحمت فاحببت ان اعرف و موہبت گاہ بیانہ
یحبہم و یحبونہ از اوّل بظہور آمد ہمچناں ہمہ خیر و کمال از اصل و ظل مستفاد از وست
و خیریت او ہمہ در سلب خیریت خود و ایجاب باصل است اللہ تعالےٰ لایزال ذات
فائض البرکات را بافادہ خیر کمال سلیم البال داراد و ما محقراں را بہ برکت خطرہ خواطر
مقبلانہ بعافیت خاتمہ فائز گرداناد ..

~~~~~~~~~~~~
~~~~~~~~~~~~

بسم اللہ الرحمن الرحیم

مکتوب بست و پنجم[۲۵]

اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ وَالسَّلَامُ عَلٰی عِبَادِہِ الَّذِیْنَ اصْطَفٰی

سعادت نقاب زبدہ بندگان ادب شیخ عبدالوہاب سلمہ التواب

بعد دعوات فتح باب جمعیت و استقامت بر جادہ شریعت محمدی

علیہ و علیٰ آلہ الصلوٰۃ والسلام منہی رائے محبت انتمائے آنکہ دریں اوان

ہیمنت نشان از صداقت ترجمان چوہدری رحمت خان بسمع در آمدہ کہ ہرگاہ کہ

مقبول حضرت منان قطب دائرہ ولایت نقطہ مرکز ہدایت مخدوم مطاع حضرت

شاہ صاحب کلانوری زاد اللہ فضلہ و کمالہ دروں قصبہ رونق شریف فرما

بودند بر سم مطبوع شیوہ ارادت را شعار ساختہ در خدمت ضیافت

خادمان حضرت ممدوح پرداختہ ودر اثنائے اتیاں ایں سنت سنیہ باوجود احضار الوان اطعمہ واقسام اغذیہ بہ رعایت آداب صحبت کما ینبغی تمہید مراسم تواضع ونیازمندی می نمودند سمع ایں خبر فقیر رابغایت خوش وقت ساخت للہ الحمد والمنۃ کہ مخلصان فقیر بایں اوضاع واطوار پسندیدہ متصف اند ا دریں شک نیست کہ تواضع فاتحہ باب رفعت است وکلید گنجینہ قربت حدیث من تواضع للہ تعالےٰ فقد رفعہ اللہ تعالےٰ شنیدہ باشد علی الخصوص بزمرہ خاصان حق کہ ایں عزیزان درمقام مشاہدہ عزت وکبریائے ذات معبود مطلق ازلی حفظ اداب حضرت ربوبیت بحکم ان اللہ یامرکم ان تودوا الامانات الی اھلھا بتمامہ از خود خلع اوصاف اضافات ہستی نمودہ ہمہ راہ تواضع وفروتنی درپیش بحقیقت معنی آیتہ کریمہ واللہ الغنی وانتم الفقراء اطلاع یافتہ ازاں موجب ہمیشہ درداری بہ ناداری وخاکساری وعجز وبیچارگی خود ہامعترف بودند ودرحالت مخالطت بایں کردہ والاشکوہ طریق تواضع وتسلیم بیشتر مرعی باید داشت تاکہ بصیغہ عمل باخلاص وبرکت قبولیت ایں عزیزاں کہ بجناب الٰہی بمقام بلند انفسی وآفاقی خصوصیت یافتہ اند بہرہ ور ماں آید ازایں جا است ہر عبادتے کہ وجود عابد درمیان آں باشد منقضی بمرتبہ احسان گردد وبدرجات بر دیگر مرتبتے دارد کما قال شانہٗ ھل

جزاء الاحسان الا الاحسان عزیزاسبق باطن را از اہم مرام دانستہ کوشش
نمایند کہ چہ درجات عبادت الٰہی وچہ در موافقت بندگان او طریق تواضع واخلاص
ملحوظ الامر باشد کہ در مشرب ایں طریقت مطلوب از تواضع وانکسار فرو نہادن رختہائے
دنیوی بلکلیت از خود است تاکہ طالب صادق لطہارت از حدث ہستی شائستہ
عبادت او سبحانہ گردد وہمدرایں باب سالار قافلہ حق پرستان مولوی رومی قدس
سرہٗ فرمودہ جملہ ماہ من بہ پیش او نہید بعد زاں از شوق یا در رہ نہید مصلحت دید من
انست کہ یاران ہمہ کار بگذرانند شرط یاری گیرند بقیہ انکہ چگونگے گماشتہ الیشاں
فقیر در خاطر دارد و در اوقات مرجوہ بجزی سائل است بہ وصول ایں مطلب
امیدواری دارند کہ بفضل او تعالےٰ بمرادوی خواہد شد ٭

مکتوب بست وششم ۲۶

والحمد لله والسلام علی عبادہ الذین اصطفی

غازہ عارض محبت واتحاد گلگونہ چہرہ مودت واعتقاد صداقت آگاہ میاں

احسن اللہ ہداہ اللہ علی طریق الاحسان

بعد دعوات مفید حسن در آخرت و مزید جمال در عافیت مکشوف خاطر سعادت مآثر آنکہ درایں ایام میمنت فرجام صداقت ارتسام چودھری رحمت خان کہ بمواصلت فقرا گمنام وارد ایں مکان شدہ در اثنائے کلام بتقریب ذکر حسنہ العزیز فقرا را بغایت شکر گذار نمود کہ در ہنگام تشریف فرمودن جناب مقبول حضرت رب الارباب محبوب بارگاہ ذو المنن حضرت شاہ صاحب کلانوری

زاد اللہ مجدہ و آں قصبہ آں مخلص نخلیات شائستہ بضیافت بندگان تعالےٰ
ذخیرہ اندوختہ و باوجود تہیہ لوازمات مکلفہ درپر داخت امر سنت بہ احسن وجہ باظہار
فراوان عجز و نیاز مندے صادقانہ خاطر صفا گستران عنقائے مغرب را بدام
آوردہ و الحمد اللہ علیٰ ذالک اللہ تعالےٰ بتوفیقات زیادہ ترمہند کہ داند
عزیزا الحق خدمت درویشاں نردبان کاخ معرفت اوست چنانچہ مقتدائے
ارباب حقیقت محبوب حضرت خداوند خواجہ نقشبند قدس سرہ می فرمائد خدمت
نزاکنگرہ کبریا کشد ایں کاخ و بام را بہ ازیں نردبان مجو ہمچناں خاطر حق مظاہر شاہبازان
اوج احدیت را بالزام خدمات بہ تضرع و ابتہال سعادت منداں ازلی صید
میکنند۔ بارک اللہ لہم ثم بارک اللہ لہم ارضہم ایشان خدمات از طبیعہ
تواضع و فروتنی ازاں جہتہ منظور نظر عافیت نگر ایشاں است کہ ایں عزیزاں بنا
بہ دوام مطالعہ ادب در پیشگاہ حضرت ربوبیت بعجز و فروتنی طے مسافت ہستی
نمودہ وبداں راہ بمواطن قدسی مواطن ایشاں بدریافت حسن مقام
اطمینان و شہادت وابستہ شروں بالذین لم یلحقوبہم مطالبان را رغبت
افزائے۔ کند وہم اولٰئک الذین ھدی اھم اللہ فبھدا ھم اقتدہ
یا طالب المولیٰ و آنکہ بجہہ بدی قوم بود کہ در وقت غیبت او بزیارت فیض بشارت حضرت

ممدوح شخص اجازت این فقیر بیان آورده اند به ابداء این جواب باصواب ازاں
خوشتر ساخت از دل محبت مشتعل طالبان صادق این چنین نائرۂ شوق سر بر میزند
از یکجہتے ہمت خصوص طویت مستعداں از رہ پنہاں بحرم احدیت فائزه آمد از
این موجب محبوب سبحانی غوث صمدانی حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی قدس سره
در مبدء و معاد فرمایند که عقیدهٔ اہلسنت ارادت شیخ بافراط محبت بضرورت اختیاری
چناں باید که بر ہمہ سلف و خلف شیخ خود را فضیلت و ہد واگر بے اختیار بافراط
محبت فضل شیخ بر اکابر که باجماع فضل آنہا بر ہمہ افراد ثابت است در دل او
جا کند این معنی بر زبانے قبول فیض بر وجه اتم مخبر است و او درین حالت از
عبادت دور است و ہم قطب الفریقین غوث الثقلین در آداب صحبت شیخ
در غنیة الطالبین میفرمائید و لا اعد فی ملک الدیار اولی منه و مراد از دیار دار دنیا است
عزیزاں طائفه محباں را حدیث من احب قوما فهو منهم ملبس است و حضرت عمر رضی الله عنه
بتقریب قبله محبت آں سرور کائنات ثمرہ الان قد تم ایمانک یا عمر مبشر شدند و کذالک از
میراث آں برگزیدگان بارگاه ذوالجلال تا بروز قیامت متبعان آثار انہا را حصه باقی
ہست فراخور مساعدة سعادة ازلی از مانده فضل نصیبه وافر برند الله تعالیٰ آتش محبت
را سربلند گرداند از قید آفاق و انفس رہاند بالخیر ؛

بسم الله الرحمن الرحیم

مکتوب بست و هفتم ۲۷

حامداً لله العظیم و مصلیاً علی رسوله الکریم

منبع فتوحات عالم قدس مطرح الهامات معالم انس واقف حقائق معقول عارف
دقائق فروع و اصول زبده فضلاء المرسلین و المحققین حضرت مولانا قطب الشرع
و الدین لازال کما الهم از احقر الورای فقیر مجددی عامله الله تعالی بلطفه الخفی -

بعد تبلیغ دعوات و التحیات مسنونه من السلام علیکم و علی من لدیکم مبروز
رائے بیضائے انجلائے آنکه عنایت نامه گرامی بصحابت فروغ خانه سیادت
غره صباح نقابت سید راجن شاه که مطابق الهام غیبی و ایماء لاریبی ارسال
داشته بودند اعزّه ازمنه شرف صدور یافت چون متضمن عنایات

بود مطالعش مستعد گردید امیدوار کشائش ہائے وترقیہائے ازوردوراں کردند وباعتماد آنکہ اصلاً در مکشوف ذات فائض البرکات خلط را دخلے نیست بدون تصحیح شرط استخاره اقبال امیر جلیل القدر نموده چند روز بسیار موصوف در حلقہ پرداخت خوبی قابلیات مستعدان در طریق سلوک بحکم الطریق الی اللہ بعد انفاس الخلائق حد اگانہ نسبتے کہ بنزد فقیر مرآثار رسیده بخصائص خود آں نسبت کماہے در علم آں جلوه گر شده امید آں ست کہ وقت باز رسیدن او در صحبت از سرچشمہ استعدادان آثار آں بظہور خواہد آمد دریں راه استقامت بر شریعت و رسوخ بر محبت شیخ است اگر باوجود ایں دو امر از خواں مواجید شیخ نباشد خوف ندارد و در حقیقت کارش در ترقی است اگرچہ علم بحصول آں ندارد ۔ چہ حصول آں دیگر و علم بحصول آں دیگر است بیانش آنکہ نسبت بزرگان یعنی اکابر طریقہ عالیہ نقشبندیہ مجددیہ قدس ارواحهم بس بلند است واز حیطۂ اثره دانش خارج کہ فہم بیکایک بدامن آں نرسد و ہم محل حصول نسبت باطن است کہ علم و تعداد نیز نصیب است اگرچہ بظاہر است چنانکہ در ابتداء علم و تہذر باطن در ظاہر نیز بحکم جوار سرائت میکند وظاہر نیز واجد و متلذذ میگردد وچوں کار نامتناہی اند باطن از ظاہر بمفارقت گزیند وحق جوار مرتفع شود

ظاہر بیچارہ از دولت باطن بہرہ کم تر گیرد خود را خالی و بے نسبت یابد باشد که بعضے که سالکان را از ابتدا تا انتہا علم باحوال نمیدہند چنانکہ محرم اسرار مکتوم مقبول بارگاہ قیوم حضرت خواجہ محمد معصوم قدس سرہ در مکتوب خود فرمودہ اند اہل اللہ سہ طائفہ ارباب علم اند از ابتدا تا انتہا. وطائفہ ارباب جہل من الابتدا الی الانتہا وطائفہ برزخ اندبین العلم والجہل وہم احسن حالا من الفریقین چہ علم تفصیلے بساست کہ از کثرت ظہور انوار غیر لا مطلب لا مطلب داند و در راہ بماند وطائفہ کہ بجہل متصف اند لبسا است کہ سستی در طلب شان پیدا شود از جہۃ نایافت احوال خود فالافضل ہو التوسط بین الافراط والتفریط الخلوہ عن الآفات بعد از حصول ہر سہ فریق در نفس ولایت برابر صاحب علم را بر صاحب جہل مزیتے نیست در رنگ آنکہ دو شخص بکعبہ رسیدند یکے در راہ تماشا کناں رفت و دیگرے را چشم بستہ رسانند و در وصول ہر دو مساوی اند واگر گویند کہ ارباب جہل را علم بولایت خود چگونہ نشود و چہ طور دانند کہ ما از اولیا ایم جواب آنکہ شیخ آنکہ او صاحب علم است بحصول مراتب مراد را آگاہ خواہد ساخت کما شاہدنا فی صحبۃ شیخنا وامامنا ان کثیرا من اصحابہ المکمل وصلوا درجات الولایت وما حصل لہم العلم بہا الہم انتہلام فی الجملہ سید موصوف استعداد میدارد بموجب بعضے

نگرانی بمراجعت آں را رخصت شد انشاء اللہ تعالےٰ بشرط باز اقامت او در صحبت علم باحوال آں را میسر خواہد شد وما توفیقے الا باللہ فقیر ہمیشہ بذکر مناقب ذات بابرکات رطب اللسان ۔

مکتوب بست و ہشتم ۲۸

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد للہ وحدہ والصلوۃ والسلام من لا نبی بعدہ

مطلع دیوان دانش صادق الاتحاد چوہدری سکندر خان سلمہ اللہ سبحانہ
بعد دعوات ثبات بر طریق تسلیم و رضا و اعراض از جادہ ہوا صاننا اللہ وایاکم
عن ظلمات الاختیار والتدبیر واوصل الی النور التقدیر مکشوف ضمیر حق پذیر
آنکہ مکتوب مرغوب در اسعد ترین اوقات بسعادت وصول خوش وقت ساخت
و مضمون اشتیاق مشحون بدریافت پیوست زانکم اللہ سبحانہ و شوق
الی لقائہ ہم چناں از فقرا حدیث شوق بر خوانند و چون حصول
مطلب بر ادوات مقدرہ است بحکم ولکل اجل شاہد مطلوب طرفین

در وقت مقرره نقاب از رخ خواهد برداشت جامع المتفرقین بخیریت از قوت
بفعل آرد و آنکه باوجود شوق مواصلت قوم کرده بودند که مهار اختیار بدست
پروردگار عز اسمه الحق سخن ایشان بمعیار آیت کریمه وما من دابة فی
الارض الا هو اخذ بناصیتها صادق است وحول وقوت بقبضه اقتدار
اوست همچنان صفت ترزیق را برزاق مطلق که موصوف حقیقی اوست
منسوب نمود اعتقاد بر معقوله فیض مجبوله وما من دابة فی الارض الا علی
الله رزقها باید کرد واز کشاکش گردش بفراغت خاطر بکسب که
سنت است چندان نسبت نشاید که در کارخانه توکل که فرض است
ضعف راه نیابد قال الله تعالی وعلی الله فتوکلوا ان کنتم مومنین
وجمال حسن توکل در نص وحدیث بیشتر وارد است کما قال عز شانه
ومن یتوکل علی الله فهو حسبه وحدیث لو توکلتم علی الله حق توکله
یرزقکم کما یرزق الطیر همبرین شاهد عادل وایضا حدیث من
سره ان یکون اغنی الناس فلیکن بما فی ید الله اوثق منه بما
فی یده ومقتدای ارباب تفرید حضرت سفیان ثوری قدس سره در معنی
توکل فرموده اند ان تعیش تدبیرك فی تقدیره وترضی بالله وکیلا وتدبیرا

ونصیرا و قال اللہ عز و جلّ وکفیٰ باللّٰہ وکیلا فی الجملہ کسب منافی
توکل نیست مرکسے را کہ در دلش متیقن باشد کہ تقدیر از پیش گاہ حق است
جل وعلی کہ آں وابستہ بجوارح ظاہر است وموطن آں دل اگر در حصول اسباب
تعسر نماید بتقدیر او داند وسہولت را بیشتر او داند و باوجود حرکت ظاہری در
دل سکون وطمانیت بوعدا و باشد وہیچگونہ نظر فقیر بر مخلوق منتہی نگردد کہ ایں
بغایت ممنوع است کہ در خبر است ان اللہ سبحانہ یقول وعزتی وجلالی
ومجدی لاقطعن امل کل مؤمل امل غیری بالیاس ولالبسنہ ثوب المذلۃ
بین النّاس ولاقطعنہ من وصلی الویل غیرے فی الشدائد والشدائد بیدی
انا الحی ویرجیہ غیری ویطرق ابواب غیرے وہی ومفاتیحہا بیدی عزیزا در اغاز
کار کہ سمت سنبلہ راہے بودند ایں امر در مقیاس فقیر وزن نداشت ومحض
بمصلحت خاطر دارائے آں را بمحل ورمکمنہ خاطر پوشیدہ ہوش باید کہ چندیں
جہد تا حال فائدہ نکرد دیکچند بر او سبحانہ باید آرمید کہ مطابق ارادت او رشتہ
معیشت بدست خواہد آمد وحالا بحسب ایمائے چوہدری رحمت خان سلمہ اللہ الرحمان
بنجانہ باید شتافت از قرب مکان مشتاقاں بمواصلت خورسند خواہند بود وہم اقامت
انسجائی ارشود فضل او حاجت نخواہد بود وہو معکم اینما کنتم اللہ تعالے پاس

از ماسوا انقذ وقت خواهد گردانادو السلام علی من تبع الهدیٰ سفر در وطن[1]
خلوت در انجمن[2] . نظر بر قدم[3] . هوش در دم[4] . یاد کرد بتکلیف رجوع[5] .
یادداشت بی تکلیف[6] میشود . وقوف قلبی[7] ذکر قلب . وقوف عددی[8] که عدد معین
بازگشت[9] . که عدد معین یطاق گوید خداوندا مقصد من توئی رابطه[10]
وقوف ربانی[11] که بحفظ صورت مبارک پیر خود من باشد و محاسبه هم میگوئید
که وقت شب حساب کند که چند ساعت بحضور قلب
و چند ساعت بغفلت گذشته بمرتبه دیگر اند فانی شدن[اول] از خلق .
فانی شدن از هوائے خود[دوم] . فانی شدن از ارادهٔ[سوم] خویش .

بسم الله الرحمن الرحیم

مکتوب بست و نهم ٢٩

الحمد لله علی نواله والصلوٰة والسلام علی حبیبه محمد واله واصحابه

غره صباح امارت فروغ بشره ایالت محب درویشاں زبده گروه خدا طلبان
راجه مرزا حمید الله خان و مرزا نواب خان حرزهما الله عن فقیر یاد آله

بعد دعوات ترقیات در مدارج قرب حضرت رب الارباب مکشوف
ضمائر محبت مآثر آنکه جاے حالات فقیر ازیں حدود مستوجب حمد و عافیت
آں مهربان در وا ایں مسئول صحیفه گرامی بوصول سعادت شمول خوش وقت
ساخت چوں محتوی کلمات شوق محبت بود فقیر را مشتاق خود دانند و حدیث
الا طال شوق الابرار الی لقائی وانی لاشد شوقا الی لقائهم برخوانند

اللہ تعالےٰ نائرہ شوق ومحبت را مشتعل فرمائند وعشق ماسوا سوزنفقد
حال کردانند توفیق آثارا ممکن باشد بعجز او بساکوشید ومعاملہ آخرت نصیب
غیب داشتہ تمسک بذیل سیل رحمت اتباع سرور عالم وفخر آدم صلی اللہ علی
نبینا وعلیہ السلام نمائند وبذکر قلبے چنداں مداومت نمایند کہ دل راانقطاع
تمام ازماسوائے حاصل آید وتعلق حبی علمی از اشیا زائل کردد وحضور مع المذکور
جل ذکرہ وصف ذاتے دل بود چنانچہ سمع صفت سامعہ وبصیر صفت باصرہ
بعدازاں سعی کردہ آید کہ وصف حضور بآنجناب اقدس رجوع کنند ونفس
حاضر کہ حجاب دیدہ مطلوب گشتہ کما قیل انت الغمامت علے
السماء فاعرف حقیقتک ورجنب شعشان انوار قدم محو ومتلاشی
بود وسر لایدرک اللہ الا اللہ پیدا آید ؎

ایں کار دولت است کنوں تا بکے دہند

اطوار نفس امارہ کہ بدولت اطمینان مستعد نگشتہ بدتریں خلائق است و
طاعت وعبادت صاحب آں معلول بشریت مے بود وہر گاہ کہ باسلام حقیقی
شرف بود انیس لطائف عالم از ہمیں نفس کردد ورأس اقران خود گردد
چنانچہ مخبر صادق علیہ الصلوٰۃ والسلام فرمود خیارکم فی الجاھلیۃ خیارکم فی الاسلام

اذا فقهوا پس هرگز سر مو سرکشے و خلاف راے دراں گنجائش نیابد اگرچه
سرکشی معلوم شود منشاء الطباع عناصر اربعه که اجزاے قالب اند
باید تصور رید و مراد از رجعنا من جهاد الاصغر الی جهاد الاکبر جهاد با قالب
است نه با نفس که نفس نفیس شان بوصول بمقام رضا مرتفع مرضی شده
بود رضی الله عنهم و رضوا عنه اللهم اوصلنا الی رضائک و آنکه از شوق
ملاقات مرقوم بود لحکم و لکل اجل کتاب در وقت معلومه وسنت خواهد داد و
بلاغت لسان من خوش رقم بدعوات مخصوص ❊

بسم اللہ الرحمن الرحیم

مکتوب سیم ۳۰

مرزا نواب خاں جوڑے والہ

بعد دعوات عافیت انجام مطالعہ نماید صحیفہ گرامی کہ بنام ایں مسکین بود بورود آں مسرور و مبتہج گردید اظہار شوق و طلب نمودہ بودند زادکم اللہ تعالیٰ سبحانہٗ ذوقاً و شوقاً و ترقیاً و توفیقاً سرمایہ سعادتے کہ طالباں را از بتکدہ بعد و حرمان بدر رودہ وصل و قرب میرساند عشق و محبت است ہرچند کہ ایں دولت زیاد رفع حجبت و خلع بلائش تعینات از پیش دیدہ بصیرت زود ترہ و ہرگاہیکہ انس تا ایں صفت از دل محبت سر برزند ہرچہ غیر محبوب است آنرا پاک بسوزاند ؎

عشق آں شعلہ است کہ چوں بر فروخت

هر چه جز محبوب بود او جمله بسوخت و بے تربیت ایں دولت همه علم و عمل داخل مکاری
است پس مقصود که از علم و عمل و عبادات قلبی و قالبی تحصیل ایں امر دانسته بنوازش
باطنی چنداں پردازند که ماسوا اندکور ساخت سینه رخت بندد و بر غفلت
قدرت نماند و تا حالت بعد صورے آں از حالات ظاهری و باطنی بعبادت و
اشارت اعلام دارند که موجب افاده و استفاده غائبانه است و در منزل
خود گاهی متوجه ایں صوب شده مراقب نشینند تا غیب کلے راه نیابد و بعملیکه
اشتغال آں از غیر حق سبحانه ملالت دهد و با او سبحانه انجذاب بخشد مبادرت
نمایند و در اتباع سنت سبحان کوشید که مثمر محبت ذاتی است کما قال
عزّ شانه و قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله. و
محبت ذاتی اں ست که در محبت باو سبحانه بهیچ وجه سببے و جهتے معلوم
نگردد و حق را برائے حقیت او دوست دارد ایں بهترین انواع محبت
است در حالت عنف پے میل نشود اللهم اشغلنا بك عمن سواك

مکتوب سی و یکم [۳۱]

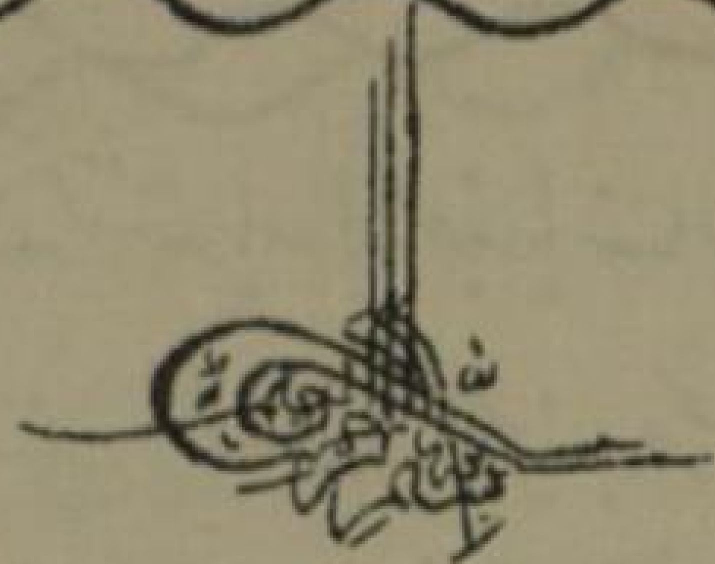
بنام غلام محی الدین صاحب

بعد ادعیه مزید استقامت مرفوع آنکه صحیفه شریفه بفوائد محبت مقرون و شواهد مودت مشحون بصحابت نور بصر برخوردار حسین بخش در احب اوقات واحیان وصول آورده بمطالعه سلامتی احوال حمد و ثنا حضرت کبریا را توالت عطیاته گفته آمد الله تعالیٰ برایں مضمون راسخ و مستقیم داراد و از آفات دنیا و شر نفس و فتنه وے محفوظ بعونه و فضله سابقه یک قطعه کتابتے منظومه در غایت متانت مشتمل بر اغراق در خطاب القاب ایں فقیر که مطالعش یاد از جنون محبت ایشاں میداد وصول آورده بود محبت اطوار از ثمرات محبت است که مستعدان بے اختیار ایں چنیں اعتقاد با فضلیت و اکملیت شیخ خود کرده از سائر طالبان تفوق پیدا میکنند و

باندازه اعتقاد بهره وافی میبرند اگرچه مناط کار درین راه بر محبت است لیکن طالب را باید که بر جماعه که فضل شان در شرع مقرر شده فضل نهد و اگر بماسوائے آنها فضلیت نهد مجوز است بلکه اگر به مزید مستعد است بے اختیار این اعتقاد در وے پیدا میگردد و بوسیله کمالات را اکتساب مینماید پس محبت است که سالکان منازل امکان را بجاده محبت قطع مینمایند و ببرکت او و اصلان بمعارج وجوبی ارتقا میفرمایند اگر محبت نبود کوه کوه صفات بشریت از بیخ بر کنده راهے بجناب قدس که میکشاید و عالم عالم تعلقات طبیعت بر انداخته نقاب از چهره توحید که بر دارد خوش گفت آنکه گفت ؎ تا رهبری نسازد عشق و هوائے جاناں ۔ بر کاخ قرب وصلش انسان کجا رسد فی الجمله بهره که شربے از محبت ارزانی داشته باید که در ازدیاد آں کوشد که همیں محبت کار او را کفایت کرده بمطلب اعلیٰ خواهد رسانید ؎ آنرا که در سرائے نگار است فارغ است از باغ و بوستان و تماشائے لاله زار ۔ بهر حال وصیت آنست که عزیز الوجود اوقات عزیزه خود را بطاعت و عبادت معمور دارد و بهر گونه که تواند حظے ازیں دولت حاصل نماید و ازدیاد آں خواهد که آنچه از جناب سرور عالم صلعم میراث مانده و بسوخته دلاں سیده همیں عشق و محبت است ؎ گر عشق همی مونس بیمخانه ما است ۔ غمها همه بیگیر به پیمانه ما است ۔ از شوق مواصلت مرقوم کرده بجز ند اگر تقدیر رفته و خداوند سبحانه خواسته حاصل گردد و درد فراق بلذت وصال بدل گردد ⁂

حصّہ دوم

اجازت نامہ جات

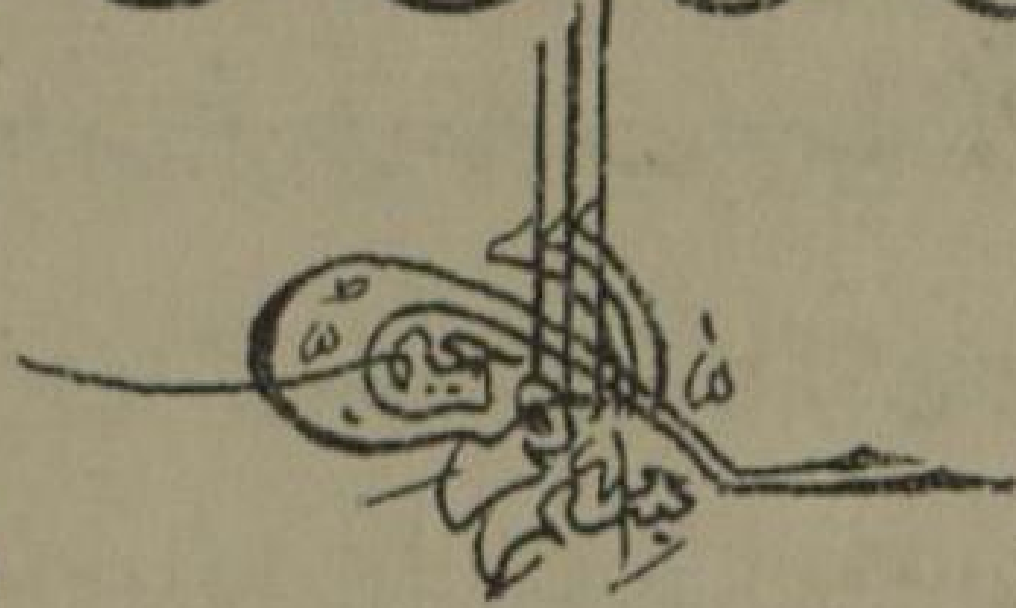

اجازت نامہ حضرت قطب الاقطاب غوث الاغیاث بجناب
مخدوم العالم حضرت سیدنا صادق علی شاہ صاحب

اَلْحَمْدُ لِمَنْ جَعَلَ اَجْسَادَ الْعَارِفِیْنَ مِرْاٰۃً لِظُہُوْرِ ذَاتِہٖ وَخَصَّ
الْبَشَرَ مِنْ مَخْلُوْقَاتِہٖ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی مَنْ خُتِمَ بِہِ النُّبُوَّۃُ وَکُمِّلَ
بِہِ الرِّسَالَۃُ وَعَلٰی اٰلِہٖ وَاَصْحَابِہِ الَّذِیْنَ بَذَلُوْا اَنْفُسَہُمْ وَاَمْوَالَہُمْ
بِاِعْلَاءِ کَلِمَاتِ اللہِ تَعَالٰے فِی الْجَمَاعَاتِ

اما بعد بر سادات المشائخ وحضرات علماء راسخ اعلی اللہ تعالی امرہم
وشانہم روشن باد۔ کہ ہرگاہ فرزندی ارشدی صادق علی بلغہ اللہ سبحانہ الی اقصی
مدارج الرجال بداعیہ سلوک طریق اہل اللہ رجوع بایں فقیر نمودہ مشغولی ورزید
در مبادی حال نسبت جذبہ ویرا دریافت ورفتگیہا و نیستیہا رو نمود تا کہ

بدولت جذبه و سلوک مشرف گشته بامداد جذبات ربانی لبساط مقامات امکانی
راطے کردہ بحصول سیر در مرتبه وجوب از مجاهده بمشاهده و از سیر بطیر انجامید
و معائنه انوار حقائق و تخلق باخلاق الله لسنن ربوبیت و الهیت و سر مدیت
و مظهریت و معرفت توحید علمی و عیانی و بتحقیقت فنا و بقا پیوسته سیر الی الله
و سیر فی الله و سیر عن الله بالله و سیر فی الاشیاء اورا بانصرام رسانید چوں جذبه
بر سلوک او مقدم است و به تربیت مراداں مربی شده و جذبه به عنایت نامتناهی
او در تصرف بمرتبه رسیده که تربیت طالبان و تکمیل ناقصاں را شاید فرزند معز الیه
را مجاز کرده تا طالبان خدا و سالکان راه مولی را بحق جل و علا دعوت نماید سبیل
طالبان آگاه آنکه صحبت و خدمت و قبول نصیحت اورا کبریت احمر تصور نموده
مفتیح خلاصی از مهالک و مثمر قرب لبه اوقات الهی دانند و وصیت کرده شد
به تربیت و نصیحت و شفقت بر طالبان و مستعدان و بتقوی الله تعالی فی السر و الفرار و
رعایت آداب الطریقة امیدواری از فضل حضرت باری تو الت عطیاته آنکه تا دیرگاه اورا در
مقام ارشاد نگهداشته عالمی را الفیوضات او مالامال گرداناد بحرمت النبی و آله الامجاد
ربنا آتنا من لدنک رحمة وهیئ لنا من امرنا رشدا و صلی الله تعالی علی خیر خلقه
محمد و آله المکرمین و اصحابه المطهرین دائما و ابدا و سرمدا ✣

نقل وصیت نامه حسب حکم م۔خ دوم

بعد حمد و صلوٰة بر رائے رزین سالکان یقین منکشف آنکه ودیعتی که از اکابر طریقه انیقه نقشبندیه مجددیه خصوص ضمنیت که از سند المحققین حجة المکملین حضرت شاہ حسین قدس روحه و اوصل الینا فتوحه باین فقیر عطا شده بود چون فرزندم مجمع کمالات صادق علی لبسر حد کمال و اکمال رسید و نسبت ارشاد و روی از سائر مترشدان زیاده تر دریافت گشت این فقیر ضمنیت را بوی داد و از پیشگاه غیب ملهم بوده تربیت تمامی منتسبان خود را حواله باد نموده تا قائم مقام فقیر بوده باشاعت طریقه انیقه همتے بحال طالبان وجه الله برگمارد "خیارُ عبادِ الله من حبب الی عباده" حدیث نبولیست علیه و علی آله الصلوٰة والسلام سبیل تمامی مترشدان کار کرده و مستعدان آنکه قرة عینی را نائب مناب و ترجمان حال

و لسان کمال ایں فقیر دانستہ خود را بمتابعت او سپارند و قبول اُو خاطر اوراد بارہ خود مؤثر دانند۔ دیگر چوں وصیت کردن از جملہ سنن نبویہ است علیہ وعلی آلہ الصلوٰۃ والسلام ایں مسودہ با یراد کلمہ چند بر سبیل وصیت مسکتۃ الختام کردہ شود حق سبحانہ وتعالےٰ محض بعنائت بغائت خود بتوفیق عمل برآں مہتد گرداناد فرزند ارشد طال اللہ بقاءہ فی طاعتہ وجعلہ للمتقین اماماً بتقوی در جمیع احوال بودہ ظاہر را بہ پیرایہ شریعت و باطن از التفات بماسوا پرداختہ دارد و بحفظ آداب اسلام واحیار سنن رسول علیہ السلام وتتبع سیرت سلف صالحین واقتداء بآثار مشائخین قولاً وفعلاً وقطع مالوفات وترک عادات و اختیار خمول وعزلت وملازمت سنت وجماعت وعمل بروفق فقہ شریف در عبادات ودر معاملات جزوی وکلی ودوام توجہ والتجا بجناب کبریا وتخلیہ سر از حب ماسوا وقلت اختلاط باغنیا وتوکل برخدا ویاس از ماسوا موفق بودہ وبوعدہ حقہ الٰہیہ دل قوی وبرزق مضمون قانع وبوسوسہا از جانہ رود ونیکی و احسان بحضرات والدات معظمات خود را وسیلہ سعادت دارین وذریعہ خوشنودی رب المشرقین وتربیت برادر گرامی قدر اعنی فرزندم خورد ملقب بمظہر حق میر لطف اللہ طال عمرہٗ وشرح صدرہٗ برذمہ ہمت خود از واجبات داند ودر رعایت تمامی اہل

حقوق دقیقه از دقائق فرو نگذارد و معرض از هوا و عامر طریق رضا در صورتیکه
باشد با خدا یگانه در حضور و اخلاص گویا که نیست خلق و باشد با خلق با رعایت
حقوق گویا که نیست نفس موجود و نعم ما قال قایل من اراد ان یبلغ اشرف
کل اشرف فلیختر سبعا علی سبع الفقر علی الغنا و جوعا علی شبع والدون
علی المرتفع والتواضع علی الکبر والحزن علی الفرح والموت علی الحیات
والسلام علی من اتبع الهدی ۔

کتبه ها

الراجی الی الرحمة ربه الغنی فقیر الحسینی السامری النقشبندی
المجددی عفی الله عنه ۔ اواخر شهر رمضان المبارک سنه ۱۲۸۲
هجری المقدس معلی

اجازت نامہ صاحبزادہ سید فرید الدین صاحب

حسب حکم م۔خ و۔م

اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ الْاَتَمَّانِ الْاَکْمَلَانِ
عَلٰی رَسُوْلِہِ الْکَرِیْمِ وَعَلٰی اٰلِہٖ وَصَحْبِہِ الَّذِیْنَ فَازُوْا مِنْہُ بِجَنَّاتِ النَّعِیْمِ۔
امابعد بر رائے صواب انتمای اولوا الالباب ہویدا باد کہ ثمرۂ شجرہ ولایت
معالی منقبت صاحبزادہ فرید الدین افردہ اللہ لما خلق بداعیہ کسب نسبت
موروثہ الواصلین حجۃ المکملین حضرت والد بزرگوار خود روح اللہ روحہ و
اوصل الینا برکاتہ وفتوحہ بواسطہ ایں فقیر داخل طریقہ عملیہ نقشبندیہ مجددیہ
قدس اللہ تعالے اسرارالہا گردیدہ طریق دوام یادکرد و مراقبہ لازم گرفت
بمصداق آیہ کریمہ وَالَّذِیْنَ جَاھَدُوْا فِیْنَا لَنَھْدِیَنَّھُمْ سُبُلَنَا اللہ تعالی محض

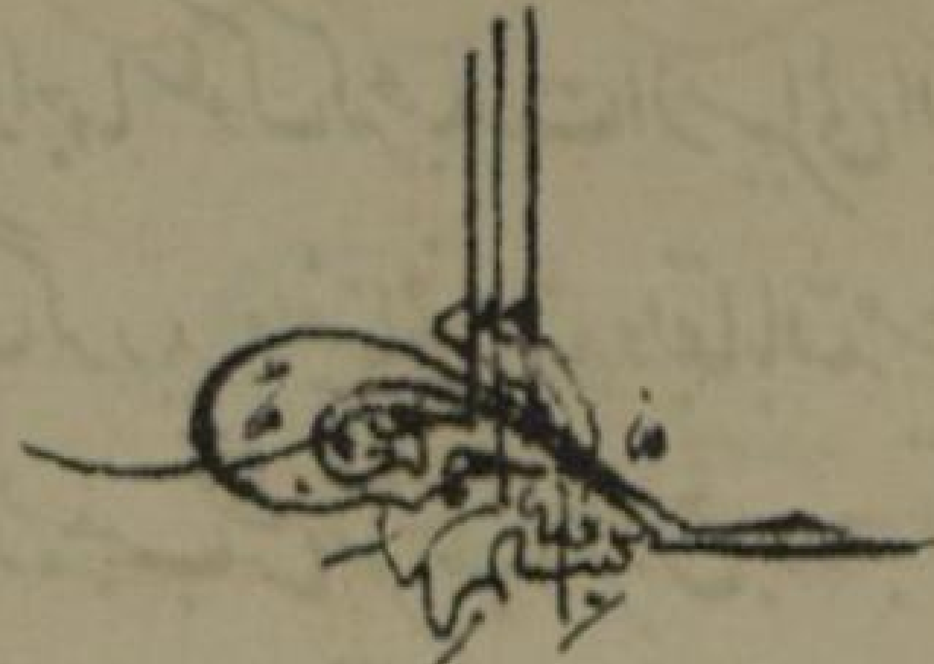
بکرم و فضل الوهاب مواهب بر دلش کشاد و جذب و غیبت و بیخودی نقد وقت
او گشت تا که بمدت انجذاب و استغراق منازل سلوک در نوردیده از مدارج قلبی
و معارج روحی گذشته بعالم کشف و یقین رسید و بسیران و طیران در مقام ملکوتی
و جبروتی بطور مظهریت و سرمدیت و اتصاف بصفات الهی بفنا و بقا مشرف
گشت و بسعادت سیر الی الله و سیر فی الله مستسعد گردید۔ چون براه اجتبا رفته
و طرق ارشاد و مقامات را بنظر عیان دیده و از هر بادیه فایده دریافته او را بتعلیم
طالبان و قبول توبه تائبان اجازت کرده طریق مستعدان آگاه آنکه در کمالات
مرقومه او را مستاهل و صحبت کثیر الموهبت او را اکسیر اکبر انگاشته بر دست او
توبه و بیعت نمایند که بواسطه ملازمت آثار جذبات الهی و انوار تصرفات لامتناهی
در باطن خودها یافته اند حقیقه غفلت بدر رود و دوام حضور و آگاهی خواهند رسید امیدواری از عنایات
خداوندی عز اسمه آنکه خواص و عوام از بادیه فیض او برخورداری بخشاد بحق الاقطاب و الاوتاد
ربنا اتمم لنا نورنا واغفر لنا انک علی کل شیء قدیر۔ اللهم اجعل افضل صلواتک وانمی برکاتک
علی قاید النبیین و مقدم جیش المرسلین و علی آله الطیبین و صحبه الطاهرین الی یوم الدین.
کتبه الفقیر الراجی الی رحمة ربه الغنی فقیر امام علی حسینی السامری نقشبندی مجددی
عفی الله عنه سنه ۱۲۸۲ هجری المقدس ٭

اجازت نامہ مولوی محمد اعظم صاحب ٹونکی

الحمد لله على نواله والصلوٰة على محمد وآله اعرض على ضمائر اهل البصيرة وافهم ان محمد اعظم خلصه الله سبحانه لنفسه قطع دائرة الامكان وانخلعت منه قيود البشرية وارتسم برسوم الفناء والبقاء وفتح الله عليه ابواب الواردات الغيبية والفتوحات الباطنية وبصره على مكاشفات الحق والمعاملات المطلق بهما الحضور النقشبندية المجددية وازداد في الترقيات على مقامات التجميع والشهود وهو مجاز على ان يدخل الطلاب في هذه الطريقة السنية متبريا عن السمعة والريا وعليه ان يعمل العزيمة متمسكا بالكتاب والسنة على مذهب الحنفية وارجو الله ان يجعله الناس الى الحق والصواب دليلا۔ ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا الى الرشاد سبيلا ٭

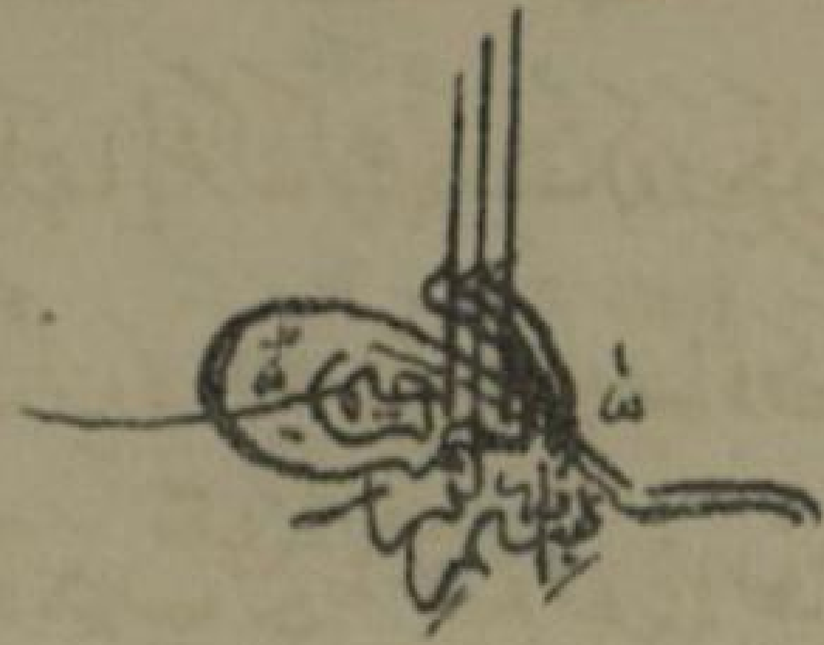

اجازت نامہ سید بہادر علی شاہ صاحب

الحمد للّٰہ العلی الاعلی والصلوٰۃ علی سیدنا الادنی صاحب قاب قوسین او ادنی وعلی آلہ وصحبہ البررۃ التقی ۔

امابعد امیدوار رحمت خداوند غنی فقیر مجددی عفی اللہ عنہ وعن اسلافہ گذارش می نماید کہ جذبہ خواجہا قدس اللہ تعالیٰ اسرارہم از جہت علو شان و رفعت منزلت بجذبات دیگر ہیچ مناسبت ندارد وچہ اورا بالنقطہ مرکز غیب مثیلاً کہ آں نقطہ نہایت النہایت است ومنشار قابلیت جامعہ کہ حقیقت محمدی علیہ الصلوٰۃ والتحیۃ عبارت از آنست مناسبت تمام است چنانچہ بر اربابش ظاہر است وبایں اعتبارات ومناسبت تواں گفت کہ دریں طریق نہایت در بدایت مندرج است پس بدانند کہ صفوۃ پناہ سیادت ونقابت دستگاہ سید بہادر علی شاہ رفع اللہ

درجۂ بعد حصول جذبۂ خواجہا سلوک کہ عبارت از سیر الی اللہ تا بنہایت رسانیدہ در نقطۂ نہایت مستہلک گردید و بفنا فی اللہ و بقا باللہ مشرف گشتہ از مقامات فوقانی حظ وافر گرفت و بسبب قطع مراتب عروج بر وجہ اتم نزول بغائت در مقام ارشاد او را حاصل شد ازیں جہۃ او را بتلقین طالبان و تربیت مستعدان اجازت کردہ چوں مشار الیہ بہ تربیت مرادان پرورش یافتہ نظر او شافی علل معنویہ و توجہ او دافع امراض باطنیہ است کسانکہ داخل طریق سید موصوف باشند بفیوضات عالیہ خواہند رسید و ظائف معز الیہ آنکہ متابعت صاحب شریعت علیہ و علیٰ آلہ الف الف صلوٰۃ ورزد و حفظ آداب اکابر نماید و کمر در احیاے سنت چست بندد کہ دریں طور وقت کہ ظلمات بدعت عالم را فرو گرفتہ احیا سنت الرسل بزرگ من احیٰی سنتی بعد ما امتی فلہ اجر مائۃ شہید حدیث صحیح است امید از باری عز اسمہ آنکہ او را قبلہ طالبان نماید بحرمت سید المرسلین علیہ و علیٰ آلہ الصلوٰۃ اولاً و آخراً دائماً سرمداً ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ ھدیتنا وھب لنا من لدنک رحمۃ انک انت الوھاب ۔۔

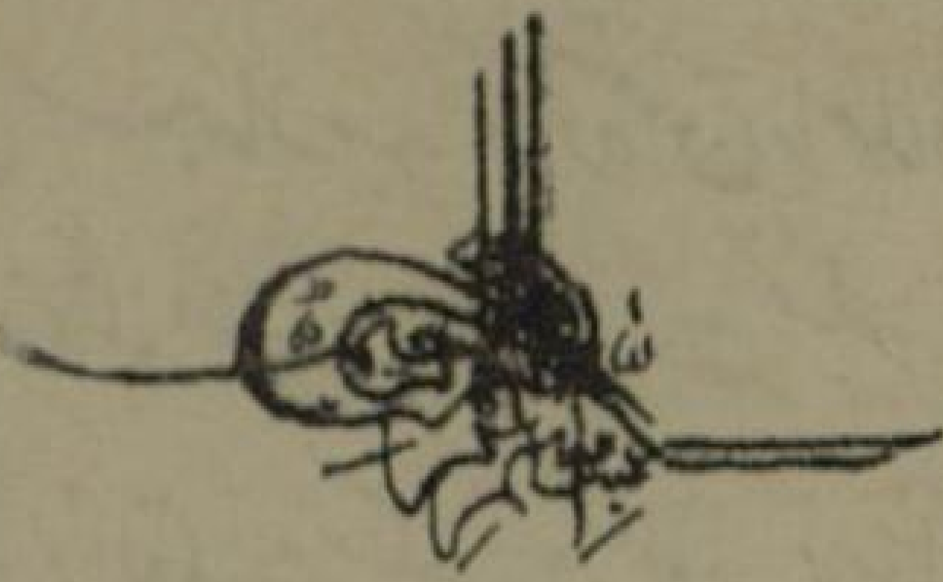
اجازت نامہ میاں خدابخش صاحب

الحمد لله الذي نور قلوب العارفين بتجليات جماله و
زين صدور الصادقين بفيوضات كماله وجعلهم وسيلة
انجاح الحاجات وذريعة لنيل السعادات كما ورد في
الحديث الشيخ في قومه كالنبي في امته والصلوة والسلام
على رسوله محمد وآله واصحابه اجمعين ط

اما بعد ۔ ان الصديق الصالح میاں خدا بخش
بلغه الله تعالى الى اقصى مدارج الرجال لما دخل بتوسط
هذا الفقير في سلك ارادة المشائخ النقشبندية
واشتغل بالذكر والمراقبة حصل له الحضور والجمعية

وَتَيَسَّرَ لَهُ الْبَدَايَةُ الَّتِي اِنْدَرَجَتْ فِيهَا النِّهَايَةُ حَتَّى عَرَجَ
عَنِ الْفَنَاءِ وَالْعَيْنِ وَتَحَقَّقَ بِالْبَقَاءِ وَحَقِّ الْيَقِينِ وَتَخَلَّقَ
بِاَخْلَاقِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ رَجَعَ اِلَى الْعَالَمِ بَعْدَ الْعُرُوجِ لِلتَّكْمِيلِ
وَالْاِرْشَادِ فَاُجِيزَتْ لَهُ التَّرْبِيَةُ الطَّلَبَةِ وَتَعْلِيمُ الطَّرِيقَةِ الْمَسْئُولُ
مِنَ اللهِ تَعَالَى الْاِسْتِقَامَةُ وَالثَّبَاتُ عَلَى مُتَابَعَةِ سَيِّدِ الْاَوَّلِينَ
وَالْاٰخِرِينَ عَلَيْهِ وَعَلَى اٰلِهِ التَّسْلِيمَاتُ وَالتَّحِيَّاتُ دَائِمًا
سَرْمَدًا اَوَّلًا اٰخِرًا ؞

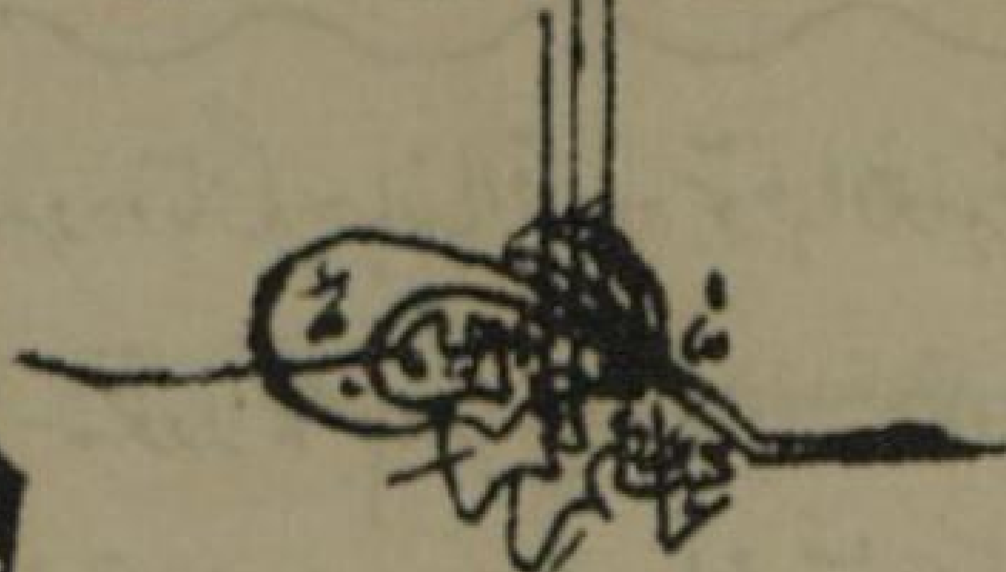

اجازت نامہ میاں عطا محمد صاحب وہمرائی والہ

بعد از حمد و ثنائے ایزد پاک و نعت صاحب لولاک بر رائے ارباب بصیرت و اسرار لائح آنکہ ہرگاہ کہ حقائق و معارف آگاہ مقبول خداوند صمد میاں عطا محمد سلمہ اللہ تعالیٰ رجوع بفقیر نمودہ مشغولی بطریق اکابر مجددیہ نقشبندیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرارہا الیہا نمود بسابقہ عنایت جذبہ الہیہ اورا در رسید چنانچہ پنجگانہ عالم امر راطی کردہ و در سیر اصول این پنجگانہ طیران نمودہ اسرار ہریک بہ تفصیل کشفاً و وجداناً دریافتہ سیر الی اللہ را بانصرام رسانید و بفنا فی اللہ و بقا باللہ مشرف گردید۔ بنوعیکہ از رجوع بعد میت اصلی عود لبشریت در حق او ممتنع گشت لان الفانی لایرد الی اوصافہ۔ پس بعنایت اللہ تعالیٰ و صدقہ حبیبہ علیہ و آلہ

الصلوة مواصلت بحق سبحانہ پیدا کردہ متخلق باخلاق الٰہیہ شد و دقیقہ از
دقائق عروج و نزول فرونگذاشت در صورت تمکین او بمقام تکمیل آں را
اجازت تلقین طالبان و القائے سکینہ در قلوب سالکان دادہ چوں مشارالیہ
بجذبہ و سلوک تربیت پذیرفتہ رخت خود را بغیب الغیب کشیدہ کسانیکہ
داخل طریق او باشند در بحر بیچونی متلاشی و مستغرق خواہند شد امید از
کرم باری عز اسمہ آنکہ او واسطہ القائے نسبت حضرات خواجہا نماید۔
اَللّٰهُمَّ كُنْ لَهٗ كَفِيْلًا فِي الْاُمُوْرِ كُلِّهَا بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ ۔

اجازت نامہ میاں محمد مظہر جمال صاحب وقت روانگی بطرف ٹونک

الحمد للہ الذی روّح قلوب الصادقین بمناجاتہ وملاطفتہ والصلوٰۃ والسلام علی حبیبہ محمد سید الانبیاء وعلی آلہ واصحابہ الذین ائمۃ الحق وقادتہ تسلیماً کثیراً کثیراً۔

اما بعد۔ گذارش آنکہ جمیع احوال میاں صاحب مظہر جمال خلصہ اللہ سبحانہ لنفسہ ہرگاہ کہ بر دست ایں فقیر توبہ و انابت نمودہ و لطائف ایں طریقہ مشغولی ورزید حضرت خداوند تعالیٰ در ابتدائے حال جذبہ قوی ارزانی داشت تا کہ بعنایت اللہ سبحانہ بدولت جذبہ و سلوک مشرف گشتہ سیر الی اللہ و سیر فی اللہ را باتمام رسانید و بسعادت فنا و بقا مستعد گردید بنابر آں او را بتلقین طالبان و تربیت سالکان اجازت کردہ تا آنچہ دریں راہ ازیں فقیر اخذ نمودہ بطالبان وجہ اللہ برساند چوں جذبہ بر سلوک او مقدم است و قوت تصرف او بمرتبہ رسیدہ کہ ہدایت علیلان بستہ ضلالت تواند

کردن احیاء دلہامردہ وتازگی جانہا افسردہ بتوجہ او خواہد شد سبیل طالبان آنکہ وجود
شریف او را مغتنم دانستہ خود را تمام بدو سپارند وہوائے خود را تابع رضا او نمایند در خبر
نبوی است علیہ وعلی آلہ الصلوٰۃ والسلام لَنْ یُؤْمِنَ اَحَدُکُمْ حَتّٰی یَکُوْنَ هَوَاهُ
تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهٖ تا راہ فیوض مفتوح بود ووصیت کردہ شد بتقوی اللہ تعالےٰ
در جمیع احوال وتمسک بکتاب وسنت واجتناب از بدعت وعمل بر وفق فقہ
شریف وتوکل بہ خدا ویاس از ماسوا وقلت اختلاط باغنیا واعراض از اہل ہوا
امیدواری از فضل حق جل وعلا آنکہ طالبان را بتوسط صحبت او از ہواجس نفسانی
ووساوس شیطانی رہانیدہ بکمالات معنوی رساناد بمنہ وفضلہ ۔ ربنا لا تزغ
قلوبنا بعد اذ هدیتنا وهب لنا من لدنك رحمة صلی اللہ تعالےٰ
علی خیر خلقہ محمد وآلہ واصحابہ اجمعین ۔

کتبہٗ :-

المفتقر الی اللہ الغنی فقیر امام علی الحسینی السامری النقشبندی
المجددی عفی اللہ عنہ ۱۲۸۸ھ ہجری المقدس

اجازت نامہ مولوی احمد علی شاہ صاحب حکیم مرحوم وہرہ کوٹی

الحمد لله الذي انسنا انس الاوابين بطاعته سبحانه و تعالى في خلوته والصلوة والسلام على محمد المبعوث برسالته وعلى آله واصحابه الذين اتبعوه واقتدوا بسنته

اما بعد۔ نموده می آید که هرگاه معرفت پناه فضیلت دستگاه حقائق و معارف آگاه میر احمد علی حسینی مشهدی عامله الله تعالی بلطفه الخفی وکرمه الجلی توسط این فقیر بتوبه و انابت مشرف گشته بداعیه سلوک طریقه علیه نقشبندیه مشغولی ورزید آثار تصرفات در باطن مشاهده کرد تا که بعد سلوک سلسله ترتیب و تصفیه وجه خاص انوار ولایت و آثار عنایت به دلش تافت و معائنه اسرار و دقائق کرده بعالم کشف و یقین رسیده بشئون ربوبیت و سرمدیت و مظهریت و کلیت و اتصاف بصفات کامله مشرف گشت چون حضرت الله تعالی این دولت عظمی او را کرامت فرموده

۳۲

ومدت سی و دو سال در صحبت گذارنیده و بر حقائق دقائق این راه وحقیقت فنا و
بقا آگهی یافته بنا بر اشارهٔ غیبی والهام لاریبی او را اجازت کردیم که بندگان حق
را جل شانه بجد ایتعالی دعوت نماید طریق طالبان آنکه دست او را دست فقیر
دانسته با دبیعت نمانند که بتوسط صحبت کثیر البرکت بکمالات معنوی فائز خواهند
شد ووصیت کرده شد بتقوی الله تعالے فی السرار والضرار والتعظیم لامر الله
ورعایت آداب المشائخ وطریقت ہم امیدواری از فضل او سبحانه آنکه او را
مرجع طلاب وسلاک خود گردانند - ربنا اٰتنا من لدنک رحمة وهیٔ
لنا من امرنا رشدا وصلی الله تعالیٰ علی خیر خلقه محمد واٰله
الطیبین وصحبه الطاهرین تسلیماً کثیراً برحمتک یا ارحم
الراحمین .

کتبه: الفقیر الراجی الی الرحمة ربه الغنی فقیر امام علی حسینی
سامری نقشبندی عفی الله عنه ۱۲۸۲ھ الهجری المقدس

اجازت نامہ مولوی محمد مسعود صاحب دھلوی

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰی نَوَالِهٖ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُوْلِهٖ مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ۔

اَمَّا بَعْد۔ بر ضمائر صفوت نظائر ارباب علم و عرفان مکشوف و مبرہن باد کہ جامع فضائل عقلی و نقلی مولوی محمد مسعود دہلوی زاد اللہ انوار قبولہ ہرگاہ کہ بداعیہ سلوک طریق اہل اللہ داخل طریقہ نقشبندیہ مجددیہ قدس اللہ تعالٰے اسرارا العلیا گردیدہ بورزش مامورہ مشغولی ورزید در مبادی احوال عنایت ازلی متکفل حال او گشت و نسبت جذبہ ویرا دریافت و انوار و اسرار ہر لطیفہ از لطائف پنج گانہ

بر دلیش تافتہ واز سیر در اصول آنہا در تجلیات آثاری وافعالی و
صفاتی منتہا سلوک گردید تا آنکہ بقوت امداد جذبات بساط نفی و دائرہ
امکانی را کہ عبارت از تمامی سیر الی اللہ است طے کردہ از معارج قلبی
ومدارج روحی بعالم کشف وعیان رسیدہ ومشاہدہ انوار حقائق فنا ومعائنہ
اسرار دقائق بقاء در مقام سیر فی اللہ پیوست چنانکہ از اتصاف
بصفات ربوبیت بسنن سرمدیت ومظہریت وکلیت از عود بصفات
بشریت ایمن شد سریان این نسبت در روحانیہ وجسمانیہ از
اوصاف طبیعت برآوردہ فانی مطلق ساختہ واین فنا محض موہبت
است ورجوع از موہبت لائق بجناب قدسہ تعالیٰ پس بدریافت
تمکین او در مقام تکمیل اورا اجازت کردہ تا طالبان را بحق سبحانہ
دعوت نماید وبہ تربیت مستعدان پردازد چون طریق ارشاد ومقامات
بنظر عیان دیدہ وبجذبہ عنایت تصرف او بمرتبہ رسیدہ کہ ہدا ولے
علیلان بستر غفلت تواند کردن طریق طالبان آنکہ اورا در کمالات
مرقومہ واثق دانستہ صحبت کثیر البرکت اورا مغتنم انگارند کہ بواسطہ
صحبت آثار تصرفات الٰہی واسرار جذبات نامتناہی در بواطن خود ہا

یافتہ در بحر احدیت مستہلک و متلاشی خواہند بود و وصیت کردہ شد بتمسک بکتاب و سنت و عمل بعزیمت و اجتناب از بدعت و التزام ورع و تقوی و احتراز از صحبت باغنیا امیدوارے از کرم او سبحانہ آنکہ اورا واسطہ احیائے سنن رسول انس و جاں و ذریعہ القائے نسبت حضرات خواجگان عالی شان گرداناد۔ بحرمت کمال اولیائے من الابدال والاوتاد۔ ربنا اٰتنا من لدنک رحمۃ وھی لنا من امرنا رشدا۔

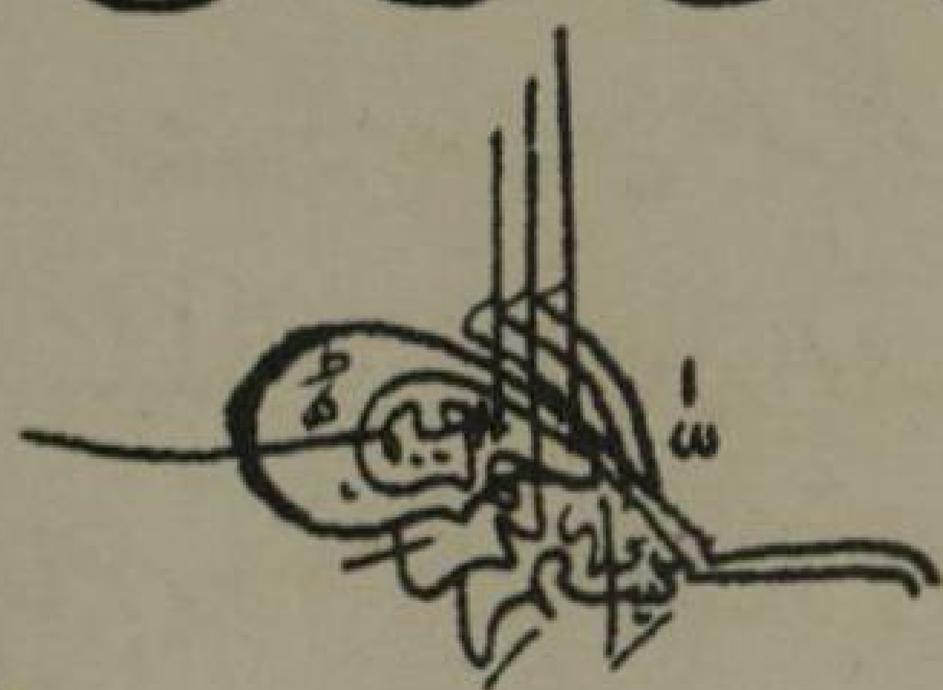

احازت نامه میاں شیر محمد خاں کابلی ثم کالوی
وقت روانگی کابل عنایت یافته

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى حَبِيْبِهٖ سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ وَاٰلِهِ الطَّاهِرِيْنَ وَصَحْبِهِ الطَّيِّبِيْنَ ـ

اَمَّا بَعْدُ ـ برائے رهروان طریق قویم دین وسالکان جاده مستقیم یقین روشن باد که حقائق آگاه میاں صاحب شیر محمد خاں کابلی زاد الله انوار قبوله هرگاه که بداعیه سلوک طریق اهل الله بواسطه این فقیر داخل طریقه علیه نقشبندیه مجددیه قدس الله تعالی اسرار اهالیها گردیده بورزش معهوده قیام وشرائط مخصوصه اقدام نمود در مبادی حال جذبه حضرات خواجها که از قیومیت خیزد او را دریافت وبقوه جذبات دائره کونی وامکانی را که کنایت از سیر الی الله است قطع کرده در اسمی که مبداء تعین اوست فانی ومستهلک گردید ودر مرتبه وجوب که عبارت از مقام بقاء وتخلق باخلاق الله است بسعادت سیر

فی اللہ وسیر عن اللہ باللہ وسیر فی الاشیا مستسعد گشت بنابراں او را زبہر تربیت طالبان
وتکمیل ناقصاں مجاز کردہ چوں مشار الیہ بطریق وجہ خاص بسرحد مقصود رسیدہ
بتجلیات ذاتیہ متحقق شدہ ہر کہ بہ تصحیح نیت داخل طریق معز الیہ شدہ ملازم صحبت
کثیر البرکت گردد۔ آثار تصرفات الہی واسرار جذبات نامتناہی در باطن یافتہ
کارد ہور را بمرور ایام وشہور خواہد بہم رسانید۔ طریق طالباں آنکہ او را در کمالات
مرقومہ حقیق دانستہ صحبت او را مفتاح ابواب سعادت سرمدی دانند وبجاذبہ
صحبت او در بحر دوام حضور مستغرق ومتلاشی باشند ووصیت کردہ شد
مشار الیہ را بالتزام ورع وتقوی واعراض از مجالست اغنیا وعمل بعزیمت
واجتناب از بدعت ورخصت وتعمیر اوقات بطاعت وعبادت والمسئول
من اللہ تعالیٰ ان یجعلہ للمتقین اماما ربنا اتمم لنا نورنا بحرمت
اشرف الخلق محمد خاتم النبیین علیہ علی وآلہ الصلوٰۃ دائما الی یوم
الدین ۔ فقط

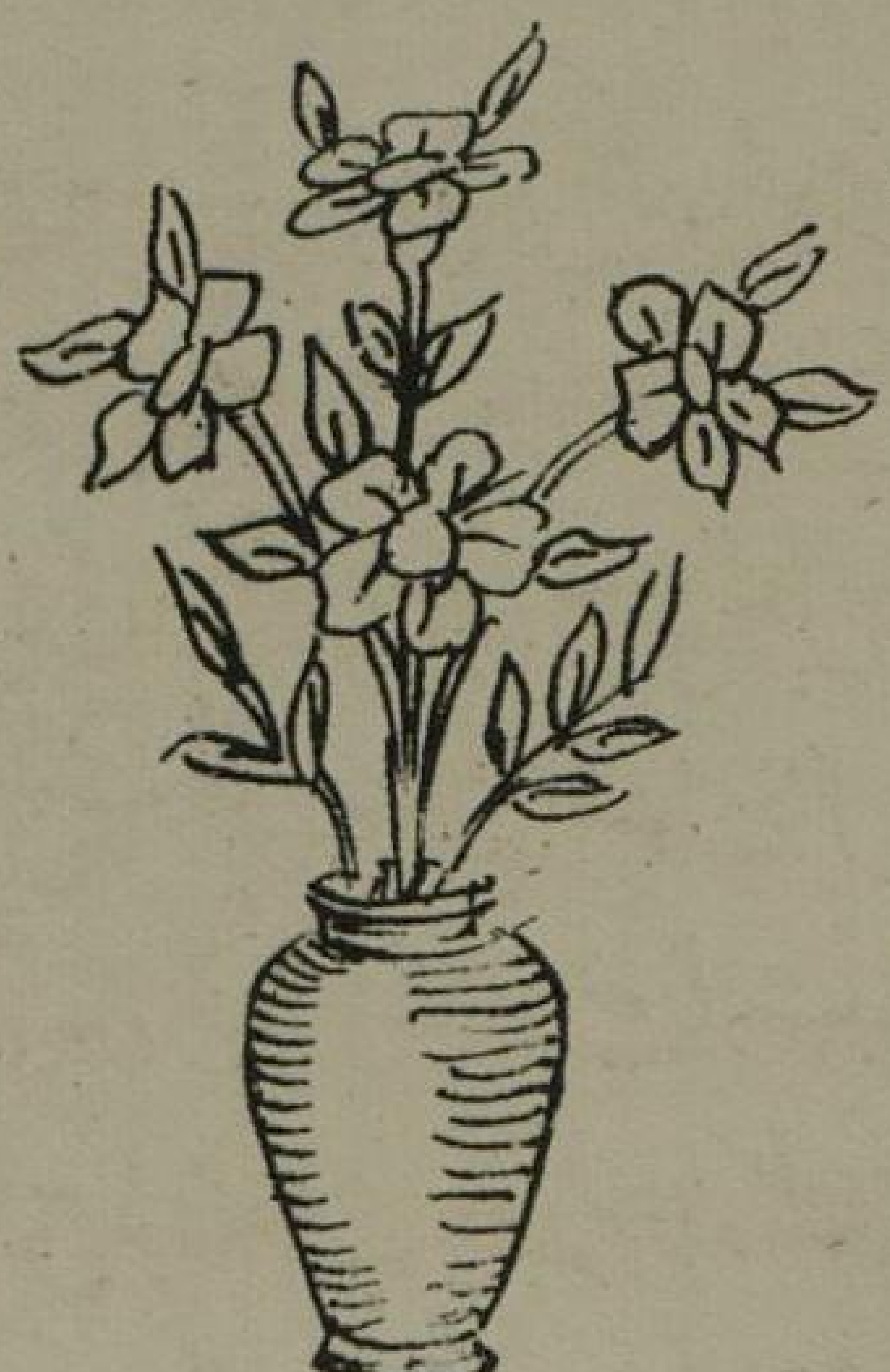
اجازت نامہ حافظ بڈھا صاحب

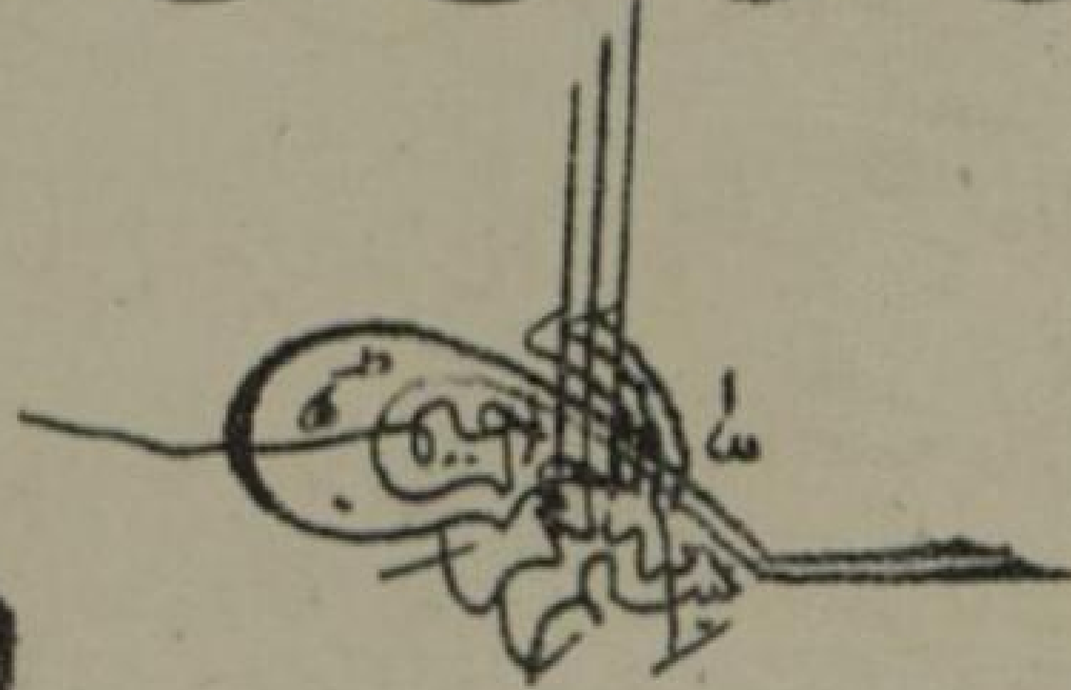
بعد حمد خداوند جہاں آفریں و نعت سالارِ قافلہ مرسلین برائے
جمہور از کافۂ دین کرمہم اللہ مبرہن باد کہ حقائق آگاہ خدمت حافظ بڈھا
زاد اللہ فتوحہ در ہدایت حال لطلبِ حق سبحانہ از دیار خود بر آمدہ مدتے در
لاہور بر مزار فائض الانوار قطب المحققین حضرت مخدوم علی ہجویری قدس
سرہ العزیز کہ صاحب کشف المحجوب است ملازم بود و بہ نیت آنکہ بہ ہر کہ
از اکابر مقتدائے ایں وقت اشارت فرمایند و انابت بر دست او توبہ خواہم
نمود پس بدلالت آں سر حلقہ ابرار روح اللہ روحہ رجوع بایں فقیر آورد
بحسب استعداد بشغلی مامور بودہ مدت شانزدہ سال طریق ریاضت

و مجاهدت لازم گرفت تا که مصداق حکم محکم وَالَّذِيْنَ جَاهَدُوْا
فِيْنَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا حق سبحانہ ابواب موہبت بر دلش کشاد
و انوار و الوان ہر مقام برو منکشف گشت و قطع مراحل راہ بقدم سلوک
ترکیب و سلسلہ بترتیب نمودہ بساط نفی در نوردید و رخت تا لعبین ثابتہ
کشید آنگاہ کہ سلوک او بجذبہ مبدل گردید۔ و فنا و استہلاک در ہمہ
مقام حاصل کردہ در مقام اثبات کہ کنایت از بقا است و سیر او بطیر و
مجاہدہ بمشاہدہ و مشاہدہ او بمعائنہ انجامید پس بعد وصول بمرتبہ کمال و
تکمیل او را ماذون کردہ شد تا در مقام اوسط کہ عبارت از مرتبہ میاں
بمرتبہ عالم غیب و عالم شہادت است متمکن شدہ از راہ مناسبت
بمرتبہ غیب از مبدا ر فیاض اخذ فیوض نماید و از راہ مناسبت بعالم
شہادت بطالبان حق جل و علا افادہ کردہ باشد من بعد از یں
دست او دست من است در بعیت و قبول توبہ تائباں ہر کہ او را دریں
باب حقیق دانستہ داخل طریق گردد آثار تصرفات الہی و اسرار جذبات
نامتناہی در باطن خود خواہد یافت ،وصیت کردہ بعمل بہ عزیمت و اجتناب
از بدعت از روئے اعتقاد و عمل بر وفق کتاب و سنت و اختیار عزلت

و در جزوی و کلی اتباع سرور دین و دنیا علیه التحیه والثنا و مخالفت هوا و هوس کم پرداخت بانغنیا امیدواری از فضل او سبحانه آنکه او را مرجع طالبان و مقصد سالکان طریق خود گرداناد ـ بحرمت النبی و آله الامجاد و صحبه الاجیاد علیه و علی آله من التسلیمات اولاً و آخراً دائماً سرمداً ـ

ربنا لاتزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا وهب لنا من لدنک رحمة انک انت الوهاب ⁘

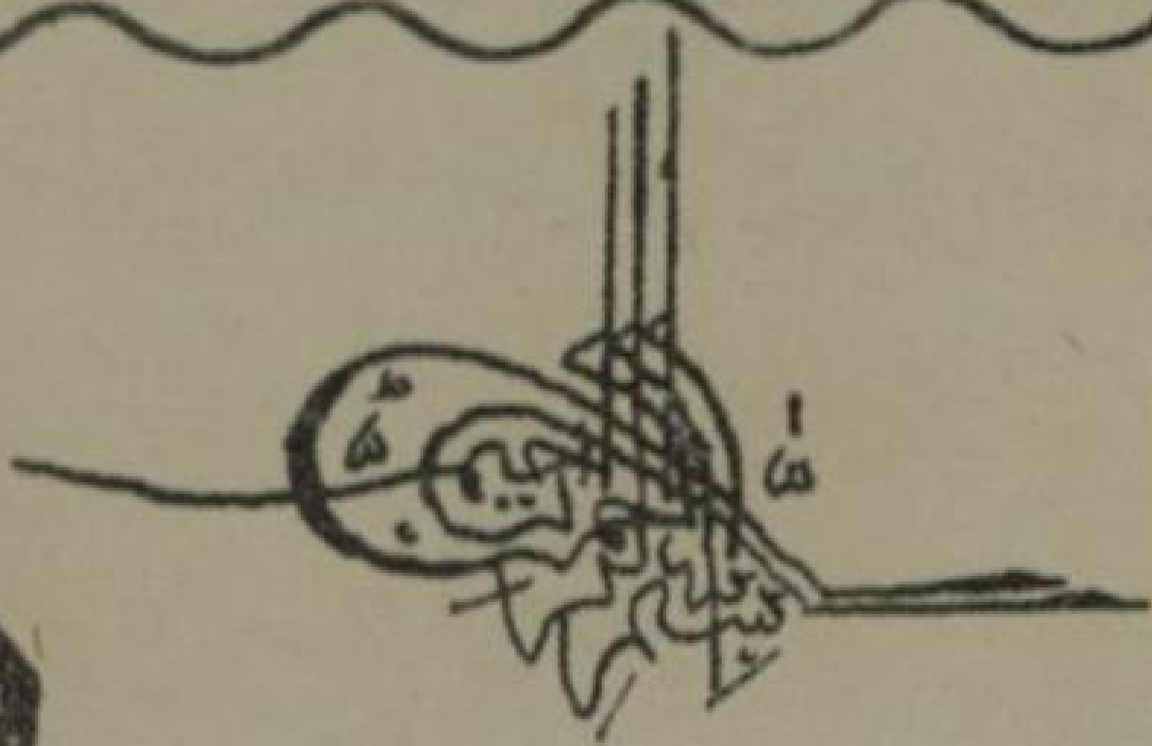
اجازت نامہ میاں احمد جان صاحب دھلوی

اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُوْلِہِ الْکَرِیْمِ۔

اَمَّا بَعْد۔ بر رائے رزین رہروان طریق یقین پوشیدہ مباد کہ ہرگہ صفوت نشان میاں احمد جان دلہوی زاد اللہ فتوحہ بارادہ سلوک طریق اہل اللہ داخل طریقہ علیہ نقشبندیہ مجددیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرار اہالیہا گردید و شغل معہودہ مواظبت ورزید بکرم اللہ تعالیٰ باطنش را توجہی بجانب مطلوب جل و علا پیدا گشت و ترقی و کشائشہا رو نمود و روز بروز استقامت در متابعت صاحب شریعت علیہ الصلوۃ والتحیہ و تعلق بصاحب رابطہ افزود تا کہ در مدت ہفت سال امری مغائر آداب شریعت و منافی آداب طریقت از وے بوجود

نیاید چون رسوخ مشارٌالیه در معامله باطنی بتحقیق پیوست بتلقین طالبان وقبول
توبه قابلان اورا اجازت کرده پس هر کس که داعیه طلب حق سبحانه داشته باشد
دست اورا دست فقیر دانسته داخل طریق گردد امید است که بواسطه صحبت
بفوائد کثیره واذواق ومواجید این طائفه علیه محظوظ وبهره یاب خواهد شد ووصیت
کرده شد بتقوی الله فی السراء والضراء والتزام سنت واجتناب از بدعت
وهوا که مادام که درین طریقه انیقه طریق محدثات مسدود بود به برکت متابعت
حضرت خاتمیت مآب علیه وعلی آله الف الف صلوات وتوجه ارواح اکابر
این خاندان عالیشان انوار رشد وقبول روز افزون خواهند شد امیدوارے
حضرت باری جل جلاله آنکه همگنان را از فیض او بهره مند گرداند اللهم
ثبتنا علی نهج الاستقامة واحفظنا عن موجبات الندامة یوم
القیمة وصلی الله علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین تسلیما
کثیرا کثیرا ٭

اجازت نامہ مولوی محمد شریف صاحب بدخشانی

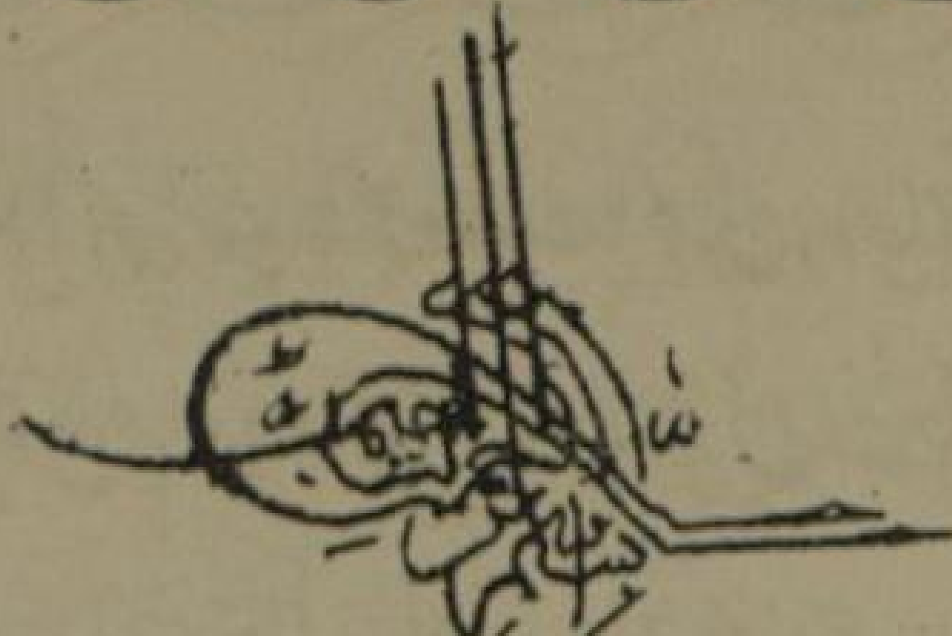
الحمد للہ الذی تحیر غیرہ فی کنہہ وعظمتہ وجلالہ وتجلی قلوب الکاملین لمحبتہ کمالہ وجعل اشخاص العارفین مراۃ لظہور ذاتہ وخص البشر من مخلوقاتہ والصلوۃ والسلام الاتمان الاکملان علی المصدر الاتم ومظہر اوتیت جوامع الکلم المبعوث الی الخلق کافۃ الذی طہر عن زیغ البصر وما طغی ولقد رای من ایات ربہ الکبری وعلی الہ واصحابہ وکل تابعیہ نجوم الہدی ووسائل الوصول الی مراتب القصوی وبعد فیقول العبد المفتقر الی رحمۃ ربہ الغنی امام علی بن السید حیدر علی الحسینی السامری النقشبندی المجددی عاملہ اللہ تعالی بلطفہ الخفی وکرمہ الجلی ان الصدیق الصالح والمولی الکامل محمد شریف البدخشانی حلاہ اللہ سبحانہ بتجلیۃ التجلیات واخرجہ عن التفاصیل

الشیون الی اجمال الذات وشاہد جمالہ من مرایا العالم کلہ ورای نفسہ کلا واجمالا والعالم مظاہرہ وتفصیلہ لما دخل بتوسط ہذا الفقیر فی سلک ارادۃ المشائخ النقشبندیۃ قدس اللہ تعالی اسرارہا الیہا واشتغل بالذکر المعہود بجمع الہمۃ حصل لہ الجذبۃ الالہیۃ وتیسر لہ البدایۃ التی اندرجت فیہا النہایۃ ثم قطع منازل السلوک ومقامات الجذبۃ ووصل الی درجۃ التکمیل والارشاد بعد حصول الفنا وشمول البقاء بوجہ الاخص یعنی السیر الی اللہ والسیر فی اللہ والسیر عن اللہ باللہ والسیر فی الاشیاء الذی ہو مقام النزول الی مبلغ عقول الخلق لدعوتہم الی الحق وظہر لہ لوامع التوحید الحقیقی الذاتی المشار الیہ بلسان اہل الحقیقۃ بجمع الجمیع وحق الیقین اجزتہ والبستہ الخرقۃ لارشاد الطالبین بعد وصول الاذن من اللہ تعالے کما اجازنی والبسنی الخرقۃ قطب دائرۃ الولایۃ علم الہدی الکامل المکمل سیدی حضرت شاہ حسین علی روح اللہ روحہ وہو لبسہا من قطب العالم حضرت حاجی احمد متقی قدس سرہ وہو لبسہا من شیخہ ومرشدہ محمد زمان قدس سرہ وہو لبسہا من شیخ الشیوخ حضرت شیخ محمد ذکی قدس سرہ وہو لبسہا من شیخہ شیخ الاسلام حضرت محمد رازدان قدس سرہ وہو لبسہا من شیخہ حضرت محمد حنیف قدس سرہ وہو لبسہا من معلم الطریقۃ حضرت خواجہ عبد الاحد

قدس سره وهو لبسها من شيخه حضرت خواجه محمد معصوم قدس سره ولبسها من شيخه
من قطب الثقلين ومولى الخافقين وافق اسرار سبع المثاني المجدد للالف
الثاني الشيخ الاحمد الفاروقي النقشبندي قدس سره وهو لبسها من شيخه حضرت
خواجه محمد عبد الباقي قدس سره وهو لبسها من شيخه مولانا خواجه محمد امكنگي قدس سره
وهو لبسها من شيخه حضرت مولانا محمد درويش وهو لبسها من شيخه حضرت محمد الزاهد
قدس سره وهو لبسها من شيخه قدوة الاحرار خواجه عبيد الله قدس سره وهو لبسها
من شيخه مولانا يعقوب الچرخي قدس سره من قبلة هذه الطريقة وامامها خواجه
بهاء الحق والدين المشتهر بنقشبند قدس سره وهو لبسها من معلم الآداب
الامير كلال قدس سره وهو لبسها من شيخه مولانا محمد بابا السماسي قدس سره وهو لبسها
من شيخه على الراميتني المشتهر بعزيزان قدس سره وهو لبسها من شيخه محمود الخير
فغنوي وهو لبسها من شيخه مولانا عارف ريوگري قدس سره وهو لبسها من شيخه
رئيس هذه الطريقة عبد الخالق الغجدواني وهو لبسها من شيخه امام الرباني ابي يوسف
همداني قدس سره وهو لبسها من شيخ الطريقة ابي علي الفارمدي الطوسي قدس سره
وهو لبسها من قطب الزمان الشيخ ابي الحسن خرقاني قدس سره وهو اخذ الطريقة
عن روحانية سلطان العارفين ابي يزيد البسطامي قدس سره وهو من روحانية الامام

الاجل جعفر الصادق رضي الله عنه و هو من شيخه وجده الامام القاسم بن محمد بن
ابي بكر الصديق و هو من كبار التابعين و من فقهاء السبع المشتهر فيما بين التابعين
و هو من شيخه سلمان الفارسي الذي شرفه الرسول عليه الصلوة والسلام بتشريف
سلمان منا اهل البيت و هو مع درك فضيلة صحبة خير البشر عليه وعلى اله الصلوة
والتسليمات من امير المؤمنين ابي بكر الصديق رضي الله عنه و هو من افضل الانبياء
وقدوة الرسل محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم وبارك ارسله بالهدى ودين الحق
ليظهره على الدين كله اوصيه بتقوى الله تعالى في السر والعلانية والثبات
على جادة التفويض والتسليم والتمسك بالكتاب والسنة والعمل على العزيمة
والاجتناب عن المحدثات والرخصة ما امكن والمسؤل من الله سبحانه ان لا
يزيغ قلبه بعد ما هداه وان يحفظه عما لا ينبغي وان يثبته على متابعة
سيد الاولين والاخرين عليه وعلى اله الصلوة والتسليمات دائما سرمدا

اجازت نامہ مولوی نور احمد صاحب تخت ہزاروی ثم چنیوٹی

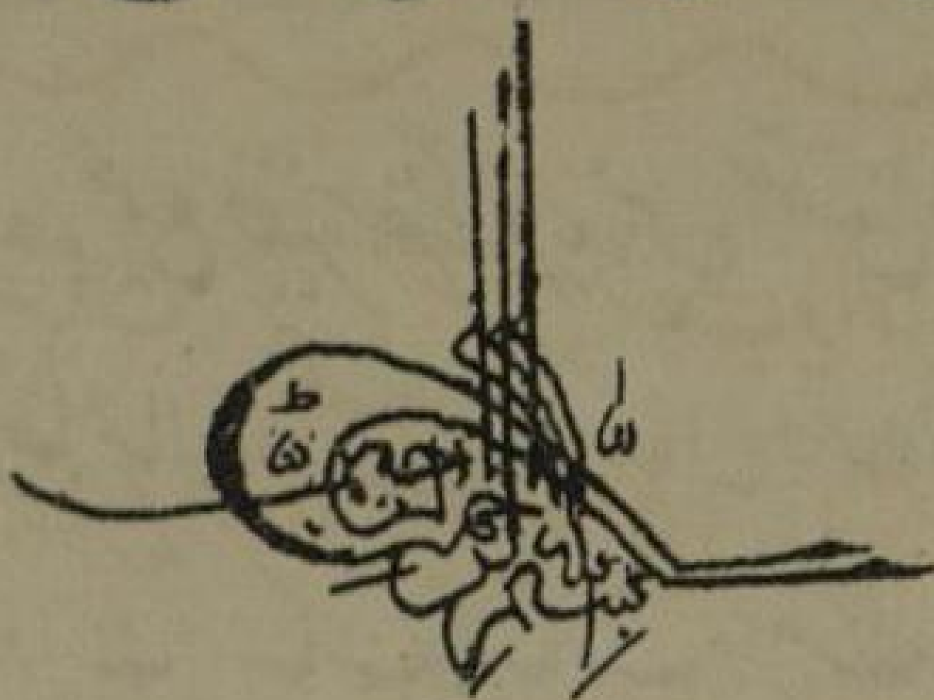
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ الْاَتَمَّانِ الْاَکْمَلَانِ عَلٰی سَیِّدِ الْمُرْسَلِیْنَ وَاٰلِهِ الطَّاهِرِیْنَ وَصَحْبِهِ التَّابِعِیْنَ۔

اَمَّا بَعْدُ۔ بر ضمائر ارباب علم و عرفان و اصحاب ذوق و وجدان واضح و لائح آنکہ مجمع فضائل کاشف حقائق علوم موضح دقائق فہوم ذو الملکات القدسیہ والکمالات الانسیہ المولی الکریم الامجد مولوی نور احمد تخت ہزاروی اوصلہ الباری الی غایۃ مقام المقصد بعد اکتساب علوم متداولہ بمساعدت سابقہ عنایت اشتیاق نسبت باطنی پیدا شد و رجوع باین فقیر آوردہ بتوبہ و انابت داخل طریقہ علیہ نقشبندیہ مجددیہ شدہ مغلوب نسبت این طریقہ علیہ گردید و بہ برکت ارواح طیبہ اکابر این سلسلہ علیہ جذبہ مردانہ شامل حال و متکفل

اقبال او گشت تا که از راه انجذاب و محبت در اندکی بدریافت کیفیات و تجلیات
مخصوصه هر یک لطائف عالم امر و عالم خلق و بوصول انتهائے عالم از شمول تجلیات
افعالی و صفاتی و اضمحلال و استهلاک اوراوست داد چوں به نهایت اصول این
لطائف دائره امکانی منتهی میشود مولوی موصوف بوصول اصول آنها دائره امکان
را قطع نمود و سیر الی الله را بانجام و فنا مطلق حاصل کرد و از تلوین تمکین و از
سکر بصحو و شعور آمد و در سیر فی الله بقا بالله مشرف شده بسیر عن الله بالله و سیر
فی الاشیاء و الطیران در عالم ملکوت و لاهوت و انصاف بجمیع صفات الهیه از
رجوع لبشریت امین گردید کما قالوا ما رجع من رجع الا من الطریق و من وصل
لا یرجع و بحضور نقشبندیه که عبارت از تجلی دائمی ذات بی پرده اسما و صفات است
فائز گردید و بحصول هیئت وحدانی از فیوضات مقامات فوقانیه که کنایت از منشأ
حقائق مقام انبیاء و رسل اولو العزم علی نبینا و علیهم السلام است و محبت
و محبوبیت و قیومیت تا بدایره لا تعین که عبارت از مرتبه ذات از خلت و محبت
و محبوبیت و قیومیت تا بدائره لا تعین که عبارت از مرتبه ذات بحت که ورا است
از همه تعینات و منشاء ذات بحت و مورد فیض هیئت وحدانی سالک است
محظوظ گردید هر گه که مولوی از ارباب مسلم و کشف است بدریافت کیفیات

هریک ازیں مقامات در مجمع فقیر مقرر گردید پس بتحقیق مقام ارشاد و تکمیل
مجاز است که تربیت طالبان و تکمیل ناقصان و ترویج ایں طریقهٔ علیه نماید
بشرطیکه در عادات و عبادات تمسک بکتاب و سنت بر رائے علماء حنفیه عمل
بعزیمت نماید و از احداث امری در شریعت و طریقت اجتناب نماید سبیل سائر
طالبان و مستعدان آنکه حضرت ممدوح را در کلمات مرقومه مستاہل و حقیق دانسته
والتزام صحبتش را غنیمت انگارند و برعایت آداب صحبت از لپیٹ کدہ بُعد و
نقصان بر فراز قرب و کمال آئند و امید است که کسانیکه بصدق و ارادت
داخل طریقهٔ علیه باشند در بحر احدیت مستغرق و متلاشی خواہند بود بعون اللہ تعالی
و اتباع رسوله علیه و آله علی آله التسلیمات ابداً سرمداً ۔

کتبه :۔ العبد الحقیر الراجی بکرمه الغنی فقیر امام علی الحسینی السامری
النقشبندی المجددی عامله اللہ تعالی بلطفه و کرمه الجلی بحرمة النبی
و آله التقی ۔ فقط

اجازت نامہ سید مہتاب شاہ صاحب تنبو والہ

اَللّٰھُمَّ لَکَ الْحَمْدُ بِعَدَدِ مَنْ حَمِدَکَ وَ لَکَ الشُّکْرُ بِعَدَدِ مَنْ لَمْ یَشْکُرْکَ وَعَلٰی حَبِیْبِکَ وَنَبِیِّکَ الصَّلٰوۃُ وَالتَّحِیَّۃُ بِعَدَدِ مَنْ ذَکَرَکَ وَبِعَدَدِ مَنْ لَّمْ یَذْکُرْکَ کَمَا یَقْتَضِیْ کَرَمُکَ وَیَلِیْقُ بِفَضْلِکَ ۔

اَمَّا بَعْدُ ۔ بر رائے رزین کافہ اہل دین وسالکان طریق یقین مبرہن آنکہ سیادت آیاب حقائق مآب سید مہتاب شاہ اوصلہ اللہ تعالیٰ الی غائتہ مرامہ چوں بتاثیر اسم الہادی از تصرف اسم المضل نجات یافتہ بواسطہ ایں فقیر داخل طریقہ علیہ نقشبندیہ مجددیہ قدس اللہ تعالیٰ اسرار اہلہا گردید جذبہ الٰہیہ اورا دررسید وبہ داب ارباب طلب وظائف ریاضت اختیار کردہ مدت ہشت سال را بہ رعایت آداب درصحبت گذرانید تا آنکہ مصداق بقولہ نص محمولہ من طلب شیئاً وجدّ وجدّ وابواب

واردات وحالات وکیفیات بر دلش مفتوح گشت وانوار واسرار تجلیات آثاری
وصفاتی برو تافت وبر حقائق ودقائق این راه آگاهی یافته بحسب استعداد از استهلاک
واضمحلال الستین سرمدیت ومظهریت وتخلق با اخلاق ربوبیت حظی پذیرفت بنابران
بعد تحقق او درین معامله اورا ماذون کرده شد که طالبان حق را جل وعلی بعد تصحیح
ارادت داخل طریق کرده القاء سکینه در قلوب طالبان نموده باشد سبیل مستعدان آنکه
صحبت کثیر الموهبت اورا مغتنم انگارند که بواسطه صحبت آثار جذبات الٰهی در
بواطن خود یافته از حضیض غفلت بذروهٔ حضور وآگاهی فائز خواهند شد ووصیت
کرده شد مشار الیه را بدوام اقبال بحق جل وعلی واتباع رسول مجتبیٰ وتمسک
بکتاب وسنت واجتناب از بدعت وتوسط واعتدال در امور وتعمیر اوقات
بوظائف عبادات وترک عادات وثبات بر جادهٔ توکل ورضا وقلت اختلاط
باغنیا واهل دنیا امیدواری از کرم مفضل حقیقی آنکه همگنان را از فائده فیوض و
برکات صحبت او برخورداری بخشاد بحرمت النبی وآله الامجاد علیه وعلی آله الصلوٰة
والتسلیمات دائماً سرمداً

اجازت نامہ مولوی رسل باباصاحب

اَلحَمدُ لِلّٰہِ ذِی الجَلَالِ وَالاِکرَامِ وَالصَّلوٰۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُولِہٖ
وَآلِہٖ الکِرَامِ صَحبِہٖ العِظَامِ۔

اَمَّا بَعدُ۔ بدانند کہ آنچہ در طریقہ علیہ نقشبندیہ بتوجہ عزیزان بعضی طالبان
را در ابتدائے چاشنی از انتہائے بحکم اندراج حاصل میشود و از جذبہ و محبّت
پرتو از مطلوب از پس پردہ باطن نشان می تابد چناں ہستی خود را جنب آں
مستور می یابند و اوصاف خود را گم کردہ از وجود عدم خود را فانی می انگارند
نمی دانند کہ ایں وجود عدم بمعنے اوّل فنا و بقا است در جہتہ جذبہ ایں ظہور را
دوام نیست و فنا و بقا کہ بر آں مترتب باشد نیز دائمی نباشد کہ دریں صورت

ظهور پرورده است پس تا آن ظهور کاین است، هستی سالک متواریست و
چون ظهور متواری گشت وجود بشریت نمود لان المستتر قد یظهر و یعود این جنس فنا
معتبر نیست معتبر آنست که از استیلائے هستی مطلوب بے پرده ظلال عارف اخلاق و اوصاف و
خود در پرتو اوصاف و اخلاق مطلوب یابد بحدیکه همه را درست با جناب قدس حواله کرده
بفنائے حقیقی مشرف گردد و ولادت ثانیه بوجود موهوب حقانی مستعد گشته ازاله همه مشتهیات
از خود نماید لان الزائل لا یعود و پس مقصود آنکه صفوت پناه رسول بابا کشمیری چاری
بارک الله له فیما اعطاه معامله جذبه و سلوک را بانجام رسانید از مقام قلب آمده بمقلب
قلب پیوست و بفوائد سیر الی الله و سیر فی الله و سیر عن الله بالله مختار گردیده از طلوع
اصل ظلال را حواله با اصل نموده از همه مشتهیات خالی گشته بفنائے حقیقی مشرف شد
و بزوائد حقائق و دقائق مقامات فوقانیه آگاهی یافته فالحمد لله علی ذالک چون در حصول
کمالات مرقومه رسوخ مشار الیه بصحت پیوست او را بتلقین طالبان و تربیت ناقصان اجازت
داده تا بر جاده سنت و فائده بزرگان اکابرین طریقه علیا ثابت قدم بوده در احیاء سنت و ترویج طریقت
همت برگمارد اللهم اجعله للمتقین اماما پس هر که بصدق ارادت داخل طریقه بموی الیه گردیده بجمیع همت
شاغل و موظف گردد بکمالات عالیه خواهد رسید امیدوار از فضل او سبحانه که او را مقام ارشاد سلامت نگهدارد

اللهم کن له کفیلا فی الامور کلها بتوفیق اتباع رسولک محمد علیه و علی آله و اصحابه الصلوة والتسلیمات دائما ابدا سرمدا

بسم اللہ الرحمن الرحیم

اجازت نامہ سید نظام شاہ صاحب

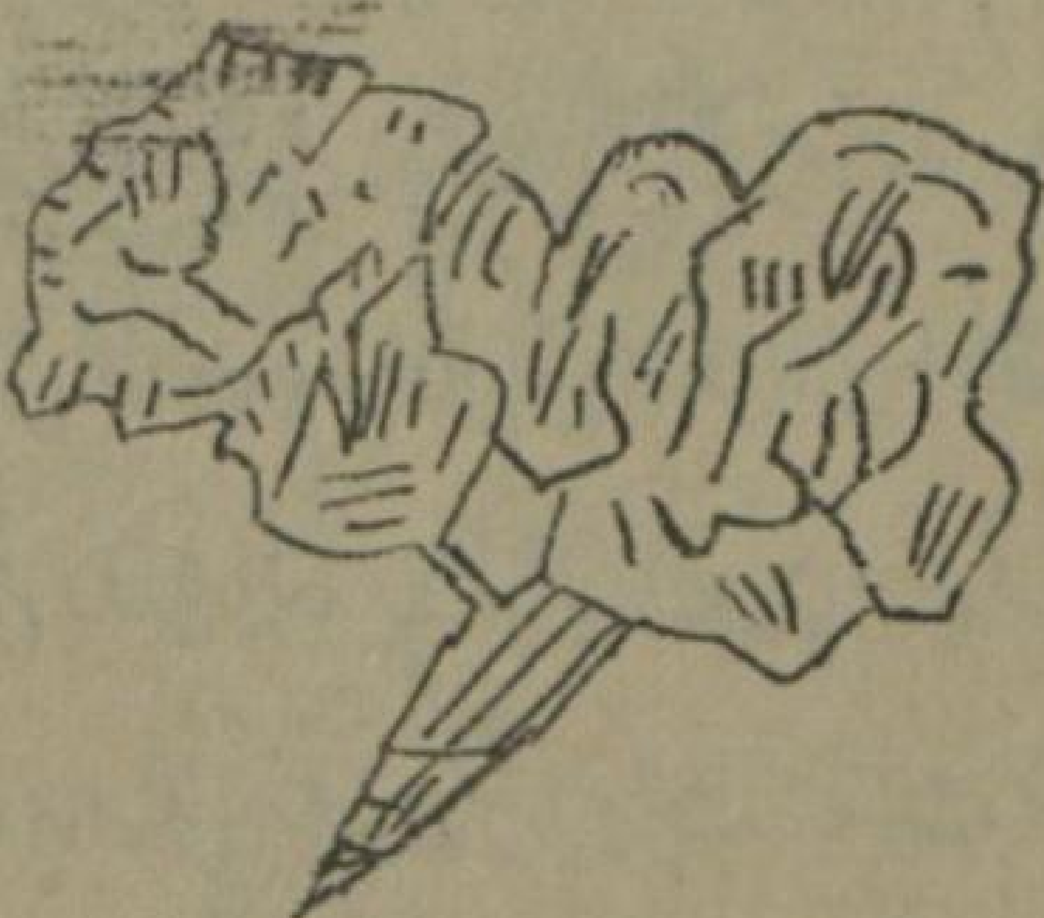
الحمد للہ العلی الاعلیٰ والصلوٰۃ والسلام علی رسولہ
المجتبیٰ وعلی آلہ وصحبہ البررۃ التقیٰ؛

نمودہ می آید کہ سید نظام شاہ کشمیری بداعیہ سلوک طریق حق جل وعلیٰ زدیار خود برآمدہ داخل طریقہ علیہ نقشبندیہ مجددیہ گردید و بہ تخلیص نسبت باذکار و اشغال معہودہ مشغولی درزید و لقصد تقرب بحق سبحانہ طریق ریاضت لازم گرفت چنانچہ مدت ہفت سال بآداب طالبان صادق اوقات را بسر برد تا آنکہ بمصداق حدیث شریف

وَمَا يَزَالُ عَبْدِيْ يَتَقَرَّبُ اِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتّٰى اُحِبَّهٗ فَكُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِيْ يَسْمَعُ بِهٖ وَبَصَرَهُ الَّذِيْ يُبْصِرُ بِهٖ وَيَدَهُ الَّذِيْ يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّذِيْ يَمْشِيْ بِهَا (رواہ البخاری)

آثار افعال و انوار صفات الٰہیہ بروش تافت و بحقائق و منازل سلوک وقوف یافتہ فی الجملہ از دوام آگاہی و تخلق باخلاق بہرہ وافر یافت بنابراں او را اجازت

کرده چوں طریقِ ارشاد بنظر عیاں دیده مداوائے علیلان لبستر غفلت تواند کردن سبیل طالبان آنکه دست ارادت فقیر دانسته بادبیعت نمایند که بها این صحبت و حسن تربیت او بفوائد جلیله و عوائد جزیله خواهند رسید و وصیت کرده شد بالتزام آداب و تقوی و تتبع آثار سلف و اجتناب از محدثات و اعراض از صحبت اغنیا و عدم میل بزخارف دنیا در صورتیکه انس بحق سبحانه مقصد اعظم و اتباع رسول مقبول علیه و علی اله الصلوات چه درعبادات و چه در عادات [illegible] او بود امیدواری از فضل او سبحانه آنکه او را بر جاده سنت قویم مستقیم مستدیم داشته همگنان را از مائده فیض او بهره وافر بخشاد بحرمة النبی واله الامجاد ؛

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

اجازت نامہ حافظ شرفدین خوشاب والہ

بعد حمد ثنائے خداوند پاک و نعت صاحب لولاک صلی اللہ علیہ وسلم بر سالکان
طریق الیقین روشن باد کہ در اواخر ایام حیات حضرت قطب الاقطابی ارشادی و مآبی قدس سرہ
حافظ شرفدین را رخصت با جازت کردہ در مکتوبے بنام حافظ موصوف ارقام نمودہ بود کہ بعد
ماہِ صیام ہر وقت حاضر بودن انچہ دریں راہ فہمایندنی است بواسطہ فہمائش کردہ شود
قضارا حضرت سیدی و مولائی بتاریخ سیزدہم ماہِ شوال ۱۳۸۲ھ بجوار رحمت حق
پیوستند بناء علی ذالک فقیر الی اللہ عبدہ صادق علی عاملہ اللہ بلطفہ الخفی زائد بر عایت
نفس متبرکہ حضرت علیین مکانی روح اللہ روحہ اجازت نامہ برائے حافظ معزالیہ
تسوید می نماید کہ حافظ شرفدین سالہا سال در صحبت کثیر البرکت حضرت خداوندی و قبلتی
قدس اللہ سرہ گذرانید مجدد و جذبات ربانی منازل سلوک را طے کردہ بر حقیقت

اضمحلال واستهلاک در مطلوب آگاهی یافته بود و متصف بصفات کامله گشته مجاز شده بود پس طریق طالبان آنکه دست او را دست حضرت ارشاد پناهی دانسته بیعت باو نمایند که بواسطه صحبت او فیوض و برکات مالا تعد و لا تحصی اخذ خواهند نمود و وصیت کرده شد بتمسک بکتاب و سنت و اجتناب از بدعت و اختیار گمنامی و قلت اختلاط باهل دنیا و اعراض از هوا امیدواری از فضل خداوند جل گردیده آنکه جمهور انام را از مائده فیض او برخورداری بخشاد بحرمة النبی واله الامجاد والسلام علی من اتبع الرشاد ؟

بسم الله الرحمن الرحیم

من یطع الرسول فقد اطاع الله

اجازت نامہ میاں صاحب محمد زمان

بعد از حمد و ثنائے خداوند جہان آفرین و نعت قافلہ سالار مرسلین و محبوب رب العالمین صلی اللہ علیہ و آلہ الکاملین و اصحابہ الطاہرین بر رائے زریں حضرات علماء دین و سادات محققین و جمہور کافہ اہل دین کثرھم اللہ سبحانہ الی یوم الدین مبرہن آنکہ مجمع علم و عرفان منبع ذوق و وجدان برگزیدہ سبحان میاں صاحب محمد زمان اقعدہ اللہ علی مقام الاحسان بسبب جاذبہ الہیہ بصحبت ایں فقیر رسید و بشرف توبہ مشرف شدہ طریق مشغولی ورزیدہ و شرائط عزلت و صحبت بآداب ارباب طریقت چناں کہ مرعی داشت نتائج ایں مقدمات مقبولہ از کیفیات و حالات و واردات مخصوصہ و تجلیات آثاری و اطواری و صفاتی و سیران و طیران در

عالم لطیفهٔ ملکوتی رو متجلی گشت و بادیهٔ وجود را بقدم سلوک ترکیب در نوردیده از استهلاک واضمحلال در مطلوب واتصاف باسماء وصفات الٰهی وتخلق باخلاق نامتناهی بحسب استعداد خلی یافته بحلیهٔ کمال متحلی شد پس بعد تحقق او باین مقام اورا ماذون کرده شد تا در مقام اوسط که عبارت از مرتبهٔ میان مرتبهٔ غیب وشهادت است متمکن بوده بر تربیت طالبان وتسلیک سالکان پردازد ومن بعد ازین بحکم نیابت دست او دست من است در بیعت وقبول توبهٔ تائبان هر که او را درین باب متابل دانسته داخل طریق معزا الیه گردد آثار تصرفات الٰهی واسرار کیفیات نامتناهی در باطن خواهد یافت ووصیت کرده شد بعمل بر وفق کتاب وسنت واقتصار بر عزیمت واجتناب از بدعت ومخالفت هوا واتباع سرور انبیاء وسرور اتقیاء علیه وعلی آله التحیة والثناء وقلت اختلاط با اهل دنیا ودوام اقبال بحق جل وعلیٰ امیدواری از فضل ارحم الراحمین آنکه او را مرجع طالبان ومقصد سالکان طریق خود گرداناد بحرمة النبی وآله الامجاد وصحبه الاجواد علیه وعلی آله الصلوات والتسلیمات باتمها سرمدا والسلام علی من اتبع الرشاد ؛

بسم اللہ الرحمن الرحیم

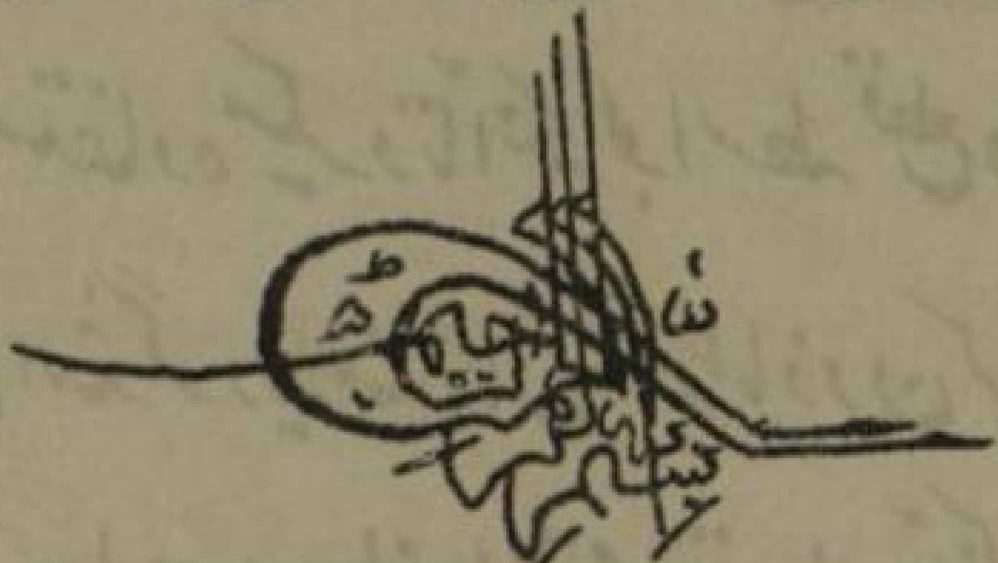
اجازت نامہ حاجی عبداللہ فتح گڈھی

الحمد للہ وکفٰی والصلوٰۃ والسلام علی عبادہ الذین اصطفٰی

فقیر الی اللہ عبدہ صادق علی حسینی سامری نقشبندی مجددی عاملہ اللہ تعالےٰ بلطفہ الخفی گذارش می نماید کہ حقائق آگاہ زائر الحرمین حاجی عبداللہ بقصد سلوک طریق اہل اللہ بردست قطب الاقطاب فرد الاحباب حجۃ السالکین وارث الانبیاء والمرسلین حضرت سیدی والدی وقبلتی روح اللہ روحہ اوصل الینا فتوحہ توبہ وانابت نمودہ مدت سی سال درصحبت گذرانیدہ فواید بسیار مالاعین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی قلب بشر اندوخت ومن بعد انتقال حضرت قبلہ خدا طالبان قدس سرہ

در صحبت این فقیر استفاده میکرد تا آنکه بواسطه قطع دائره امکان و وصول بمرتبه وجوب متخلق باخلاق الله گردید بنا براں اورا ماذون کردہ تا آنچه درین راه اخذ نموده باطالبان این دولت برساند طریق مستعدان آنکه دست اورا دست این فقیر دانسته بعیت باد نمایند که بواسطه ملازمت صحبت با برکت آثار تصرفات الٰهی در باطن خود خواهند یافت و وصیت کرده شد بعمل بروفق فقه شریف و اختیار گمنامی و استقامت بر جاده توکل و تسلیم که از اخلاق خاصه انبیاء و اولیاء است امیدواری از فضل حضرت خداوند جل شانه آنکه همگناں را از فائده فیوض او بهره مند گرداناد بحرمة النبی و آله الامجاد ؛

اجازت نامہ میاں محمد عبداللہ مراڑوی

بعد حمد ثنائے ایزد جہاں آفرین و نعت ختم المرسلین صلی اللہ علیہ وسلم امیدوار رحمت خداوند غنی فقیر صادق علی حسینی سامری نقشبندی مجددی عفی اللہ عنہ گذارش می نمائد کہ انچہ اجازت نامہ رقم زدہ سند المحققین حضرت ایشاں روح اللہ روحہ بنام میاں صاحب عبداللہ در توشہ خانہ بطور ودیعت بود بعد حادثہ عظیم کہ آتش در حویلی در افتادہ ہر چند جست جوئی کردہ دریافت نگشت مگر نقل او موجودہ چنانکہ صورت حال ایں معنی بر اکثرے از درویشاں ایں مکاں ظاہر ہویدا است بنا براں ایں فقیر اظہار اللحق آں را در قلم آوردہ بطور شہادت مہر خود ثبت نماید تا دلیل بود مراثبات حق ویرا در یں خطبہ منقول عنہ است ۔

نحمدہ ونصلی

حَامِدًا اللّٰہِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ وَمُصَلِّیًا عَلٰی رَسُوْلِہٖ خَاتَمِ النَّبِیّٖنَ وَعَلٰی اٰلِہٖ الطَّیِّبِیْنَ وَصَحْبِہٖ الطَّاہِرِیْنَ۔

اَمَّا بَعْدُ۔ نمودہ می آید کہ صفوت پناہ میاں صاحب عبداللہ ہرگاہ بیدرفتہ انجذابہا محبت در نور دیدہ وسیر الی اللہ وسیر فی اللہ را باتصرام رسانید وبسعادت فنا وبقا مشرف گشتہ بحلیہ کمال واکمال متجلی شد بنابراں فقیر اورا بترویج ایں طریقہ علیہ ماذون نمودہ بسبیل طالباں وجہ اللہ انکہ در کمالات مرقومہ اورا مستاہل دانستہ ہمگی خود را بدو سپارند وسعادت خود تسلیم در کلی وجزوی باد دانند وشقاوت خود را در اعراض وہمیشہ اوقات خود را مصروف نگاہ داشت آداب او گرداند کہ ہرچند وجوہ مناسب باد پیدا کنند اخذ فیوض از باطن او زیادہ تر خواہند نمود وصیت کردہ شد باتباع سرورکائنات علیہ الصلوٰۃ والتحیات در عادات وعبادات وعمل بر وفق فقہ شریف واقتدار باثار سلف صالحین واختیار انزوا واعتماد بر خدا وقلت اختلاط با غنیار ویاس از ماسوا وھو اللہ الکاھم واللہ المرجع والمآب۔

اجازت نامہ میاں شاہ محمد جوگو دالیہ

بر رائے زریں اہل اسلام خصوص علماء عظام و عرفاء کرام روشن کہ ہرگاہ قطب الاقطابی حضرت سیدی والدی روح اللہ روحہ حقائق و معارف آگاہ میاں صاحب شاہ محمد را روانہ سمت دار السلام بلدہ ٹونک نمودہ بموجب دریافت شوق و الحاح سکنہ آنمقام موصوف را اجازت تعلیم طریقت کردہ بود لیکن چوں بعد مراجعت از آنجا باز ملازمت صحبت ورزید اجازت نامہ برائے او بنگاشت و ندائے ارجعی در گوش کردہ بروضہ رضوان خرامید حال چوں خلافت او نزد ایں فقیر ثابت و مستحق است بہ تبع طرائق سلف اجازت نامہ متضمن اجازت کما ھو داب شیوخ الطریقہ تحریر می نماید و ایں است۔

الحمد للہ وکفی والصلوۃ والسلام علی عبادہ الذین اصطفی۔

اما بعد احقر عباد الله الغنی فقیر صادق علی حسینی سامری نقشبندی
مجددی عفی الله عنه گذارش می نماید حقائق آگاه میاں صاحب شاه محمد
بارک الله له توبه بردست حضرت ارشاد مآلی قبله گاهی قدس سره نموده مدت
هشت سال را در صحبت گذرانید تاکه ببساط نفی را بقدم سلوک در نوردیده
بسعادت سیر الی الله و سیر فی الله مستعد گردید بنا بران خلعت ارشاد در بر کرده
مرخص گشت و وصیت کرده شد بتمسک بکتاب و سنت و اجتناب از بدعت
و عمل بر وفق فقه شریف و اختیار گمنامی و توکل بر خدا و یاس از ماسوا و قلت
اختلاط با اہل دنیا و انی علیٰ رجاء من الله تعالیٰ ان یجعله للمتقین
اماما بفضله و اتباع رسوله علیه و علی آله الصلوٰة والتسلیمات
دائما سرمدا ٭

کتبہ:- محمد رمضان خوش نویس بازار ستھاں لاہور

الحمد لله العلی الاعلی والصلوٰة والسلام علی رسوله محمد وآله وصحبه البررة
التقی اما بعد بسادات محققین وحضرات علماء دین وجمهور کافهٔ اهل دین جعلهم الله من الذین اتقین
بشراب الله بالغدو والآصال بعد دعوات وتحلیات مسنونه اعلام آنکه چوں حق سبحانهٗ وتعالیٰ
بکمال رافت ورحمت خود برهان حضرت خاتم الرسل وهادی السبل را صلی الله علیه وسلم تا قیام
قیامت باقی گردانیده در هیچ وقتی از اوقات خالی نبود ایں امت از طایفه عالیه که فضل
وعنایت ازلی بعد از استغراق در عین جمع ولجهٔ توحید از شکم ماهی فنا بساحل بقا ومیدان تفرقه
خلاصی ومناصی ارزانی فرموده تا راه برائے ایں امت کنند واز حضیض رقیت شهوات
بذروه علیا حریت وصفا عبودیت خالق السمٰوات ترقی فرمایند از آنچه مر ایں امت را شرف
داده بر امم سابقه وخمان که ده که من است شریعت محمد صلی الله علیه وسلم را نگهدار مر از آنچه
الله تعالیٰ هرگز ایں امت را بے حجت ندارد چنانکه در حدیث آمده لایزال طائفة فی امتی

علی الخیر والحق حتیّٰ تقوم الساعۃ و نیز فرمودہ لا یزال فی امتّی اربعون علی خلق ابراہیم
ایشانند علما باد لہ کہ علم ایشان ذات و صفات و افعال باری ست ایشانند ورثہ انبیا و ارباب حقایق و تو حید
و اصحاب فراسات صادقہ کہ بہر رواج علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل در بر و بر سر تاج ممن
خلقنا یہدون بالحق دارند۔ اختران برج اقتدا و گوہران درج ابتدا اند کہ علم و عمل ایشان برا
برآمدہ با علم عمل زبان ایشان راست ہیزان صفتند بے کم و کاست حدیث آمدہ قال رسول اللہ
صلی اللہ علیہ وسلم والذی نفس محمد بیدہ لئن شئتم لاقسمن لکم ان احب عباد اللہ الذین
یحببون عباد اللہ الی اللہ و یمشون فی الارض بالنصیحۃ عالم بنور ولایت ایشان ہمیشہ منور است و
ایات حق و حجت صدق محمد صلی اللہ علیہ وسلم بواسطہ ایشان بر آفاق و نفس ظاہر چنانکہ دریں عصر حقایق و
معارف آگاہ شیر محمد خان ولد محمد سمند خان کابلی عرف سلیمان خیل زاد اللہ فتوحہ بسابقہ عنایت
بصحبت ایں فقیر رسید و امداد جذبات سبحانی و امداد واردات ربانی بادیہ وجود را کہ عبادت از سیر الی
اللہ است قطع کرد و ہمہ مقامات و منازل قلوب و ارواح و تلوین و تمکین و مکاشفات و مشاہدات و معاینات
و معرفت عظمت کبریا و وحدانیت و فردانیت بنظر عیانی دیدہ بمشاہدہ انوار و حقائق و معاینہ اسرار و دقایق
پیوست و سیر فی اللہ و سیر عن اللہ باللہ و سیر فی الاشیاء و فنا و بقا و توحید حقیقی مشرف گشت بعد بلوغ بمقام
وصول رجوع بمرتبہ دعوت کرد و بنا بر اشارات غیبی مشار الیہ اجازت کرد بقبول توبہ طالبان و تلقین قاتیان و
تکمیل ناقصان ہرجا کہ معز الیہ طرح اقامت اندازند ہنگامہ افادہ گرم نماید باعث شرف آں سرزمین و

موجب کرامت سالکان طریق یقین است کسانیکه دخیل طریق بوده ملازمت صحبت نمائیند بمدد جذبات بساط اطوار مقامات بسرعت تمام طی خواهند کرد و حاصل جملۂ اعمال محبان بمصداق جذبۃ من جذبات الحق توازی عمل الثقلین دریک جذبہ کشہ بدولت وصول باصل الاصل وبطن البطون فائز باشند سبیل طالبان صادق آنکه صحبت کثیر البرکت او را مغتنم انگارند و دامنش را محکم گیرند ویعتقدون فی قلوبھم ان لا شیخ لھم غیرہ ولا یوصلھم ولا یتیسر الوصول الا من شیخ معین بما ذکرنا فکما ان الحق واحد والقلب واحد ینبغی ان یکون المطلب واحد کیلا یتصرف فیہ الشیطان ولا یزعجہ النفس ایضاً وینبغی ان یکون المرید صادقاً مخلصاً اما بالصدق فان یکون مقیماً مع اللہ ظاھراً وباطناً وسراً وعلانیۃ وکان اللہ بینہ ونفسہ وقلبہ وسرہ وروحہ واما بالاخلاص ان یکون جمیع حرکاتہ وسکناتہ وقیامہ وقعودہ وتقلباتہ واحوالہ وافعالہ للہ تعالی ووصیت کردہ شد بتمسک بکتاب وسنت در معاملہ جزئیہ وکلیہ وتادب باداب صوفیہ واختیار خلوت وانزوا وقلت اختلاط باغنیا وتوقع بر فضل خدا ویاس از ماسوئے امیدواری از کرم باری تو الت عطیانہ آنکه او را بہ سجادہ دعوت وارشاد تا بدیرگاہ متمکن داشتہ قبلہ طالبان خود نماید اللھم متع الطالبین بمیامن انوار القاید ونور قلوبھم بلمعان عذارہ بحرمت النبی وآلہ وصحبہ واھل بیتہ وذریاتہ وعترتہ وانصارہ صلی اللہ علیہ وسلم تسلیماً کثیراً کثیراً ۔ فقط

حصہ سوم

شجرہ جات

بسم اللہ الرحمن الرحیم

شجرہ شریف

سید امام علی شاہ نقشبندی مجددی قدس سرہ

الحمد للہ العلی العظیم والصلوٰۃ والسلام علی رسولہ الکریم وعلی آلہ الذین فازوا منہ بحظ جسیم بیان۔

اما بعد نمودہ می آید کہ صدر ایوان رسالت خورشید آسمان نبوت فخر آدم شمع جمیع اولوالعزم حضرت محمد مصطفےٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم با بلاغ علم ظاہری و باطنی خلائق را دعوت بحق سبحانہ نمود کما ورد فی مشکوٰۃ المصابیح العلم علمان فعلم فی القلب فذالک العلم النافع وعلم علی اللسان فذالک حجۃ اللہ عزوجل علی ابن آدم رواہ الدیلمی یکے از اں علم احکام و اخلاق و دیگر علم اسرار کہ آں را مکاشفہ وعلم دل وعلم حقیقت مینامند آں واجب الاظہار ات و

ایں شایاں استیبار آں سطر لیست وایں صدری کما روی عن ابی هریره رضی الله عنه حفظت من رسول الله ﷺ وعائین اما احدهما فبثثته فیکم واما الاخر فلو بثثته فیکم قطع هذا البلعوم در شرح ایں حدیث ملا علی قاری رحمۃ اللہ الباری نوشتہ کہ مراد از اول علم احکام و مراد از دیگر علم اسرار کہ مستور از اغیار است کما روے فی الحدیث ان من العلم هیئة المکنون لا یعلمه الا العلماء بالله عز وجل فاذا المحقوبه لم ینکره هم الا الغرة بالله پس گذاشتہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم علم ظاہر را در ہمہ است وعلم باطن در خاص است وایں علم را راہ اکابر ایں است بطالبان ایں دولت پسے ہود واسطہ تا ایں زماں فائز است و بمیامن متابعت حضرت مہتر و بہتر عالم علیہ السلام و امداد ارواح طیبہ اکابر تا روز قیامت رسالت مآب اسماء عظام حضرات کرام کہ در طریقہ علیہ مجددیہ واسطہ افادہ فیوض اند مرقوم میشوند وایں ترتیب را در عرصہ و اصطلاح صوفیہ علیہ شجرہ گوئند بنا بر آنکہ ہر کہ بصدق و ارادت زیر سایۂ بیعت مرحمت یابد من بزرگواران کہ وجود شریف ایشاں مثل شجرہ طیبۃ التی اصلها ثابت فی الارض وفرعها فی السماء توتی اکلها

کل جبین است در آئد در رنگ اصحاب شجره رضی الله عنهم و در هر وقت باقسام
ثمرات وشوق ومحبت محظوظ گردد اللهم اجعلنا منهم بدان ایطالب صادق
اوصلک الله تعالی الی غایة مرامک که جناب قدوه اصحاب کرام واشراف
بشر بعد انبیاء صلوات الله علی نبینا علیهم الصلوة قبله ارباب تحقیق امیر المومنین
امام المسلمین حضرت ابابکر صدیق رضی الله عنه وفیوض اخذ برکات از صحبت فیض موهبت
امام سلک رسالت علیه الصلوة والسلام نموده واز ایشان باوجود دریافت
دولت حضور نور علی نور حضرت رسول مقبول علیه السلام وتشریف سلمان
فی اهل البیت ولو کان العلم بالثریا ینالہ رجل من فارس
شهسوار میدان اطمینان حضرت سلمان رضی الله تعالی عنه واز ایشان
کبار التابعین حضرت قاسم بن محمد رضی الله عنه واز ایشان سید الصادقین
سلطان العارفین بایزید بسطامی قدس سره واز ایشان حضرت
بو الحسن خرقانی قدس سره واز ایشان حضرت ابو یوسف همدانی واز ایشان
حضرت بو القاسم گورکانی قدس سره واز ایشان حضرت ابو علی فارمدی
قدس الله سره واز ایشان حضرت عبد الخالق غجدوانی قدس الله سره واز
ایشان حضرت خواجه عارف ریوگری قدس الله سره واز ایشان حضرت

قدوة المتقین امام جعفر صادق رض واز دو طرف نسبت ایشان حضرت

خواجہ محمود فغنوی قدس اللہ سرہ و از ایشان حضرت علی رامیتنی قدس اللہ سرہ و از
ایشان حضرت خواجہ بابا سماسی قدس اللہ سرہ و از ایشان حضرت خواجہ سید امیر کلال
قدس اللہ سرہ و از ایشان حضرت خواجہ بہاؤ الدین نقشبند قدس اللہ سرہ او صل
الینا برکاتہ و فتوحہ و از ایشان حضرت مولنا یعقوب چرخی قدس اللہ سرہ و از ایشان
حضرت خواجہ ناصر الدین عبید اللہ احرار قدس اللہ سرہ و از ایشان حضرت خواجہ محمد زاہد قدس سرہ و از ایشان
حضرت خواجہ محمد درویش قدس سرہ و از ایشان حضرت خواجہ امکنگی قدس سرہ و از ایشان فانی
ماسوا اللہ حضرت خواجہ باقی باللہ قدس سرہ و از ایشان قطب الاقطاب غوث الاغیاث امام ربانی
غوث صمدانی حضرت خواجہ احمد مجدد الف ثانی الفاروقی السرہندی قدس اللہ سرہ
و از ایشان حضرت خواجہ محمد معصوم قدس اللہ سرہ و از ایشان حضرت خواجہ عبد الاحد
کہ فرزند صلبی حضرت خواجہ محمد سعید قدس اللہ سرہ او لا بیعت پدر بزرگوار خود نمودہ قدرے
استفادہ حاصل کردہ ثانیاً تمام سلوک از عم بزرگوار خود کہ حضرت خواجہ محمد معصوم است
نمودہ و از ایشان حضرت خواجہ محمد حنیف قدس اللہ سرہ و از ایشان حضرت شیخ محمد را از ایشان
قدس اللہ سرہ و از ایشان حضرت خواجہ محمد زکی مطہری قدس سرہ و از ایشان حضرت
خواجہ محمد زمان قدس اللہ سرہ و از ایشان سید المحققین حاجی احمد صاحب قدس اللہ
سرہ و از ایشان ہادی اندراج النہایت فی البدایت قطب الفریقین سند اہل ارشاد

حضرت حاجی شاہ حسین قدس اللہ سرہ واز ایشاں قائم مقام ایں حضرات و نائب مناب اکابر خازن کنوز الہدایت قاسم معادن الرحمۃ قیوم الرحمان قطب الانس والجان المنخلع بخلعۃ القیومیہ المشرف بالمحبۃ الذاتیہ ببیت ؎

انکہ شرح او است با اہل جہاں ہمچو راز عشق باید در نہاں
لیک گفتم وصف او پیش زاں کہ بعد او حسرت خواں

وارث سید المبشر مجدد مأتہ الثالثہ عشرہ شیخ الاجل الجامع بین الشریعۃ والطریقت سیدنا وقبلنا حضرت امام علی الحسینی السامری ادام اللہ ظلال ارشادہ علی جمیع الطالبین سید المرسلین صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم الطاہرین وصحبہ التابعین بعد امام ربانی قطب صمدانی قدس سرہ خلعت قیومیت بہزاران مرتبت باوجود تمکین بمقام فردیت افراد و خصوصیت منصب ارشاد وبقامت حضرت از ایشاں راست آمد در تاریخ سال یکہزار دوصد شصت ہشت واسطہ ابلاغ بدرجات ولایات حضرت آمد ہر کرا خواہند بسعادت کمال وتکمیل میرسانند ایں ہمہ مقامات مذکورہ در دار الولایت مکان شریف کہ معروف بحضرت چھتر است بیک التفات حضرت ایشاں وصول بمقام اصالت میسر شود وکار سنین وشہور بمرور ایام بانصرام میرسد۔

نظم

بگو چھتر کہ جائے قطب خیز است — ہوائش قطرہ ایماں ریزہ است
شدہ تا مولد ایں مظہر پیمبر — حریم قدس ور زد عشق چھتر
بشوق آنکہ تا آید بہ پنجاب — پئے دیدش شود کوہ طور بے تاب
چو صیتش غلغلہ در عالم افگند — شدہ روشن بصر حضرات سرہند
چو آمد از ولایت شاہ خورشید — دریں جا دید تاباں نور جاوید
زبس سرسبزیش بافیض ارشاد — نمود او نام ایں جا مرشد آباد
الا اے طالب دیدار یزداں — چو دارے سینہ پر نقد ایقاں
بیا بر آستاں نور افشاں — یگانہ وقت خود با فضل واحساں
کہ بینی بر عیاں با خویش اکنوں — جمال حضرت بے کیف بیچوں
با نظارے کہ شد منظور بطحا — بہ انوارے کہ سیرت گشت بیضا
باں انظار حق ایں قریہ را دید — ازاں از خاکش ایں خورشید جوشید
مرا از وصف ایں دہ مطلب آں است — کہ ایں دہ قطب حق را خانماں است

زبر کا تش چہ ایں عاصے نماید
کہ اندک را بگفتن در نیاید

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

شجرہ شریف

سیّد امام علی شاہ صاحب قدس سرہٗ

نقشبندی مجدّدی

بعد حمد و ثنائے پروردگارے کہ آفرینندہ ارض و سما ذات است و نعت سرور کائنات کہ صاحب لولاک است کمترین عباد اللہ محمد ظفر اللہ بخدمت طالبان حق و سالکان بر رضائے مولیٰ محو مطلق عرض رساںست کہ وقتیکہ ایں نالائق زمن دار و قصبہ بٹالہ ضلع گورداس پورہ کمشنری لاہور دار السلطنت پنجاب بوسیلہ ملازمت محکمہ بند و بست بود شام و صباح صفتِ حمیدہ داد صاف پسندیدہ جناب شاہ صاحب برگزیدہ درگاہِ خدا جوہر نخبہ اکابر آلِ عبا قدوۂ سالکان راہ ہدا ارا اس رئیس

خاندان مصطفا سیادت مآب گردون جناب عالی مرتبت والامناقب
کامل شریعت عامل طریقت یگانهٔ بارگاهِ صمدیت رازدار اسرار الوهیت
محرم حضرت احدیت محرم[1] کعبهٔ هویت قبلهٔ حاجات کعبهٔ مرادات مصدر
ولایت منبع قناعت عامل حدیث پناه مستغیث عقیب صاحت
معراج شانهٔ معرفت را سراج و باج فخر انس وار وداح برگزیده اجسام
و اشباح رکن اعظم دین شامخ ادیان باطله را ناسخ برهان مدعای هدیت
و تجرید سلطان کشور معرفت و توحید هستمندان را ملاذی پناهان را معاف
لا نظر گرامی بحر سکندر در فریدون فرانه همه دو در و با همه در حضور نوازش
دستور صاحب راز و نیاز سرآمد سرفراز دمتانه خرد واند و ز ادب آموز
دهیار نواز پاس گدا از افتخار ملک وداناس خدا اترس خدا اشناس ستوده
خواص حقیقت آساس خطا پوش عذر نیوش آب گوهر بینش تاب جواهر
آفرینش خاص الخاص بارگاهِ اخلاص فیض و سعادت لم یزلی را مناص
انیس خلوتِ خاص جلیس نهانخانهٔ اخلاص مصدرِ عنایات و فیوض
کشاینده مشکلات و غموض شهسوار چالش گاه ربط حافظ کلام

---

١٥ محرم بالضم میم و کسر را بمعنی کسیکه احرام حج بسته باشد ١٢ ١٥ مشائخ بکسر میم و ضاد مجمع شیخ بلند ١٢

باسط[1] از جمیع معاصی محفوظ بوعلہا[2] ئے عفران محفوظ مظہر املاق واقتناع مجمع شکر داقتناع[3] شیدای بلبل بوستان ماذاغ رہنمائے اہل فصاحت وبلاغ پسندیدہ[4] وحمیدہ اوصاف مصدر الباب[5] والطاف قطب علی الاطلاق مرجع آفتاب سواران آفاق قبلۂ ارباب تحقیق کعبۂ اصحاب تدقیق واقف الحقائق کاشف الدقایق شائع کنندۂ امر حق مقتدائے کاملان ماسبق ممدوح صاحب لولاک عارج معارج فلک الافلاک مامن اہل دانش وفرہنگ بیخ کن صاحبان ستم وشالنگ[6] شفیع ذات الیمین وذات الشمال مقبول بارگاہ ذوالجلال عالم عامل عارف کامل منتخب افاضل انام سلالۂ اکابر کرام کعبۂ عمل وعلم قبلۂ ورع وحلم پیشوائے اولیا خافقین[7] پیر وصاحب قاب قوسین قبلۂ قبلہ پرستان کعبۂ دین وایمان سرخیل فضلائے زمان سرگروہ ذات الصدر جہان صاحب یقین بے گمان خلوت نشین بارگاہ بے نشان شمع

[1] بار یکے ۱۲ ٭ [2] لفح رسانیدن ۱۲ ٭ [3] اقتناع بمعنے قناعت کردن ۱۲ ٭

[4] بمعنی دردیش ۱۲ ٭ [5] دانشس ۱۲ ٭ [6] شالنگ بمعنی ظلم وستم ۱۲ ٭

[7] خافقین بالکسر فا وفتح قاف بمعنی مشرق ومغرب ۱۲ ٭

شبستان شائقان صبح[1] دو دمان صادقان سلطان دنیا و دین سیمرغ
قاف یقین دانائے کونین مولائے دارین حاجت روائے مستمندان
سر دفتر قضا خانۂ یزدان ملجائے و ماوائے دوران مطاع و مخدوم جہان
امیدگاہ امیدواران قہین پناہ گنہگاران آداب[2] فضائل دو جہان مخدوم
اکابر زمان مقتدائے ناشیان ہادی ناشیان سینہ اش از تجلیات
الٰہی مملو و دلش انوار لم یزلی را مشکو[3] محب اللہ امید پناہ فاتح ابواب
اقالیم مشکلات روحانیہ مہبطِ انوار معارف سبحانیہ مخزن الطاف
قدسیہ معدن معارف انسیہ مظہر انوار الٰہی معدن اسرار نامتناہی
مشرق انوار باری۔ مہبطِ اسرار کردگارے واقف دقائق خفی و
جلی واسطہ رحمت سر صانع دولی مطرح انوار لاہوتی مسند کمالات
ملکوتی خلاصہ احفاد مصطفوی سلالۂ اولاد مرتضوی جناب فیض قباب
سید امام علی شاہ صاحب ادام اللہ برکاتہ شنیدہ مشتاق قدمبوس
دخواستگار جبین سائی آستانہ فیض کاشانہ گردیدہ از سر پا نمودہ روان
شدم چون بصحرائے برکت اثر سرحلہ رتڑ چھتر شریف مسکن آن

[1] کنا پتہ از اولیا اللہ ۱۲ [2] آداب فضائل بمعنی خصلت پسندیدہ [3] پر [4] اللہ

قطب الاقطاب کریم وحنیف[1] رشک دہ ریاض بہشت بریں رسیدم ہر شجر وہر برگ گیاہ عشق گلفروش معارف قدسیہ دیدم سبحان اللہ رباعی

حس دخارش گلستان ست گوی   غبارش گوہر جان است گوی
درین دیرینہ دیرستان نیرنگ   غبارش ایمن است انگہ دش رنگ

چہ فروردین چہ دیماہ وچہ مرداد
بہر موسم فضائلش جنت آباد

از ہر سو صلیاے اللہ اللہ بلند واز ہر طرف ذکر الاللہ گردان ایمان را لمند یکے در مراقبہ نشستہ دیگرے وربروے اغیار بستہ کسی دست دعا دراز کردہ دیکے شجر معرفت در زمین سینۂ خود پرورده یکے بتصور شیخ نشستہ ودیگرے بشغل فنائی اللہ فرد رفتہ یکے بوعظ وپند دیگرے بالنصیحت پیوند غرض باہر کسے کہ از خادمان ومریدان خاص مستفیض شدم بدریاے معرفت غریق یافتم حتی کہ حاضر درِ دولت گشتم واز فرحت رسائی ونجتیاری طالع خویش در پیراہن نگنجیدم دبانوار قدوم میمنت لزوم خاص الخاص فیض یاب شدہ درخواست بیعت نمودم فرمودند

[1] حنیف کسے کہ بسوے حق مایل باشد ۱۲

که شرطِ اول بیعت بر مکروہات دنیاوی صبر کردن و ترک محرمات شرعی نمودن و
آنچه خلاف حکم خدا و رسول است ازاں یکسو گردیدن است زیرا که ؎

اسرار حقیقت نشود حل بسوال — نے نیز بدر باختن حشمت و مال !
تا خون نکنی دیده و دل پنجه سال — هرگز ندهند راهت از قال بحال !

هیچ فائده از خالی بیعت نیست التماس نمودم سیاهی قلب روز بروز ترقی
می پذیرد و زنگ معاصی ساعت بساعت آئینه سینه را بتاریکی می گیرد
چه عجب که از برکت دستگیری حضور صفاے قلب و صدر حاصل گردد
و ذره عمل نیک که آں هم از سرابی بیش نیست آفتاب شود آخر کار بعد
هزاراں منت و سماجت دست ایں نالائق بدست مبارک خود گرفته اولا
تعلیم توبه از معصیات و مکروهات نمودند بعده ذکر اکابر خاندان خود
تلقین فرمودند چندے که دراں ملک ماندم عین عنایت بحالم مبذول
ماند و تخم اشفاق و عطوفات در زمین جانم شجره یقین نشاندند بعده !
باتفاقات زمانه رو به هندوستان آوردم و ماندم حالا بازارادہ !
قدم بوس آں مصدر انوار الٰهی و ذوق جبیں سائی آں آستانه مظهر
فیض نامتناهی عالب آمد خواستم که تهیدست بدربه والا صفات

نرسیم مگر ہدیہ برائے برادران دینی خود برم ہٰذا شجرہ خاندان نقشبندیہ
پیران خود مطبوع گردانیدم کہ رہ آوردے بہتر ازیں بنظر آں وہ الہان
تام مرشدان نخواہد بود و تحفہ نیکوتر بریں لائق آں عاشقان
اسمائے پیران خویش نتوانست مہیا نمود امید کہ وہ رازے
حصول شجرہ منظوم دعا بحق عاصی نمایند و وبال و نکال عذاب
آخرت از دل و جانم ربایند ۔

من یطع الرسول فقد اطاع اللہ ط

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

شجرۂ منظومہ از تصنیف مولوی صاحب واقف معقول و منقول مبدع علم معانی خسرو اقلیم خوشبیانی آفتاب ہدایت خورشید افادت مسند نشین بزم سخنوری رشک افزاے خاقانی و انوری جناب حکیم مولوی احمد علی صاحب ساکن دہرم کوٹ مرید خاص جناب شاہ صاحب پیر مرشد برحق لَازَالَتْ شُمُوْسُ بَرَکَاتِہِمْ دَابِغَۃً

بعد حمد نقشبند صفحہ کون و مکان ! نیز صلوات جناب سیّد آخر زمان !
باد روشن بر ضمیر صادقانِ حق گزیں شد نبی مبعوث با دو علم اندر مومنان
علم ظاہر حجت حق بر عموم اہل دین دانش احکام شرع و صدق و اقرار زبان
علم باطن سیر در اسماء و وصف ذات حق زیں وراثت یافت خاصہ اولیاے عارفان
بہرۂ ایں علم در اعیان امت آمد است از صحابہ مصطفےٰ در طرفہا تا ایں زمان

خاص آن نسبت که از صدیق خاص گشته است
نامهای اهل آن نسبت بیارم در بیان

رایحه اندوز شد بوبکر از بزم رسول
یافت بوی روح افزا حضرت سلمان[1] از آن

از حضور فیض بارش قاسم[2] انوار دین
برد گوی سبقت تحقیق اسرار نهان

کیمیای جعفر[3] از صحبت اکسیر اوست
کوست صراف حقیقت نقد حال صادقان

نور اندر هر دو چشم بایزید بسطامی از دیدار اوست
بوالحسن خرقان[4] خرقه رشد زو کرده عیان

مست صهبای حقیقت بوعلی[5] از جام اوست
یوسف همدان آن استاد همه درس اسرار نهان (خواجه یوسف همدانی ۱۲)

تربیت پذرفته از وی خواجه عبدالخالق[6] است
صاحب فضل و کرامت مقتدای خواجگان

باغ نو آمد ز نکهتش خواجه عارف ریوگر
خواجه محمود[7] ثمره یافت از انجیر آن

آرمیده دل بحق رامیتنی[8] از صحبتش
حضرت بابا[9] ز خوانش میر[10] را داد استخوان

نقش وحدت خالص از خدمت واموخت خواجه نقشبند
بوته یعقوب چرخی به طلا از چرخ آن

یافته حریت از ارشاد او خواجه عبید[11]
وز نوالش خواجه زاهد[12] باحق آمد همزبان

---

۱ سلمان فارسی ۱۲ ؂ ۲ قاسم بن محمد ؂ ۳ امام جعفر صادق ۱۲ ؂ ۴ الوالحسن خرقانی ۱۲ ؂ ۵ بوعلی فارمدی ۱۲ ؂ ۶ خواجه عبدالخالق غجدوانی ۱۲ ؂ ۷ خواجه محمود و ابوالخیر فغنوی ۱۲ ؂ ۸ خواجه علی رامیتنی ۱۲ ؂ ۹ خواجه محمد بابا سماسی ۱۲ ۱۰ خواجه امیر سید کلال ۱۲ ؂ ۱۱ خواجه عبیدالله احرار ۱۲ ؂ ۱۲ خواجه مولانا محمد زاهد ۱۲ ؂

خواجه درویش[1] دولتمند از گنجینه اش — که مریدش خواجه امکنگ[2] یگانۂ زمان

وز خمار روح بخشش خواجه باقی[3] باخدا — که ز شیرینیش طوطی هند شد شکر زبان

یعنی آں شمع هدایه نور در سرهند شد — خواجه احمد مجدد الف ثانی لقب آں

خواجه معصوم روشن چشم گشت از مروش — خواجه عبید الاحد از اب و عم شد رس خوان

مظهر تحقیق او خواجه محمد شد حنیف — بر سرِ مقصود زد شیخ محمد را زدان

پیر و صادق طریقیش شد محمد مظهری — که مریدش قطب حق خواجه محمد شد زمان

سر بسر دریافت او را حاجی احمد متقی — خلف کامل او ست حاجی شاه حسین از مقبلان

وز کمالش یافت بهره سعد و باغ انما[4] — نور چشم مصطفے ولا افتار النحت جان

عارف و کامل محقق راسخ و محبوب حق — مقبل و اکمل مکمل قطب ارشاد زمان

طائر اوج هویت شاهباز ذات بحت — عندلیب باغ وحدت لامکانش آستان

قطب عالم پیر ما حضرت امام آمد علے — فخر ملت جان شرع و نور دیدۂ قدسیان

سال هجری یکهزار و شصت و دو صد چوں گذشت — مسند ارشاد حق را زیب و زینت آمد آں

مژده باد آں طالبان را کز سر صدق رسوخ — ناصیه سایند بر ایں سده سدره نشان

هر دم از لمعان صبح صحبت ایں شمس حق — محو میگردند در انوار سطوت بے نشان

۱؎ خواجه درویش محمد ۱۲ ؍ ۲؎ خواجه محمد امکنگی ۱۲ ؍ ۳؎ خواجه محمد باقی باللہ ۱۲ ؍ ۴؎ انما یرید اللہ ان یذهب

گر همی حلاج دیدی روے این شاه شهود — جز انا العبدش نبودی حرف دیگر بر زبان

لمعه به هر که تابد آفتاب لطف او — همچو شجره موسوی آرد انا الله بر زبان

اینک از شرح ثنائش ختیم شکر بکام — وز مقامش شرح ارم بشنو بداید بوستان

صادق و مصدق همچو اسم خود صادق علی — زیب سجاده افادت مقتدائے مقبلان

برلب دریائے راوی آشکارا به جنوب — مسکن آں قطب آمد زیر سقف آسمان

درمیان ملک پنجاب انتخاب هفت بوم — حضرت چهتر شریف آں موضع بطحی نشان

دیرہ نانک بٹالہ[1] تھانہ و تحصیل او — بر سر هر بام و سقفش نور بارد ز آسمان

از پشاور سوے دهلی گر نور ز دوره کسے — درمیان ناف ره زاں جاے یابد کو جان

تا که شد چهتر مبارک مولد ایں نور حق — شهر حق از جان و دل شد واله و شیدائے آن

همدریں سوداست بیخود کوه طور از جوش عشق — آرزویش کاشکے یکبار بینم آں مکان

یارب ایں بقعه مبارک چوں حرم با عز و جاه
باد با فیض و مکارم بوسه گاه عارفان

---

[1] بٹاله

بسم اللہ الرحمن الرحیم

شجرہ ثانی باشعار چند برائے حفظ نمودن برادران دینی خود از تصنیف محمد ظفر اللہ عفی اللہ عنہ

اے خدا بہر حبیب خویش حضرت مصطفےٰ
مقتدائے اولیاء و افتخارِ انبیا

از پئے صدیق سلمان قاسم و جعفر ولی
وز برائے بایزید بوالحسن ہم بوعلی

وز برائے یوسف عبدِ خالق عارف باخدا
بہر محمود و علی و خواجہ بابا میرِ ما

بہر خواجہ نقشبند و ہم علاء الدین پیر
خواجہ یعقوب ہم احرار و زاہد بے نظیر

بہر درویش محمد باقی باللہ الصمد
شیخ احمد پیشوا معصوم و ز عبدالاحد

وز سعیدِ حضرت خواجہ حنیفی پارسا
از پئے شیخ محمد و ز ذکی باخدا

حضرت خواجہ محمد حاجی احمد شاہ حسین
وز امام ما علی مشکل کشا و نورِ عین

وز برائے پیرِ ما پشت پناہ اہل دیں
حضرت صادق علی مقبول رب العلمین

از طفیل بارک اللہ نورِ ذاتِ کبریا
وز برائے مظہر قیوم فخر المقتدا

کن غریق بحرِ عرفانِ حقیقت اے خدا
غیر تو دیگر نہ بینم بگذرم از ماسوا

(۱۰/۲ تاریخ کو آریہ بوٹ سپیشل پرنٹنگ پریس چھپا در)